

Relationer mellem unge på tværs af etnisk baggrund

-et kvalitativt studie

Speciale på Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet, Februar 2010

Udarbejdet af: Nana Angell Hald og Maren Heuer Jørgensen
Studienummer: 20073562 og 20070681
Vejleder: Marianne Skytte
Anslag: 239.802

Indhold

Abstract	4
Indledning	6
Problemfeltets forskning.....	7
Særligt om unges relationer	8
Udbredelsen af nære relationer på tværs af etnicitet	9
Barrierer og muligheder for nære relationer	10
Stigmatisering af unge med anden etnisk baggrund	11
Nye identiteter.....	12
Afsluttende afsnit om problemfeltets forskning	14
Problemformulering.....	15
Uddybning og afgrænsning af problemformuleringen	15
Videnskabsteori	19
Specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt	19
Kritisk teori og det normative ideal	19
Bourdieu i samspil med Honneth og kritisk teori	20
Specialets ontologi og epistemologi	21
Teori	23
Honneth	23
Honneths udspring fra Mead og Hegel	23
Honneth og integration	24
De tre anerkendelsessfærer	24
Den emotionelle anerkendelse.....	25
Den retlige anerkendelse	26
Den solidariske anerkendelse	26
Moralske krænkelser.....	28
Kritik af Honneth	29
Bourdieu	30

Position, habitus og kapital	31
Kritik af Bourdieu	32
Metode.....	34
Metodeovervejelser.....	34
Det kvalitative interview	35
Interviewguide.....	36
Selektion af informanter	36
Kønnets betydning	38
Briefing af informanter.....	38
Transskription	38
Vores påvirkning af interviewet.....	39
Interviewerfaringer	40
Informanter	40
Informanternes udlægning af kønnets betydning	41
Interviewlokalernes betydning	41
De unges reaktion på interviewene	42
Den gensidige påvirkning i interviewsituationen.....	44
Kvalitetssikring.....	45
Præsentation af ungdomsklubben	46
Præsentation af informanter.....	47
Analyse.....	49
Analysestrategi	49
De unges relationers karakter – analysedel 1	51
De unges nære relationer.....	51
Aktiviteter i forskellige grupperinger	54
Perifere relationer på tværs af etnisk baggrund.....	57
Delkonklusion	57
Muligheder og begrænsninger for relationsdannelsen – analysedel 2	58
”Os” og ”dem”	58
Informanternes fordomme mod de unge med anden etnisk baggrund	61
Sammenhæng mellem økonomi og relationsdannelse.....	63
Nære relationer hos naboerne	65
Et socialt belastet område.....	66

Alder og modenhed	67
Sprogets betydning	69
Rollemodeller.....	71
At kunne forstå sine nære relationer.....	73
Delkonklusion	75
Konsekvenser af de unges relationer – analyse 3.....	75
Samfundets påvirkning på de unges relationsdannelse.....	76
Bander – tvungne fællesskaber og fjendskaber	81
Kriminalitet – en fælles aktivitet?	84
Konsekvenser af relationer i Gården.....	85
Konsekvenser af de perifere relationer.....	86
Delkonklusion	89
Konklusion.....	92
Perspektivering.....	96
Litteraturliste	100
Afsnitsansvarlige.....	104

In this thesis, focus is on interethnic friendships and relations between youths with a Danish background and youths with a minority background. The analysis examines the following:

Focusing on a youth club located in a Copenhagen district, we examine the character of the relations between youths. We look at the limitations and possibilities of forming friendships between youths with a Danish background and youths with a minority background and examine the consequences thereof.

The empirical data consist of ten qualitative interviews with youths who are all members of a municipal youth club in Copenhagen. The local area is diverse in living standards but social problems are common in club members' families. They are aged between thirteen and eighteen and we have interviewed youths with both minority and majority backgrounds. Nine out of eleven informants are male, and five have a minority background. Some of the minority youths turned out to be rather reluctant informants possibly due to linguistic shortcomings, shyness or unwillingness to share their experiences.

The thesis has a critical-normative perspective and uses both Axel Honneth's recognition theory and some of Bourdieu's concepts: habitus, position, cultural, economical and social capital. The recognition theory is based on the normative ideal that recognition should be the ethical starting point in the meetings between people. Both Honneth and Bourdieu share a critical perspective and the aim to reveal unjust treatment of underprivileged groups. We primarily use the recognition theory to reveal lack of recognition or signs of disrespect on an inter-subjective basis. In order to explain the group relations we use concepts from Bourdieu as we find it relevant to reveal the limitations of the interethnic relations.

The findings are that there are few interethnic friendships amongst our informants and that the youths with a Danish background primarily relate through one-to-one relations in their friendships. The youths with a minority background more often relate to groups of friends. Although there are few interethnic friendships, we see that they all have interethnic relations at

school. We find different causes that affect the possibilities to form interethnic friendship. These causes are among others: Troubled social backgrounds limiting the possibility of forming positive friendships, possibilities to participate in sports or other activities can create more friendships, common backgrounds increase the chance of forming closer friendships, and lack of role models amongst the minority youths influences on the relations. We also find that the youths underline the differences between the ethnical groups through their activities. The possible consequences are that the youths with minority backgrounds form subcultures due to lack of recognition in other relations. Group relations among the minority youths tend to have criminal behaviour as common way of acting. We find that it can be difficult for individuals leaving the groups. School relations have a possibility to form positive interethnic relations. Unfortunately we see a tendency that some of the school classes are separated into ethnic groups and create more prejudice amongst the youths.

Relationer til jævnaldrende får større betydning i ungdomsårene, hvor de unge bruger mere tid med deres venner. Undersøgelser herhjemme og i udlandet viser, at der ikke opstår mange nære relationer på tværs af etnicitet på trods af, at de unge går på de samme skoler og ofte deltager i de samme fritidstilbud. I en del af undersøgelserne er der fokus på de barrierer, der er for at nære relationer opstår. Måske fordi der er i ungdomsårene er en tendens til, at man i højere grad orienterer sig mod andre med samme baggrund som en selv.

Der er mange sociale tiltag, der tilsigter at skabe relationer og netværk mellem børn, unge og voksne med dansk baggrund og med anden etnisk baggrund. Dette speciale vil omhandle relationer mellem unge, med særligt fokus på relationsmuligheder mellem unge med dansk etnisk baggrund og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Bag de førnævnte sociale tiltag ligger der en antagelse om, at man bl.a. styrker personer med anden etnisk baggrund end dansks læringsmuligheder i skoler, øger sammenhængskraften i samfundet og styrker muligheden for at involvere sig i det danske samfund.¹

Folkeskolen er kendt for at være et sted, hvor børn og unge fra alle samfundslag mødes. Denne tendens ser dog ud til at være vigende i de seneste år, hvor sociale klasser i højere grad er begyndt at gruppere sig i forskellige bydele i samfundet (Olsen 2009:157). Endvidere er der en tendens til at børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk ofte går på skoler med mange socialt dårligt stillede (Olsen 2009:170). I 2004 startede Københavns kommunes afdeling for mangfoldighed og integration Københavnermodellen på en række udvalgte folkeskoler. Hensigten er at opnå en mere ligelig fordeling af tosprogede elever i de københavnske skoler. Der er et *"politisk ønske om at styrke sammenhængskraften i byen ved, at befolkningsgrupperne mødes i folkeskolen på tværs af etniske skel og således modvirker tendensen til parallelsamfund"* (Lahouni 2008).

I Københavnermodellen ønsker man at give mulighed for at nære relationer kan opstå, udover at man ønsker at fordele børn og unge med anden etnisk baggrund ud fra en erfaring på skolerne i

¹ Hvilket bl.a. er nogle af grundtankerne Københavnermodellen

forhold til at styrke faglighed, afhjælpe sociale problemer osv. (Lahouni 2008).

Det er ikke alene i skolerne at børnene og de unge mødes, også efter skole er de sammen på institutioner. For de unge er det oftest i form af en ungdomsklub, hvor der er forskellige aktivitetstilbud der retter sig mod større børn eller unge. Her er der mulighed for at danne relationer med andre end dem, man går i klasse med.

Nærværende speciale undersøger relationer mellem unge med udgangspunkt i en gruppe unge i en københavnsk ungdomsklub. Specialet har fokus på unges relationer til jævnaldrende i skolen, i ungdomsklubben, ved fritidsaktiviteter og andre steder. De unge indgår her i forskellige sammenhænge, hvor de har mulighed for at danne nære relationer til unge, der har en anden baggrund, etnisk såvel som social, end dem selv. Ungdomsklubben ligger i en bydel, hvor forskellige sociale lag mødes, men nærområdet bærer præg af at være socialt belastet og med en relativ høj andel med unge med anden etnisk baggrund end dansk.

Problemfeltets forskning

I forbindelse med vores speciale har vi foretaget en gennemgang af den danske litteratur om unge med anden etnisk baggrund, men vi har også inddraget dele af den internationale litteratur om relationer på tværs af etnicitet. Litteratursøgningen har foregået både før vi valgte hvilket emne vores speciale skulle omhandle, men naturligvis også efter emnevalget, samt løbende mens vi præciserede vores problemformulering i forbindelse med udviklingen af specialet.

I Danmark er der gennemført megen forskning af bl.a. indvandrere, flygtninge og deres efterkommere i Danmark. Forskningen undersøger alt fra hvordan de lever i Danmark, deres kendskab til det danske samfund, deres rettigheder og problemer med identitetsdannelse.

Den tidlige litteratursøgning er primært foregået på dansk. I den forbindelse har vi søgt på bl.a. forskellige organisationers hjemmesider for at se om der var nogen forslag til eventuelle specialeemner som vi fandt interessante (fx www.nyidanmark.dk). På integrationsministeriets hjemmeside blev vi inspireret til at koncentrere os om relationer mellem etnisk danske unge og unge med anden etnisk baggrund, og herefter begyndte anden del af vores litteratursøgning, hvor vi kunne være mere specifikke i vores søgning.

Vi har benyttet os af internettets søgemuligheder, og herunder også flere forskellige søgemaskiner, for at nå så bredt ud i vores søgning som mulig, så der var mindst mulig risiko for at vi havde overset relevant forskning eller lignende. Vi brugte søgemaskinerne: Google Scholar,

EBSCO, www.bibliotek.dk og [ise web of knowledge](http://ise.web.of.knowledge). Vi søgte på søgemaskinerne med søgeordene: "friendship", "ethnic", "venskab", "relationer", "etnisk", "skole", "interethnic", "cross-ethnic", "friendship", "integration?", "school", "relations", "unge". Vi fandt frem til hvilke ord der gav relevante hits, således at vi fik fat i den centrale litteratur. Vi var fx til at starte med i tvivl om, hvorvidt vi skulle søge på "venskab" eller "relationer", men det viste sig hurtigt at hvis vi søgte på "relationer" handlede den fundne litteratur ikke om vores emne, mens at hvis vi søgte på "venskab" var resultaterne relevante. Vi har kombineret søgeordene på forskellig vis, for at finde mest mulig relevant forskning. Da vi fandt meget lidt dansk forskning om relationer og venskaber mellem majoritet og minoritet, så har vi i de senere søgninger koncentreret os om forskningen af unge med anden etnisk baggrund mere generelt set. Det gør vi for at undersøge om vi ad den vej kan få flere informationer om deres relationer. Vi har endvidere benyttet os af litteraturhenvisninger i den fundne litteratur.

Desuden har vi søgt efter undersøgelser og litteratur der mere generelt omhandler unges relationer i en dansk kontekst for at belyse den generelle indflydelse som nære og mere perifere relationer har for unge generelt set.

Vi har tematiseret undersøgelsesnes resultater i følgende områder: særligt om unges relationer, udbredelsen af nære relationer på tværs af etnicitet, barrierer og muligheder for nære relationer, stigmatisering af unge med anden etnisk baggrund og nye identiteter.

Særligt om unges relationer

I dette afsnit vil vi komme ind på relationers betydning for unge. Vi er overraskede over at der er gennemført forholdsvis få undersøgelser heraf.

Relationer og i særdeleshed de nære relationer er vigtige for unge. En større kvalitativ rapport (Kofod 2005) undersøger bl.a. hvordan de unge anskuer relationer til jævnaldrende. Rapporten viser at de unge mener at venner er vigtige, da de bliver forstået og taler bedre med jævnaldrende end deres forældre, og de bruger venner til at tale om personlige problemer.

Center For Ungdomsforskning (CEFU) har ligeledes gennemført en kvantitativ undersøgelse i Gentofte kommune. Her har ca. 1100 unge besvaret en række spørgsmål, der bl.a. afdækker venners betydning. Spørgeskemaerne viser at forældres betydning er aftagende fra de unge er 13 til 19 år. De unge taler i hverdagen mest med venner skarpt forfulgt af deres forældre.

Undersøgelsen bærer præg af at der primært bor resursestærke familier i kommunen, så det kan

forventes at tallene havde set anderledes ud i et område med større social diversitet. Venner har lige så stor betydning for de unge som deres forældre har, men de unge diskuterer primært de problemer, der skal løses med deres venner (Hansen 2004).

Udbredelsen af nære relationer på tværs af etnicitet

Vi har hovedsageligt fundet internationale undersøgelser, der direkte beskæftiger sig med relationer på tværs af majoritet og minoritet.² De udenlandske undersøgelser vi er stødt på, har primært en kvantitativ karakter. Størstedelen af de undersøgelser, vi har fundet i vores litteratursøgning, har beskæftiget sig med interetniske venskaber mellem unge. En enkelt undtagelse er en tysk undersøgelse, der beskæftiger sig med, hvordan interetniske venskaber påvirker arbejdsløshed for henholdsvis minoriteten og majoriteten. Konklusionen var her at arbejdsløsheden blev mindsket i begge grupper, der havde interetniske venskaber (Hartung 2009). De fleste undersøgelser tager udgangspunkt i en gruppe unge på samme stadie i livet (når man ser bort fra, om de er en del af majoritet eller minoritet), ex unge i en skoleklasse. En del af undersøgelserne beskæftiger sig med, hvorledes de unge grupperer sig, og de viser at grupperingen i nogen grad er afgjort af den etniske oprindelse (Feddes 2009). Grupper kan fx bestå af en majoritetsgruppe og en gruppe der går på tværs af de forskellige minoriteter (Willoughby 2007). Undersøgelserne beskæftiger sig som udgangspunkt med, hvor udbredte interetniske venskaber er, og hvordan venskabet påvirker den enkelte eller gruppedynamikken. I forhold til udbredelsen påvises det, at interetniske venskaber er mindre tilbøjelige til at opstå til trods for at muligheden er til stede (Baerveldt 2004). Andre viser at der er en tendens til at disse nære relationers varighed er kortere end relationer mellem børn og unge med samme etniske baggrund (Feddes 2009, Tireli 1999). Interetniske venskaber påvirker de unges fordomme over for hinanden og graden af racisme (Aberson 2004, Baerveldt 2004, Feddes 2009). En undersøgelse viser også at majoritetsbørn i højere grad end minoritetsbørn ændrer holdninger til "de andre" som følge af de interetniske venskaber, og konkluderer at holdninger over for grupper med anden etnisk oprindelse bliver påvirket af andet end interetniske venskaber (Feddes 2009). På samme tid ses det at holdninger til venskaber mellem majoriteten og minoriteten ændres positivt blot man kender nogen perifert, der har venner på tværs af etnicitet (Feddes 2009).

² En stor del af de udenlandske undersøgelser benytter sig af betegnelsen interetniske venskaber når de omtaler relationer på tværs af etnicitet. Den betegnelse vil vi benytte os af i dette afsnit.

Üzeyir Tireli har i et større kvalitativt europæisk studie fundet at relationer mellem af minoriteter og majoriteter har en tendens til at være overfladiske og kortvarige i forbindelse med arbejde eller uddannelse. Disse relationer ender sjældent med at blive varige nære relationer (Tireli 1999).

Barrierer og muligheder for nære relationer

Vores danske litteratursøgning viste at relationer mellem unge med etnisk dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund end dansk er et forholdsvis uudforsket område i dansk forskning.

Som omtalt tidligere er der mange sociale projekter der tilsigter at skabe relationer på tværs af etnicitet, heriblandt Københavnermodellen. En evaluering af Københavnermodellen fra 2005 viser at flere af de tosprogede forældre mener at børnene har *"større mulighed for at lære dansk og få etnisk danske venner og dermed opnå de samme muligheder, som etnisk danske børn har"*, hvis de går i en folkeskole hvor andelen af elever med dansk baggrund er højere end hvis Københavnermodellen ikke var gennemført (Megafon for Københavns Kommune, september 2005).

Et kvantitativt studie undersøgte forskellige årsager til at unge vælger at videreudanne sig. Her fandt de, at unge med anden etnisk baggrund end dansk ikke er særligt socialt integreret, hvilket kan virke hæmmende for uddannelsesforløbet. En af anbefalingerne i rapporten var at de unge i højere grad skal indgå i sociale relationer og deltage i fritidsaktiviteter for at fremme deres viden om uddannelsesmuligheder (Mehlbye 2000). Yvonne Mørck har beskæftiget sig med unge med anden etnisk baggrunds oplevelse af at være elev på en ungdomsuddannelsesinstitution, og beskriver en lignende tendens; at de unge mangler almen viden i forbindelse med deres liv i Danmark (Mørck 2008).

Vi har ikke fundet dansk forskning, der udelukkende beskæftiger sig med relationer på tværs af etnicitet, men der er skrevet to større universitetsopgaver i 2006 og 2002 (Klinker 2006, Aisen 2002) som begge omhandler området. I universitetsopgaverne er der bl.a. fokus på barrierer og potentialer for relationer blandt unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund. Bachelorprojektet fra 2006 er et casestudie hvor empirien er indsamlet i en 10. klasse på en folkeskole. De undersøger hvilke faktorer der er afgørende i unges valg af fællesskab, bl.a. undersøger de hvilken rolle etnicitet og nationalitet spiller. På denne måde berører de bl.a. både en "os" og "dem" gruppering, og anskuer endvidere de områder, hvor der er en positiv relation til

etnisk danskere. Bachelorprojektet viser, at selvom minoritets eleverne har et positivt billede af den etniske danske klassekammerat, overføres dette ikke altid til et positivt syn af etnisk danskere generelt (Klinker 2006:55-56).

Adam Aisen har i sit speciale fra Århus universitet fokus på venskaber og venskabsdannelse blandt unge med anden etnisk baggrund. Empiriindsamlingen er foregået ved kvalitative interviews og deltagende observation i en fodboldklub. Den fodboldklub, han indhentede sin empiri i, havde primært medlemmer med anden etnisk baggrund end dansk, og han fandt at de unge med anden etnisk baggrund i stor stil sondrede mellem "danskere" og som dem selv "udlændinge". I løbet af sin tid i fodboldklubben erfarede Aisen, at de unge med anden etnisk baggrund er gode til at forholde sig reflektivt til deres hverdag, og tillære sig de nødvendige kompetencer til at indgå i multietniske miljøer.

Stigmatisering af unge med anden etnisk baggrund

Endnu en tendens, i forskningen herhjemme er, at en del unge med anden etnisk baggrund enten bliver stigmatiseret af omgivelserne eller vælger at ekskludere sig selv.

CEFU tager problematikkerne omkring unge med anden etnisk baggrund i det danske uddannelsessystem op i deres tidsskrift *Ungdomsforskning* i 2008 (CEFU maj 2008). Laura Gillian er blandt de danske forskere der har undersøgt området. Det har hun bl.a. gjort i sin ph.d. afhandling fra 2006 hvor hun beskriver de unges bevægelsesmønstre og forklarer at de unge på forhånd har "*tabt spillet om kulturel kapital i den danske folkeskole og har opgivet at få lærernes anerkendelse*" (Gillian 2008:1). I samme afhandling beskriver hun, at de unge reagerer mod stigmatiseringen ved at lave ballade i skolen.

Peter Seeberg omtaler et forskningsprojekt fra 2005, der omhandler de unge mønsterbrydere, der ikke er opvokset hos veluddannede forældre, og deres problemer i ungdomsuddannelserne (Seeberg 2008). Han kommer bl.a. ind på nogle unge med anden etnisk baggrund, og beskriver at de stilles over for de samme udfordringer som andre mønsterbrydere. Stigmatiseringsfølelsen blandt unge med anden etnisk baggrund bliver også understreget af Rie Wellendorf Riis, der omtaler de unges tendens til at kalde sig selv for perker som en modreaktion på stigmatiseringen (Riis 2007).

Forskning viser endvidere, at når de unge først er stigmatiserede, er der øget risiko for yderligere udstødelse. Katrine Virtus Andersen viser gennem hendes feltarbejde på en

kriminalitetsforebyggende institution, at institutionen er med til at skabe en yderligere stigmatisering af unge, og at pædagogernes problemorienterede blik gør det umuligt for børnene at få almindelige børneidentiteter. Forsøget på at hjælpe børnene ved skabe orden omkring dem kommer til at presse børnenes liv og fremtidsplaner ind nogle kasser, som ikke nødvendigvis er de mest hensigtsmæssige for børnene (Andersen 2005).

Nye identiteter

I det følgende kommer vi ind på hvordan unge med anden etnisk baggrund udvikler nye identiteter for at håndtere kulturelle forskelle. De nye identiteter bliver bl.a. skabt af den stigmatisering der finder sted.

Flemming Røgilds gennemgår i sit working paper de tendenser der er i forskningen af minoritetsunge. Han påpeger, at aktører er kommet i centrum i forskningen (Røgilds 2002). Røgilds understrejer også at man i 1990'erne begyndte at fokusere mere på de unges identiteter, som en del af en hybridkultur.

Røgilds var selv en af de første, der undersøgte unge med anden etnisk baggrund end dansk. I 1990 startede han med at undersøge, om de unge var begyndt at bygge bro mellem deres egen baggrund og det Danmark, de levede i. Gennem interviews og observationer med unge anden generationsindvandrere³ fandt han frem til at de unge skaber nye intermezzokulturer, hvor de bliver i stand til at blande og navigere mellem de forskellige kulturer, de bliver stillet overfor. Reaktionen kan være at de bliver grænsesøgende, grænsesættende eller grænseoverskridende i forhold til forældrene eller den danske kultur (Røgilds 1995).

Tireli har gennem en lang række kvalitative interviews undersøgt unge europæere med anden etnisk baggrund end majoriteten og derigennem beskrevet deres hverdagsliv. Han sammenfatter en række strategier, som de unge benytter sig af for at kunne klare sig i storbyens blandingskulturer. Her beskriver han hvorledes de unge distancerer sig fra det etniske, og hvordan der er sammenstød mellem unges lyst til at deltage i det moderne samfund og forældrenes værdibaserede opdragelsesformer. Sideløbende med det sker der en distancering til det vesteuropæiske, bl.a. foranlediget af majoritetens distancering til det etniske, både fra jævnaldrende kammerater, offentlige instanser m.fl., som alle medvirker til at diskriminere og stigmatiserer de unge. Tireli påpeger identitetsprocesser som de unge kan gennemgå for at

³ Røgilds omtaler unge med anden etnisk baggrund som andengenerations indvandrere, hvilket er meget tidstypisk.

håndtere blandingskulturerne og den marginalisering, som de udsættes for i og med at deres kulturelle markører ikke bydes velkomme i byens sociale liv (Tireli 1999).

I Yvonne Mørcks Bindestrægsdanskere (2001) viser hun gennem en lang række interviews og deltagende observationer med unge med anden etnisk baggrund i alderen 18-30år, hvordan de unge mestrer at pendle mellem forskellige kulturer. Fælles for alle de unge er, at de kæmper for at have lov til at være sig selv, både over for familien, men også over for deres danske relationer. Disse kulturer kalder Mørck hybridkulturer, og hun viser, hvordan de giver muligheder, men også medfører smertelige oplevelser. De smertelige oplevelser gør sig særligt gældende for de unge kvinder, da de i langt højere grad bliver underlagt restriktioner, hvor deres frihed indskrænkes væsentligt fx i forbindelse med ægteskab. Hun beskriver ligesom Tireli (Tireli 1999), at kvinderne kæmper sig til større selvbestemmelse gennem en moderne livsstil, men at det kan medføre store konsekvenser for dem selv. Mørck finder, at en gennemgående tendens for de unge er, at de nærer et ønske om selvstændighed og accept, som til stadighed ikke indfries, da erfaringen er, at danskere ikke accepterer dem på lige fod.

Prieur beskæftiger sig ligeledes med unges identitetsdannelse i bogen Balansekunstner, hvor hun bl.a. undersøger, hvordan de unges kultur, familieforhold og køn påvirker deres livsførelse. Prieur beskriver bl.a. den store forskel mellem Norge og forældrenes oprindelige lande, og omtaler bl.a. forældrenes forældede habitus som afgørende for at de unge bliver fanget mellem de to modpoler. Prieur finder også frem til at de krænkelser, de unge bliver mødt med i hverdagen, har en betydning for de unges udvikling af identitet, således at de unge kan vælge mellem at identificere sig ved hjælp af det norske samfund, eller ved hjælp af deres forældre oprindelsesland. På samme tid fortæller de unge om deres erfaringer med at de ikke føler sig hjemme i det norske samfund, og på samme tid ikke har nok tilknytning til deres forældres oprindelseslande til at flytte dertil (Prieur 2004).

Staurnæs (2004) har undersøgt unge i en 7.klasse. Hun betragter de unges identitetsdannelse ud fra et intersektionalitets- perspektiv.⁴ Undersøgelsen viser hvordan køn og etnicitet på forskellig vis spiller ind på de unges måde og muligheder for at agere. Ved at kombinere køn og etnicitet viser hun hvordan unge ved hjælp af påklædning kan markere sig. De unge piger bruger fx ikke tørklædet som markør for religion og tradition, men frigør dem også for drengenes seksuelle

⁴ Et Intersektionalitets perspektiv medtager flere forskellige faktorer på en gang såsom køn, etnicitet, alder og klasse.

tilnærmelser. Det muliggør også venskaber med etnisk danske piger i og med at tørklædet benyttes som distancemarkør til de handlinger, de etnisk danske piger foretager sig, som ikke stemmer overens med det, nogle piger med anden etnisk baggrund ønsker at blive forbundet med (Staurnæs 2004).

Afsluttende afsnit om problemfeltets forskning

Ovenstående afsnit har været med til at afgøre hvor fokus vil ligge i vores speciale, da vi ønsker at undersøge et område, hvor der ikke i forvejen er udført mange undersøgelser. Til at starte med i afsnittet om problemfeltets forskning gennemgik vi den begrænsede mængde undersøgelser, vi har fundet, der handler om unges venskaber eller relationer. CEFU har bl.a. gennemført både kvantitative og kvalitative undersøgelser, der viser, at forældres betydning i de unges liv mindskes i alderen 13 til 19 år, og at unge mener, at venner har en stor rolle i deres liv.

Dernæst har vi belyst resultaterne af de udenlandske undersøgelser, der påviser, at udbredelsen af venskaber og relationer på tværs af etnicitet er begrænset, hvilket vi mener muligvis også kan gøre sig gældende i Danmark. Vores valg af, at vores speciale skulle handle om relationer på tværs af etnisk baggrund, udspringer blandt andet i disse udenlandske undersøgelser. Venskaber og relationer til jævnaldrende bliver vigtigere og spiller en større rolle blandt unge, og på samme tid viser undersøgelser, at der ikke er mange relationer på tværs af etnicitet, men ikke hvad årsagen til dette er. Det er bl.a. denne problematik, vores speciale skal belyse. Endvidere kan vi forestille os, at relationerne blandt de unge på tværs af etnisk baggrund vil have en indflydelse på, hvordan de unge opfatter hinanden.

En række undersøgelser beskæftiger sig med hvilke begrænsede muligheder der foreligger for unge med anden etnisk baggrund, når det kommer til relationsdannelse til jævnaldrende. Andre undersøgelser viser, at de unges blandede kulturelle baggrund resulterer i, at de unge selv danner nye kulturer for at agere i krydsfeltet mellem forældrenes forventninger og det samfund, de lever i. På samme tid bliver der fokuseret på den stigmatisering, som disse unge med anden etnisk baggrund gerne bliver udsat for, som medfører at de unge reagerer med at lægge større afstand til det danske samfund. Det bliver interessant at se, om de unge i deres relationer til hinanden medvirker til at skabe en øget stigmatisering eller om relationer mellem unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund kan være med til at nedbryde de barrierer, der kan være for de unge med anden etnisk baggrund.

Vi mener, at det er relevant at se på relationerne blandt de unge, da vores samfund vedbliver at bestå af mennesker med forskellig etnisk baggrund, og det er vigtigt at vores samfund har en rummelighed i forhold til alle, uanset etnisk baggrund. Dette er ikke alene en samfundsmæssig problemstilling der skal løses politisk, da vi mener at kontakter, møder og relationer mellem mennesker generelt set bør være præget af respekt og anerkendelse, der medfører at den enkelte får de optimale forhold for at indgå i vores samfund. Derfor mener vi at det er interessant at se på relationer blandt unge, da deres relationer kan få betydning for det samfund, vi går i møde. Gennem vores speciale søger vi at belyse relationer mellem unge mennesker i et område der er præget af at have en høj andel af unge fra socialt udfordrede hjem. Relationerne vil blive belyst fra både de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund. Vi finder det her relevant at se på, hvilke muligheder der foreligger for at danne relationer. Hvorfor vælger de unge at danne de venskaber, de gør? Er det de samme begrundelser der bliver fremhævet for at danne nære relationer af de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund? Alle de foregående overvejelser leder os over mod vores problemformulering.

Problemformulering

Med udgangspunkt i en københavnsk ungdomsklub vil vi undersøge, hvilken karakter relationerne blandt de unge har, og hvilke begrænsninger og muligheder der er for relationsdannelse mellem unge med etnisk dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund end dansk, samt hvilke konsekvenser relationerne kan have for de unge.

Uddybning og afgrænsning af problemformuleringen

I det følgende afsnit vil vi redegøre for vores definitioner af centrale begreber i problemformuleringen og uddybe og afgrænse vores undersøgelsesfelt.

De unge som omdrejningspunkt

Når vi omtaler de unge, der er omdrejningspunktet i vores speciale, og har været informanter til vores speciale, vil vi i det følgende speciale kalde dem "de unge". I de tilfælde, hvor vi skal differentiere mellem de unge ud fra deres etniske baggrund, vil vi kalde de unge med anden etnisk baggrund end dansk for "unge med anden etnisk baggrund", mens at vi vil kalde de unge med dansk etnisk baggrund for "unge med dansk baggrund". Vi er bevidste om at de "unge med anden etniske baggrund" er en overfladisk betegnelse, da de har en specifik etnisk baggrund, det være

sig pakistansk, tyrkisk eller anden ikke-vestlig baggrund. Det fælles for de ”unge med anden etnisk baggrund” er, at de har en minoritets- baggrund. Vi er nået frem til denne forkortelse i omtalen af de unge ud fra et pragmatisk synspunkt, da teksten let bliver for tung at læse, hvis vi skal bruge betegnelsen ”de unge med dansk etnisk baggrund” og ”de unge med anden etnisk baggrund end dansk”. Vi er bevidste om at vi rent sprogligt derved gør afstanden mellem de unge større, men vi har valgt at prioritere at sproget skal være så let læseligt som muligt. Når vi omtaler relationer mellem unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund, vil det nogle gange hedde, at der er ”relationer på tværs af etnisk baggrund”. Det er vigtigt at understrege, at der her er tale om relationer mellem minoritet og majoritet, og ikke relationer mellem unge med anden etnisk baggrund end dansk.

Relationer

Når vi har valgt at undersøge relationer blandt de unge, er det ud fra en tanke om at venskaber og andre relationer har en stor betydning i de unges liv og identitetsdannelse. Det er blandt andet i venskaber, at de unge opnår en anerkendelse og dermed opbygger en selvtillid og et selvværd. Når vi i dette speciale vil undersøge de unges relationer til jævnaldrende, er vi opmærksomme på, at relationer kan variere i intensivitet, således at disse kan variere fra personlige venskaber og kammeratskaber (nære relationer) til flygtige bekendtskaber i fodboldklubben, skolen, venners venner m.m. (perifere relationer). Vores interesse ligger på både de nære og perifere relationer, da vi mener at de alle har en betydning for den unge. De nære relationer vil spille en central rolle, når vi betragter de relationer, de unge indgår i. De mere perifere relationer inddrager vi også, da de er med til at belyse hvilke begrænsninger og muligheder de unge har for at danne relationer. Endvidere er perifere relationer relevante at belyse, da de også kan have betydning for hvordan de respekterer hinanden. Desuden er vores interesse særligt at se på forholdet mellem danske unge og unge med anden etnisk baggrund og belyse bredden i deres mangeartede relationer. Det er vigtigt at understøtte, at de relationer vi belyser, skal have en hyppighed i kontakten, således at man ser de pågældende gentagne gange, det kan fx være dem man går til fodbold med eller de der kommer nede i ungdomsklubben. Tilfældige kontakter er således ikke en relation i vores optik. Vi afgrænser os fra at se på romantiske relationer. Vi er opmærksomme på at der er forskel på relationer mellem unge drenge og unge piger, som kan være interessante at belyse, men

begrænsninger i vores empiri⁵ medfører at fokus kommer til at ligge på relationer mellem drenge. Ligeledes fokuserer vi ikke på relationer mellem kønnene.

Ungdomsklubben som udgangspunkt

Vi har indsamlet empiri i en ungdomsklub, og undersøgelsen har sit udgangspunkt her, men vores interesse er på de unges mange relationer til jævnaldrende. Det er derfor ikke en undersøgelse, der retter sig specifikt mod relationer, der ses i ungdomsklubben, men når relationer og aktiviteter i ungdomsklubben omtales, vil disse indgå på lige fod med andre relationer. Vores udgangspunkt vil give os mulighed for at medtage nogle af de observationer, vi har foretaget i ungdomsklubben og de informationer, som vi har fået af den pædagogiske leder og de klubmedarbejdere, vi mødte i forbindelse med interviewudførelsen.

Ungdomsklubbens rolle i samfundet

Selvom vores undersøgelse ikke udelukkende omhandler de unges relationer i ungdomsklubben, vil det være nødvendigt at sætte de udsagn, de unge kommer med omkring ungdomsklubben, i forhold til de rammer, der eksisterer. I det følgende afsnit vil vi redegøre for de forhold, som ungdomsklubber i Københavns Kommune eksisterer under.

Ungdomsklubberne er funderet i Lov om Social Service, hvor kapitel 8 omhandler "*Klubtilbud og andre socialpædagogiske tilbud til større børn og unge*" (Serviceloven). Klubbernes primære opgaver er at "*klubberne i samarbejde med de større børn og unge skal skabe aktiviteter og samværsformer, der fremmer den enkeltes udvikling og selvstændighed samt evne til at indgå i et forpligtende fællesskab*". Målsætningen for Københavns Kommunes ungdomsklubber er at støtte de unges udvikling, men de mere præcist formulerede målsætninger afhænger af den enkelte ungdomsklub, den kontekst klubben indgår i og den bydel hvor den geografisk er placeret. Københavns Kommunes bydele er meget forskellige, både når det kommer til, om der bor resursestærke familier i området, hvilke problemer der er defineret i området, og hvilket behov der er for socialpolitiske tiltag.

Ungdomsklubberne har de seneste år gennemgået en udvikling, således at der i dag, i højere grad end tidligere, udføres socialpædagogiske indsatser (Rambøll 2004:4). Det gør sig i høj grad gældende for den ungdomsklub, hvor vi genererede empiri. Det, at indsatsen bliver mere

⁵ Vores informanter består 1 pige og 9 drenge

specialiseret, kan betyde, at det er vanskeligere at efterleve alle målsætningerne. Kravene om at yde en forebyggende indsats præger også ungdomsklubberne, samtidig med at de unge stiller krav om spændende og forskelligartede tilbud (Rambøll 2004:5).

Når de unge overgår fra fritidshjem til ungdomsklub, sker der generelt set et frafald på 12 pct. Frafalet skyldes både at de unge vælger andre aktiviteter til, hvilket får os til at antage at det må være nogle af de resurser der falder fra, men derudover er der også en del der falder fra af økonomiske årsager eller fordi de står uden for fællesskabet. Det ses endvidere at frafalet er større blandt piger og unge med anden etnisk baggrund end dansk (Rambøll 2004:46), samme tendens har vi dog ikke set i den ungdomsklub, vi var i. Her var der ligeledes stort frafald af piger, men der var stadig mange drenge med anden etnisk baggrund.

Specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt

Vores speciale har et kritisk udgangspunkt og vi benytter os af Axel Honneths normative anerkendelsesteori men trækker også på Bourdieus kritiske blik på strukturelle magtforhold. Vi vil i det følgende redegøre for sammenhænge og forskelle mellem de to teoretikeres ontologiske og epistemologiske standpunkt og derefter placere nærværende speciales videnskabsteoretiske udgangspunkt.

Kritisk teori og det normative ideal

Kritisk teori har sine rødder i Frankfurterskolen (Ramsay 2001:172). Frankfurterskolen blev grundlagt i 1930'erne under ledelse af Max Horkheimer (Ramsay 2001:163). Frankfurterskolen ville skabe teori på tværs af videnskaber, og var inspireret og tog udgangspunkt i primært marxismen og psykoanalysen. Det der skulle sammenkædes i en fælles teori med hjælp fra Frankfurterskolen var *"forholdet mellem det kapitalistiske samfunds økonomi, psykologi og kultur"* (Ramsay 2001:163:9). Det er ifølge Honneth tanken om en tværfaglig social forskning der knytter ham til Horkheimer og den tidlige Frankfurterskole (Information 20.11.2004). Horkheimer mente *"at alle resultater skulle prøves i forhold til erfaringen"* (Ramsay 2001:168), og dermed at det var nødvendigt at være kritisk over for 'sandheden'. Centralt for den kritiske teori er det ligeværdige forhold mellem individer på trods af forskellig baggrund. Samfundets strukturer er ifølge den kritiske teori ikke afgørende for individets handlemuligheder (Rønn 2006:209). Den kritiske teori er en emancipatorisk samfundsvidenskab, der skildrer mellem det der egentlig er, og det der er ønskeligt. Den kritiske teoris opgave er derfor ikke udelukkende at beskrive samfundet og fx de diskursive kampe der foregår. Formålet er derimod at se kritisk på samfundet og opstille normative idealer for hvordan samfundet bør være indrettet, og sætte disse idealer op over for de faktiske forhold i samfundet. Honneths udgangspunkt er ligeledes, at en teori for at være kritisk skal kunne opstille normative idealer (Willig 2006:7). Ifølge Honneth er idealet at det enkelte menneske skal være fuldt anerkendt og derved helt integreret i det samfund denne lever i. Det normative anerkendelsesideal repræsenterer den efterfølgelsesværdige virkelighed som Honneth

efterspørger.

Honneth understreger i sin anerkendelsesteori at anerkendelse ændrer sig over tid, men siger på samme tid at de tre anerkendelsessfærer (den emotionelle, den retlige og den solidariske) vil forblive de samme (Honneth 2006:127-174). Det betyder at virkeligheden eksisterer i lyset af det normative ideal, at al virkelighed bliver vurderet ved hjælp af idealet.

Bourdieu i samspil med Honneth og kritisk teori

Vores kritiske tilgang til at afdække det normative ideal finder vi ikke alene gennem Honneths anerkendelsesteori, i og med vi har valgt at inddrage nogle af Pierre Bourdieus begreber i vores analyse. Bourdieu beskæftiger sig, ligesom Honneth, med problematikker der bliver sat i forbindelse med social anerkendelse (Mathiesen 2005:8). Bourdieu og Honneth beskæftiger sig dog med anerkendelsesbegrebet på forskellig vis. Bourdieu viser det ud fra de kampe, der foregår mellem magtfulde positioner (eller felter). Honneth fokuserer på et intersubjektivt niveau, hvor anerkendelseskampe og krænkelse bliver sat i fokus (Mathiesen 2005:8). Bourdieu kan ikke placeres i en ren form for videnskabsteori. Han ligger ifølge Wilken i et krydsfelt "*mellem eksistentialisme og strukturalisme, subjektivism og objektivisme*". I forlængelse heraf mener Bourdieu at der er en objektiv social virkelighed, men at det kræver mere end subjektets opfattelse heraf, at forstå denne. På samme tid mener Bourdieu, at den objektive sociale virkelighed har en betydning for hvorledes individet handler, og at individet dermed ikke udelukkende er underlagt strukturelle lovmæssigheder (Wilken 2006:40). Bourdieus epistemologi ligger i at forstå hvilke subjektive forståelser og systemiske strukturer, der ligger til grund for individer og gruppers handlinger (Wilken 2004:41). Bourdieu mener dermed ikke at det er nødvendigt at fremstille et normativt ideal for at undersøge det sociale rum (samfundet). Bourdieu fastholder, at det er vanskeligt at ændre på samfundets magtstrukturer, hvorimod Honneth tilskriver krænkelse så meget magt at hvis individet ikke møder krænkelse, vil det blive et fuldt ud social integreret og velfungerende individ.

Fælles for Bourdieu og Honneth er at de deler ønsket om, at den sociale virkelighed skal være tilgængelig for offentligheden, på en sådan måde at den fremstiller de områder hvor samfundet virker undertrykkende på bestemte grupper. Magtrelationerne spiller ind og virkeligheden får dermed en emancipatorisk karakter (Mathiesen 2005:9). Den sociale virkelighed skal derfor ifølge begge teoretikere være tilgængelig for både den herskende og den undertrykte gruppe.

Specialets ontologi og epistemologi

Nærværende speciale har et normativ ideal og anskuer det med et kritisk synspunkt hentet fra både Honneth og Bourdieu.

Vi anskuer de unges relationer ud fra et kritisk synspunkt, og sætter spørgsmålstejn ved om de unge har optimale betingelser for at kunne indgå i relationer til andre jævnaldrende med en anden etnisk baggrund end dem selv. Ved hjælp af det normative ideal tilskriver vi ligeledes relationer mellem unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund en afgørende betydning for hvorledes de unge koeksisterer, og dermed i hvilket omfang de kan blive fuldt integrerede i det samfund de lever i. Relationerne kan have en anerkendende funktion, men kan på samme tid også, virke krænkende på de unge og derved hindre individerne i at blive fuldt integreret i samfundet,⁶ det er her Honneths kritiske anerkendelsesteori er relevant for vores speciale. Vi tager det udgangspunkt at alle unge uanset etnisk baggrund skal have samme mulighed for at opnå anerkendelse i samfundet og fra hinanden. Honneths teori skal hjælpe os til at undersøge om dette er tilfældet. Det er vigtigt at påpege eventuelle krænkelse i relationerne, da dette giver mulighed for at forbedre gensidige anerkendelsesrelationer.

Vi mener at Bourdieus teori supplerer Honneths, da Bourdieu søger samfundsstrukturelle årsager til at de unge indgår i de nære relationer de gør. Bourdieu giver os med andre ord en mulighed for at betragte de grupperinger de unge indgår i, og fortolke hvorfor de unge befinder sig i de forskellige grupper. Her kan vi inddrage strukturelle forklaringer og de unges subjektive fortællinger for at opnå en forståelse for de muligheder og begrænsninger der ligger i relationsdannelsen. Bourdieu giver os således mulighed for at inddrage det omkringliggende samfund, som vi forestiller os også influerer på de unges muligheder for at indgå i gensidige anerkendende relationer med andre unge med en anden etnisk baggrund end de selv har.

Vores epistemologiske udgangspunkt gør at vi ikke sigter mod at nå frem til sandheden, men at virkeligheden også er et udtryk for muligheden for at nå det normative ideal. Det kan vi også sige i lyset af, at det er de unge der giver os deres opfattelse af sandheden, eller i hvert fald det de ønsker at dele, og at vi på denne måde er afhængige af at de unge fortæller os deres udgave af sandheden. Vi ser ikke udelukkende på de unges erfaringer, men anskuer endvidere deres

⁶ Det er vigtigt at understrege, at individer ifølge Honneth (og hermed også de unge) bliver fuld integrerede såfremt de opnår anerkendelse i alle deres relationer. Vi betragter kun relationer til jævnaldrene og har dermed ikke mulighed for at belyse de unges integration i samfundet som helhed.

relationsmuligheder ud fra de samfundsmæssige begrænsninger der er. Vores mulighed for at finde frem til, hvor de unge er i forhold til anerkendelsesidealet, vil være betinget af de strukturelle betingelser, vi selv er indlejret i. Vi har valgt at tage udgangspunkt i Honneths anerkendelsesteori, og følger dermed hans metodiske tilgang til samfundsanalyse. Honneth mener, at man skal lede efter de krænkelser der finder sted i samfundet, for at komme nærmere anerkendelsesmulighederne (Honneth 2006:175). Vi vil ikke udelukkende lede efter krænkelser men også se efter tegn på anerkendelse i relationerne. Dette falder i tråd med den kritiske teori der hævder at den egentlige sandhed ikke er opnåelig, men der skal skrælles lag af, for at komme denne nærmere. Så hvor Honneths anerkendelsesteori i større grad tilskriver krænkelserne ansvar for hvilke muligheder de unge har, og hvilke valg de træffer, er Bourdieus udgangspunkt at de unge på forhånd bliver begrænset i deres gøre og laden grundet strukturen i samfundet. Specialets sandhed (ontologien) er dermed ligesom hos Honneth lejret i det normative ideal, der omhandler at de unge indgår i ligeværdige anerkendende relationer.

I det følgende kapitel vil vi gennemgå den teori, vi bruger til at analysere vores empiri, henholdsvis Honneths anerkendelsesteori og udvalgte af Bourdieus begreber. Honneth påpeger at en vellykket identitetsdannelse altid har en samfundsmæssig offentlig side (Jacobsen 2006:147). Det er ifølge Honneth således hos den enkelte man kan se, hvordan denne oplever sig anerkendt i det samfund, han/hun lever i.

Vi vil til at starte med gennemgå Honneths udspring af Hegel og Mead og Honneths brug af begrebet integration. Ydermere vil vi præsentere Honneths anerkendelsessfærer, den emotionelle, den retlige og den solidariske sfære, og de moralske krænkelse som har betydning for hvornår et individ har mulighed for at opnå en vellykket identitetsdannelse. Efterfølgende afsnit vil omhandle Bourdieus begreber position, habitus og kapital, der medtager strukturernes betydning for individets eller gruppens handlemuligheder. Vi forholder os undervejs kritisk til den anvendte teori. Vores operationalisering af de teoretiske begreber vil fremgå i løbet af fremstillingen af teorien. Honneth og Bourdieus begreber befinder sig på et højt abstraktionsniveau, og for at kunne betragte relationerne gennem Honneth og Bourdieus optik, er det nødvendigt at operationalisere begreberne og sætte dem i en mere konkret- og dagligdags sammenhæng. Vi operationaliserer Honneths og Bourdieus begreber for at synliggøre for læseren hvilken proces vi gennemgår i vores analyse.

Honneth

Honneths udspring fra Mead og Hegel

Anerkendelsesteorien er baseret på Hegels tanker om anerkendelse, men Honneth trækker også på Mead i sin udvikling af de tre anerkendelsesformer, der danner grundlaget for en vellykket identitet.

Honneth tager sit udspring i Hegels tidlige tanker om menneskets stræben efter den gensidige anerkendelse og benytter sig også af Hegels tanker om anerkendelseskampe (Willig 2006:7-9). Han kritiserer Hegels metafysiske begrundelser for menneskets realisering af den sociale natur.

Honneth påpeger at Hegel ikke har fuldført anerkendelsesbegrebet, da det er for abstrakt i sin form, og ikke passer til en verden, der er under konstant forandring. Herved udvikler Honneth tre anerkendelsessfærer som er historisk foranderlige, og derfor ses som alment gældende for alle individer (Willig 2006:7). I udviklingen af de tre anerkendelsessfærer trækker Honneth på Hegel, men underbygger med blandt andre Meads psykosociale udviklingsteori, som i høj grad er empirisk grundet, hvilket Honneth mener er med til at gøre anerkendelsesteorien nemmere at anvende i samfundskritikken (Willig 2006:8). Inspirationen fra Mead ses hovedsagelig i udviklingen af de to første sfærer, som er den emotionelle og den retlige. Han ser her hvordan Mead påviser at de nære relationer er med til at danne grundlaget for at barnet danner den nødvendige selvtilid (Honneth 2006:129,142).

Honneth og integration

I det følgende vi komme ind på hvordan vi mener, at Honneth er relevant når vi ser på social integration fx blandt unge individer i ungdomsklubben. Willig beskriver hvordan Honneth anskuer de tre anerkendelsesformer som *"integrationskomponenter. Ligesom hver anerkendelsesform er forudsætning for de andre, er de forskellige anerkendelsesformer også forudsætning for et fuldt integreret samfund"* (Willig 2006:13:6).

Integrationsbegrebet skal ses i bred forstand i og med at der er tale om integration af alle individer. Der er hermed både tale om integration af den unge med anden etnisk baggrund, men ligeledes af de unge med dansk baggrund. En opfyldelse af anerkendelsesformerne er ensbetydende med fuld integration. Integration handler derfor ikke om hvilken etnisk baggrund man har. Vores litteraturstudie har dog vist at unge med anden etnisk baggrund ofte har en oplevelse af en mangel på anerkendelse, som gør at de isolerer sig og danner modkulturer (fx Tireli 1999, Røgilds 1995, Gillian 2008). Mangel på integration kan spores i kampe for anerkendelse, som foranlediges af manglende anerkendelse og dermed krænkelser. Kampene kan have mange udtryksformer og komme fra enten de krænkede selv eller fra andre som udviser solidaritet ved at påvise krænkelser.

De tre anerkendelsessfærer

Anerkendelsen foregår inden for tre sfærer: "1) *'den følelsesmæssige kontakt i intime sociale relationer såsom kærlighed og venskab'*, 2) *'den retlige anerkendelse som et moralsk tilregneligt*

medlem af et samfund' og 3) 'den sociale værdsættelse af individuelle præstationer og evner'"

(Honneth: 2005:43). Alle tre sfærer er ifølge Honneth vigtige. Nære relationer befinder sig i den emotionelle sfære, men sfæren danner også grundlag for hvordan subjektet fremadrettet oplever mulighederne for at blive anerkendt i samfundet. Nære relationer kan således ikke isoleret anskues inde for en sfære. Honneth har senere skrevet om de nære relationer, at de er en vigtig forudsætning *"der sætter subjektet i stand til at udtrykke sig og agte sig selv som én, der kan participere i nære fællesskaber og samfundsmæssige forhold"* (Wilig 2003:15). Den tredje anerkendelsesform bliver endvidere omtalt som solidariteten, hvori også de mere perifere relationer indgår. I det følgende vil vi redegøre for de tre anerkendelsesformer.

Den emotionelle anerkendelse

Honneth mener at den emotionelle anerkendelse indeholder *"alle primærrelationer, der består af stærke, følelsesmæssige bånd mellem få personer"* (Honneth 2006:130:29). Kærlighed og nære relationer udgør tilsammen den emotionelle anerkendelse. Honneth kommer nærmere ind på udviklingen hos det spæde barn og det gensidige afhængighedsforhold, der udvikles mellem mor og barn (Honneth 2006:130-136). Honneth påviser at subjektet i nære relationer mellem mor og barn lærer at etablere en gensidig anerkendelse og senere i livet med partnere og i nære relationer gentager den læring.

Denne anerkendelse giver individet mulighed for at være hos sig selv i en anden (Honneth 2006:144). Der skal således altid sættes grænser, så de der indgår i familiemæssige relationer eller nære venskaber ikke udelukkende er i en konstant symbiose eller hele tiden er "jeg" centreret (Honneth 2006:144).

Anerkendelsesformen er grundlæggende for de andre anerkendelsesformer, da den danner: *"den type selvforhold, der giver begge subjekter en elementær selvtillid"*, som ligger forud for de andre anerkendelsesformer (Honneth 2006:145:22). Endvidere betragter Honneth den emotionelle anerkendelsesform som impulsstyret og baseret på sympati og tiltrækning, og anerkendelsen er ikke baseret på en kognitiv respekt, men en gensidig opmærksomhed, som udspringer af de positive følelser. Derfor kan denne anerkendelse ikke overføres direkte til flere individer, men her er det den basale selvtillid der skaber og danner grundlaget for at deltage autonomt i det offentlige liv (Honneth 2006:146).

De unges forhold til deres forældre vil blive behandlet i forhold til denne første anerkendelsessfære. På denne måde vil vi belyse de unges mulighed for at opnå anerkendelse i den emotionelle sfære, der altså har en afgørende indvirkning på bl.a. de unges mulighed for at danne nære relationer til jævnaldrende senere i livet.

Den retlige anerkendelse

Den retlige anerkendelse er ifølge Honneth helt forskelligt fra den emotionelle anerkendelsesform. Dog finder Honneth forklaringen på dens logik i den emotionelle anerkendelse (Honneth 2006:147). Honneth forklarer at subjektet skal forstå sig selv som rettighedsbærer, og for at kunne det, skal der være en bevidsthed om de normative forpligtigelser, der er over for andre.

De universelle rettigheder gør subjektet i stand til at få selvrespekt og dermed være et ligeværdigt medlem i samfundet (Honneth 2006:160-162). For at opføre sig som en moralsk tilregnelig person, så hævder Honneth, at tre faktorer, der i dag skal være til stede, er: (1) Den retlige sikkerhed, (2) mulighed for at deltage i offentlige beslutningsprocesser, hvilket kun lader sig gøre hvis man har (3) en vis social levestandard (Honneth 2006:158). Dermed vil vi bl.a. være opmærksomme på, hvilken social levestandard, de unge har, og hvilke sociale kår, de kommer fra, og om denne har påvirket de unges opfattelse af deres rettigheder og skadet deres retsbevidsthed.

Honneth mener ikke, at man ikke kan have selvrespekt uden at man har rettigheder, men at den ideelle form for selvrespekt kun kan bliver realiseret, hvis "*individet er anerkendt som et autonomt handlende retssubjekt*" (Willig 2006:12:17). Honneth påpeger selv at det kan være svært at spore selvrespekt empirisk, og at det kun kan findes ved at påvise at nogle grupper udsættes for ringeagt (moraliske krænkelser) (Honneth 2006:162).

Den solidariske anerkendelse

Honneths tredje anerkendelsesform sker i samspillet mellem individ og gruppe. Det er igennem individets positive engagement og deltagelse i fællesskabet, samt individets tilhørsforhold til samfundet, at det har mulighed for at blive anerkendt i denne tredje anerkendelsesform (Honneth 2003:16). Anerkendelse i solidaritetssfæren placerer sig mellem anerkendelsesformerne kærlighed og rettighed. Det sker ud fra forestillingen om at anerkendelsen i denne sfære er både emotionel og fornuftsbaseret (Willig 2006:17).

Den solidariske anerkendelse er blevet individualiseret, og samfundets forestilling om hvad der har værdi har ændret sig og dermed åbnet op for større grad af personlig selvrealisering (Honneth 2006:168:25). Det er når den enkelte person via selvrealisering yder for at opnå samfundets mål, at denne kan opnå anerkendelse på det samfundsmæssige eller solidariske plan (Honneth 2006:169).

Den solidariske anerkendelse fører til selv værdsættelse. Det er her individet opnår følelsen af, at det kan præstere, at det *"besidde(r) egenskaber, der af de øvrige samfundsmedlemmer anerkendes som noget værdifuldt"* (Honneth 2006:172:28). Individet opnår en følelse af kollektiv ære og stolthed af at tilhøre en specifik gruppe. At være medlem af en gruppe der yder noget der bliver værdsat af hele samfundet, og dermed vil være til gavn for alle medlemmer (Honneth 2006:171-172). Subjektet skal indgå i et fællesskab eller en gruppe, hvor det kan genkende sig selv, og her vil vi i større grad have fokus på de unges mulighed for at opnå anerkendelse i den gruppe, de indgår i. En interessant betragtning i forhold til den solidariske anerkendelse, er om de unge omtaler unge med anden etnisk baggrund end dem selv som 'del af en anden gruppe', og dermed med andre muligheder i det danske samfund.

Individerne værdsætter hinanden og de sociale relationer har en afgørende betydning for om samfundet er solidarisk. Disse 'solidariske relationer' fører til en følelsesmæssig involvering fra det ene individ til det andet, som bliver afgørende for individets solidaritet (Honneth 2006:173:14). Dermed vil det være interessant i vores empiri at søge efter steder hvor de unge ændrer opfattelse af, de unge der har en anden etnisk baggrund end dem selv, på baggrund af nære eller perifere relationer.

Honneth forklarer, at de solidariske interaktioner fører til at individerne tager del i hinandens liv, uafhængigt af hvor forskellig livsførelse, de har. Individets mulighed for at opfylde gruppens eller samfundets overordnede målsætning og dermed *"medvirke til at realisere de kulturelt definerede værdier"* vurderes intersubjektivt (Honneth 2006:164).

Honneth kobler solidaritet med værdifællesskab, og han mener at det at blive anerkendt i den solidariske anerkendelsessfære kræver at individerne orienterer sig mod et fælles mål (Honneth 2006:164:23). Dermed skal de unge have samme værdier og mål i livet for at kunne anerkende hinanden fuldt ud i anerkendelsessfæren solidaritet. Her kan vi forestille os at der opstår kontroverser på tværs af etniske tilhørsforhold, da man kan tillægge forskellige områder i livet

forskellig tyngde, fx kan værdisætningen af hvad der har stor betydning afhænge af den unges kulturelle tilhørsforhold.

Moralske krænkelse

Honneth opfatter, som nævnt ovenfor, anerkendelse som afgørende for individets mulighed for at opnå de selvfølelser, der følger med de tre anerkendelsesformer: selvtillid, selvrespekt og selvværdsættelse. Her sætter han den uopnåede anerkendelse i spil, og bruger betegnelsen moralske krænkelse, når et individ ikke opnår anerkendelse (Honneth 2006:175). Dermed udtrykker han det også således, at alle moralske krænkelse er skadelige for personligheden, da de beskadiger centrale præmisser "*for den individuelle handlingsdygtighed*" (Honneth 2003:85). Honneth når til den konklusion, at moralske krænkelse opstår med manglen af anerkendelse, og dermed vil der være det samme antal moralske krænkelsesformer, som der er anerkendelsesformer (Honneth 2003:89, Honneth 2006:176).

Den første krænkelsesform, der sættes i forbindelse med den emotionelle anerkendelsesform, er en fysisk krænkelse, hvor individet fratages mulighed for at disponere over egen krop. Ved at individet bliver frataget kontrollen over egen krop vil individets praktiske selvforhold dermed blive udsat for et skadeligt overgreb. Tilliden til at man selv råder over egen krop er etableret gennem kærlighed (Honneth 2006:177).

Den anden form for krænkelse hænger sammen med anerkendelsesformen rettighed. Det vil sige at den anden form for krænkelse afhænger af individets oplevelse af nedværdigelse og mangel på rettigheder og får betydning for den enkeltes oplevelse af sig selv som et fuldbyrdet medlem af samfundet, og en "*moralsk ligeberrettiget interaktionspartner*" (Honneth 2006:178). Hvis et individ bliver moralsk krænkelse, er det selvrespekten, der er i fare, og dermed den enkeltes evne til at betragte sig selv som en ligeværdig interaktionspartner.

Moralske krænkelse i den tredje form er et udtryk for at individet ikke opnår tilstrækkelig grad af social værdsættelse, dvs. når individet bliver udsat for fornærmelse eller nedværdigelse.

Der bliver fra samfundets side opbygget et værdihierarki, der bliver afgørende for om den enkeltes evner kan tillægges en social værdi, og en "*nedvurdering af bestemte selvrealiseringsformer*" fører for nogle til, at de ikke opfatter deres eget liv som givtigt for fællesskabet. Dermed er det selvværdsættelsen, der er i fare.

For at et individ kan opdage krænkelse fremhæver Honneth en række nødvendige egenskaber. Det er bl.a. at individet forholder sig reflektivt til sit liv, og dermed overvejer, hvilke scenarier der er positive, hvilke der er negative, og på denne måde ser de evt. moralske krænkelse (Honneth 2003:85). En egenskab er også at individet udelukkende kan opbygge et positivt forhold til sig selv via andres bekræftende reaktioner (Honneth 2003:85:10).

Vi ønsker bl.a. at undersøge, om de unge med anden etnisk baggrund end dansk har oplevet nogle krænkelse inden for den retlige sfære, som fx at de har oplevet at blive diskrimineret i samfundet. Det kan fx ske ved at de unge med anden etnisk baggrund oplever at der bliver holdt ekstra øje med dem af politiet. Derudover vil vi fx undersøge om de unge med dansk baggrund reagerer anderledes på de evt. krænkelse, der sker mod unge med anden etnisk baggrund, hvis de indgår i relationer på tværs af etnisk baggrund. Vi kan forestille os at de unge med anden etnisk baggrund oplever, at de bliver opfattet på forskellig vis, når de fx går på gaden med en ven med dansk baggrund eller en ven med anden etnisk baggrund. Vi må opfatte det som om at de unge er blevet krænket inden for den solidariske sfære, hvis de fortæller at de bliver opfattet meget forskelligt. Honneth argumenterer for at følelsen af at være blevet krænket kan føre til en kamp for anerkendelse. Han opfatter krænkelse som det, der kan være årsagen til at et individ indser uretfærdigheder, og dermed giver sig i kamp for at opnå større anerkendelse i samfundet. Vi skal dermed i nærværende speciale: *"spore kampe, der er direkte motiveret af uretfærdige eller social patologiske tilstande"* (Mathiesen 2005:19:1). Han forklarer det med at den intersubjektive anerkendelse er individets mulighed for at etablere et godt forhold til sig selv, og hvis dette ikke bliver udfyldt vil der opstå *"en psykisk lakune i personligheden, der udfyldes af negative følelsesreaktioner såsom skam og indignation"* (Honneth 2006:181:1).

Kritik af Honneth

Honneths normative udgangspunkt efterlader plads til en diskussion om, hvad der er det gode liv. Vi må som udgangspunkt tro på at individerne har forskellige ønsker og forhåbninger for deres fremtid. Når vi ser på unge danskere med forskellig etnisk baggrund, vil der helt naturligt være forskel på, hvordan det ønskværdige liv ser ud. Den alder, danskere gifter sig i, varierer fx afhængigt af etnisk oprindelse⁷ (Årbog om udlændinge i Danmark 2005:figur 1.8). Her udfordres

⁷ Danskere bliver hyppigst gift som 29årige, mens indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande hyppigst bliver gift som 25årige.

Honneths teori, for på trods af at han ikke mener det er konstruktivt at kritisere samfundet, uden at opstille idealer for hvordan det bør se ud, kritiseres han for at han ikke tager hensyn til at individernes normative idealer kan være forskellige. Honneth forsvarer sig med at det normative ideal han opstiller *"skal kunne forstås som udtryk for moralske krav, der allerede er gyldige inden for vores samfundsorden"* (Jacobsen 2008:130:5).

Nancy Fraser har ydermere kritiseret Honneth for udelukkende at tage udgangspunkt i anerkendelse. Hun henviser til at teorien bør tage udgangspunkt i retfærdighed, og at denne vil bestå af henholdsvis anerkendelse og omfordeling og at disse to ligger i modspil mod hinanden. Med den rette omfordeling mener hun bl.a. at alle borgere bør have lige adgang til anerkendelse i samfundet, og på denne måde bør alle kunne deltage i samfundet på lige fod, hvilket hun kritiserer Honneth for ikke at tage højde for. (Fraser 2000:64:32). Honneth svarer på kritikken, at han mener at de normative principper er med til at integrere individer, og gennem en anerkendelsesorden er med til at gøre individer "synlige" for offentligheden og dermed med til at skabe en retfærdig omfordeling (Honneth 2003:122).

Honneth understrejer med sin anerkendelsesteori vigtigheden af at et individ bliver anerkendt, men på denne måde kan man også kritisere ham for at individerne udelukkende tildeles egenskaber på baggrund af individuelle muligheder for at opnå anerkendelse. Vi er efter genereringen af empirien stødt ind i en lignende begrænsning hos Honneth, der støtter op om kritikken. Derfor har vi valgt at tilføje nogle af Bourdieus begreber som tager højde for strukturelle muligheder og begrænsninger i forhold til individets mulighed for at agere i det danske samfund. Når man ikke medtager de strukturelle forhold, mener vi, at der er risiko for at ansvaret for sociale problemer udelukkende lægges over på individer, der krænker, og at man derved kan risikere at overse strukturelle forklaringer på, hvorfor individerne krænker.

Bourdieu

Vi vil ud over Honneths anerkendelsesteori belyse vores empiri ved brug af Bourdieus begreber om position, habitus og kapital. Begreberne er tæt forbundet og vi vil derfor beskrive dem i en sammenhæng. Bourdieu udfører feltanalyser, men vi har valgt at se bort fra feltbegrebet i nærværende speciale, da vores empiri begrænser sig til grupper blandt unge i en ungdomsklub i København. Bourdieu har fokus på feltet frem for individet, og vi vil på samme måde, ved brug af Bourdieu i analysen, få mulighed for at fokusere på de grupperinger, vi ser i ungdomsklubben, og

de begrænsninger og muligheder, der ligger i de gruppetilhørsforhold, den enkelte unge befinder sig i.

Position, habitus og kapital

Til trods for at vi ikke vil have fokus på felter i vores analyse, kan vi i forbindelse med vores beskrivelse af Bourdieus begreb position, nævne at et felt er en relation mellem forskellige positioner (Bourdieu 2002:84). Vores fokus er på grupper blandt de unge. Vi vil anskue grupperne ud fra de samme mekanismer, som Bourdieu anskuer felterne. Positioner og felter er afgørende for, hvilke positioneringer, der foreligger det enkelte individ, det vil sige hvilke muligheder der er for at handle på forskellige måder (Bourdieu 2002:23). Positioner er afhængige af det enkelte individs eller gruppens kapital. Positionerne bliver ifølge Bourdieu defineret i kraft af deres eksistens og påvirkning på individer eller grupperinger, og har herigennem relation til de forskellige kapitalformer (Bourdieu 2002:84).

Begrebet kapital dækker over den resurse som et individ eller en gruppe besidder, og dermed de muligheder, individet eller gruppen har for at påvirke sine omgivelser. Bourdieu taler om at kapitalen kan påvirke felterne, men i vores analyse vil vi anskue, hvordan kapitalerne påvirker grupperingerne mellem de unge mennesker. Der findes forskellige kapitalformer, Bourdieu benævner bl.a. kulturel kapital, økonomisk kapital, social kapital og symbolsk kapital (Bourdieu 2002:104). Den kulturelle kapital sættes bl.a. i forbindelse med informationsgraden, mens den økonomiske kapital er forbundet med omfanget af økonomiske midler og den sociale kapital udspringer af stabile relationer og forbindelser der er med til at give individet eller gruppen magt (Bourdieu 2002:105). Slutteligt er der den symbolske kapital, der er en betegnelse for at grupper opfatter kapitaler forskelligt, hvordan kapitalen fremstilles og evnen til at udnytte sammensætningen af de kapitaler, man besidder (Bourdieu 2002:104). Individer kan besidde forskellige grader af kapital, alt efter hvilken sammenhæng, de indgår i. Således kan man forestille sig at visse af de unge besidder en lille grad af kulturel kapital i ungdomsklubben, men hvis de fx er gode til fodbold, har meget kulturel kapital i fodboldklubben. Eller at de unge bliver betragtet med større respekt, hvis de kører på en tunet, sej knallert (økonomisk kapital), frem for en gammel bedstemorcykel. Som hovedregel vil de være mest påvirket af den overordnede kapitalform, der er med til at afgøre, hvordan individet er positioneret i samfundet (Wilken 2004:48). Selv om individer er underlagt flere forskellige kapitalformer i forskellige felter vil de

altid være underlagt den dominerende kapital, der er i samfundet (jf. Wilken 2004:48). Bourdieu beskriver habitus som en række dispositioner, hvorigennem man opfatter verden (Bourdieu 2002:106). Det er habitus der gør det muligt at skelne mellem strukturer og dispositioner (Bourdieu 2003:17). Han siger her at "*habitus skelner mellem det gode og det dårlige, det rigtige og det forkerte, det fine og det vulgære etc.*" (Bourdieu 2003:24:20), og fortsætter sin forklaring med at gruppernes habitus er forskellig. Bourdieu viser, hvordan grupper, der har en habitus, der minder om hinanden, er mere tilbøjelige til at slå sig sammen og mobilisere forandring i samfundet (Bourdieu 2003:27). De grupper der samlet set har mest magt og dominans i samfundet er dem der har en høj fordeling af økonomisk og/eller kulturel kapital (Bourdieu 2003:21-23). I forbindelse med begrebet habitus runder Bourdieu også den kollektive prægningsproces der foregår i forbindelse med formningen af en fælles habitus (Callewaert 1998:27). En kriminel løbebane kan blive forstærket af, at man indgår i en gruppe hvor den fælles habitus er, at kriminalitet ikke er noget, man skal tage for alvorligt, men at man derimod bør begå lidt kriminalitet for at gøre sig fortjent til at hænge ud med gruppen. Bourdieu beskriver dispositionerne som noget der ligger i os alle og er afgørende for vores habitus, men han understreger også at vi ikke er bevidste om disse dispositioner. Dispositioner er noget vi tilegner os gennem tiden, og dermed er vi ikke bevidste om dem. Habitus bliver ifølge Bourdieu på denne måde en kropstilstand til forskel fra en sindstilstand (Wilken 2004:44, Bourdieu 2003:12). Habitus kan betragtes ud fra flere niveauer. Det individuelle niveau, hvor Bourdieu forklarer hvordan habitus afhænger af den personlige historie og tidligere erfaringer. Samtidigt et socialt niveau og en fællesskabskontekst, hvor habitus i sidste ende bliver accepteret på samfundsmæssigt niveau, fx ved at vi accepterer ulige fordelinger af goder i samfundet (Wilken 2004:44).

Kritik af Bourdieu

I følgende afsnit vil vi kort kritisere Bourdieus begreb om habitus, da begrebet er centralt i Bourdieus teori, og i de begreber, vi har valgt at benytte i vores analyse. Bourdieus begreb habitus kritiseres for at være deterministisk og hermed at alt er forudbestemt og at mennesket ikke har en fri vilje. Dermed bliver habitus i denne kritik sat lig en rational choice tankegang. Willig og Mathiesen mener dog at dette er en mistolkning af Bourdieus arbejde (Mathiesen 2005:9). Bourdieu siger at individet selv er med til at fastlåse sig i en situation og at "*sociale aktører kun*

bliver determineret i det omfang, de determinerer sig selv" (Bourdieu 2002:121:10-11). Honneth kritiserer Bourdieu for *"at de forskellige sociale gruppers smagsdomme og sædvaner blot udgør strategier, der er stivnet til habitus i den samfundsmæssige konkurrence"* (Honneth 2005:76), men her foreligger der ifølge Bourdieu en misforståelse af begrebet strategi, som opfattes som mekanisk determineret (Mathiesen 2005:15:1). Bourdieu mener at det er muligt for et individ at ændre på habitus, men eftersom at den er funderet i historien, er det ikke let. Han understreger, at habitus har lettest ved at ændre sig, når der sker forandringer i den enkeltes ydre omgivelser, men det kræver en accept af disse ændringer (Wilken 2006:45, Bourdieu 2002:115). Honneth kritiserer, i forlængelse af rational choice tankegangen, Bourdieu for at individet (ifølge Bourdieus teori) kan opnå social anerkendelse på samme måde som man opnår økonomiske goder i samfundet (Honneth 2005:87).

Her mener vi det er relevant at tage stilling til, hvor vi står i forhold til tolkningen af Bourdieus begreber. Det er ikke vores opfattelse at mennesker er fastlåste i positioner eller muligheder i livet, men vi mener at Bourdieus begreb habitus kan være med til at forklare, hvorfor mange har vanskeligt ved at ændre på deres livssituation.

Vejen fra problemformulering til konklusion vil blive behandlet i nedenstående kapitel om metode. Vi vil til at starte med præsentere vores metodeovervejelse; at vi benytter den kvalitative interviewmetode til at generere vores empiri, og at vi har brugt en interviewguide. Ligeledes vil vi præsentere de overvejelser vi har gjort os i forbindelse med selektion af informanter, kønnets betydning for vores empiri, hvordan vi har briefet informanterne før interviewene, transskriberet interviewene og vores overvejelser i forbindelse med vores egen påvirkning af interviewet. Efterfølgende vil vi behandle de erfaringer, vi har fået efter vi udførte interviewene, som vi mener har en betydning for udfaldet af empiri; vi behandler her udfaldet af udvælgelsen af informanter, hvordan informanterne beskrev kønnets betydning for relationsdannelser, interviewlokalet, hvordan de unge reagerede på at blive interviewet og den gensidige påvirkning af interviewet. Vi vil behandle kvalitetssikring. Til sidst vil vi slutte med at præsentere den ungdomsklub hvor interviewene fandt sted og vores informanter.

Metodeovervejelser

Vi er både gået deduktivt og induktivt til værks. Vi har endnu før vi gennemførte interviewene valgt Axel Honneths teori om anerkendelse for at belyse hvordan krænkelser og anerkendelse spiller ind på de unges relationer og valg af disse. Efter generering af empiri hentede vi inspiration i Bourdieus begreber for at kunne belyse vores problemformulering (jf. Olsen 2002:67). Når vi har fokus på de unges etniske tilhørsforhold, skulle det helst ikke betyde, at vi ikke kan se andre påvirkninger på hvilke relationer de har, og at fx køn og klasse også spiller ind (jf. Olsen 2002:69). Så frem det sker, at vores informanter fortæller os, at deres relationsdannelse på tværs af etnicitet ikke har nogen speciel betydning for dem, er dette fund ligeså relevant som hvis de fortæller det modsatte. Specielt for de sociale tiltag, der tilsigter at skabe relationer mellem personer med forskellig etnisk baggrund, er fundene interessante. På samme tid kan vi også ende med at finde frem til at de unge ikke indgår i særlig mange nære relationer på tværs af etnisk baggrund, og her bliver det vores opgave at analysere os frem til, hvilke årsager der er hertil og hvilke konsekvenser det kan have.

Med det in mente, at der er udført ganske lidt forskning om relationer på tværs af etnisk baggrund, er det nødvendigt, at vi forholder os åbne over for de unges udmeldinger om deres relationer. Dermed bibeholder vi også vores mulighed for at agere induktivt undervejs i det enkelte interview.

Det kvalitative interview

For at besvare vores problemformulering har vi gennemført en række kvalitative interviews med unge i en ungdomsklub i København. Vi er blevet inspireret af Steiner Kvale, men benytter os også af Allan Bryman, der begge beskriver det semistrukturerede forskningsinterview. Kvale definerer interviewene som *"et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener"* (Kvale 1997:19:22). Ved at informanterne beskriver deres egen livsverden, får vi et indblik i, hvordan de unge selv opfatter deres relationer til jævnaldrende. Derudfra finder vi frem til, hvorfor de unge vælger at danne nære relationer til nogle og ikke til andre, og hvilke begrænsninger og muligheder de unge har for at danne relationer, samt hvilke konsekvenser der følger heraf. Ved hjælp af det kvalitative interview får vi nuancerede beskrivelser af de unges dagligdag, der giver os et billede af hvordan de unges livsverden ser ud (Kvale 1997:43). De kvalitative interviews, vi gennemfører, vil bære præg af det personlige møde mellem os som interviewere og informanterne (jf. Jørgensen 1989:26).

Tilgangen er semistruktureret, da vi er åbne over for uventede drejninger i interviewsamtalen. Hermed mener vi, at hvis der i samtalen dukker noget op, som kunne have videre relevans for vores speciale, stiller vi uddybende spørgsmål hertil. Ved at vores tilgang ikke er fastlagt på en struktur, sigter vi mod at skabe det bedst mulige flow i samtalen. Vi sikrer os at vi kommer rundt om de valgte emner, men er opmærksomme på at vi kan komme ind på emnerne i en anden rækkefølge, hvis informanten naturligt tager emnerne op (jf. Bryman 2004:320-324). I det semistrukturerede interview ligger der, udover at vi har en åbenhed i forhold til andre drejninger under interviewet, også at vi kan tilføje temaer der opstår under et interview, og belyse det eller disse temaer i det følgende interview (Bryman 2004:321).

Interviewguide

Vi udarbejder en interviewguide før interviewene som skal være med til at sikre, at vi dækker alle de temaer, vi vil belyse. Vi har opstillet en række emner som vi vil komme ind på i løbet af interviewene for at belyse vores problemformulering. Vores teoretiske udgangspunkt i Honneths anerkendelsesteori kom til at præge interviewguiden. Vi har derfor overvejet hvordan vi kan spørge ind til krænkelsererfaringer og mangel på anerkendelse. I første omgang skrev vi nogle meget detaljerede spørgsmål, så vi derfra kunne diskutere hvilke spørgsmål vi forventer er realistiske at finde svar på. For at fastholde den semistrukturede tilgang har vi efterfølgende inddelt interviewguiden i emner for at sikre at vi kommer rundt om det hele, uden at vi er alt for bundet til papiret. Formålet med interviewguiden er at belyse så mange forskellige relationer som muligt. Vi vil derved sikre at vi får belyst de relationer, der er mellem de unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund. Derfor spørger vi både til nære venner og mere perifere relationer. I det følgende opremser vi nogle af vores emner og kommer med eksempler på hvad spørgsmålene kan være:

Venner: Fortæl om dine venner? Hvad laver du med dine venner? Hvad er en god ven?

Skole: Hvordan er din klasse? Fortæl om positive og negative erfaringer. Er der nogen grupperinger? Bliver alle behandlet retfærdigt?

Fritidsaktiviteter: Tidligere og nuværende fritidsaktiviteter? Hvem går du til noget med?

Ungdomsklubben: Hvad mener du om reglerne her? Hvem hænger du ud med? Er der nogen der ikke er sammen her i ungdomsklubben?

Samfundet: Er der forskel på hvordan du synes man bliver opfattet, når man går på gaden med forskellige mennesker?

I første omgang spørger vi indirekte ind til relationer på tværs af etnisk baggrund, men når specifikke relationer bliver nævnt, spørger vi mere direkte ind til erfaringerne og opfattelserne af denne type relationer. Afslutningsvis spørger vi ind til faktuelle spørgsmål omkring informanten for at kunne få en ide om hvilken baggrund han/hun har.

Selektion af informanter

De informanter, der danner baggrund for det empiriske materiale i dette speciale, har vi fået kontakt til via en københavnsk ungdomsklub. Da en ungdomsklub er et sted, hvor de unge kommer og går, blev vores informanter de unge der umiddelbart befandt sig i ungdomsklubben og

havde lyst til at medvirke. Vi kunne have brugt mere tid på at skabe en tæt kontakt til de unge, fx ved deltagende observation, men specialets pragmatiske begrænsninger har været afgørende. Vores subjektive udvælgelse af informanter, antallet af dem osv., har en påvirkning på hvordan specialet falder ud (Jørgensen 1989:26). Et interview med den pædagogiske leder kommer endvidere til at indgå sekundært i analysen.

Vi har valgt at vores informanter skal være unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund. Vi kunne have landet i et etisk dilemma, hvis vi udelukkende havde valgt at tage udgangspunkt i de unge med dansk eller med anden etnisk baggrund end dansk. Hvis vi fx havde opsøgt en gruppe unge med dansk og med anden etnisk baggrund, og havde udbedt os en specifik gruppe ud fra en etnisk inddeling. Dermed ville vi risikere vi at udsende nogle signaler til de unge om at etnicitet har en afgørende rolle og det er ikke formålet med dette speciale. En anden overvejelse er, at ved at gå ind i en ungdomsklub og udelukkende bede om at tale med unge med anden etnisk baggrund, kunne vi have skabt et skel mellem de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund (jf. Kvale 1997:121). Endvidere er gruppen ofte udsat for påvirkning i kraft af gentagne debatter om integration i samfundet og nyhedsudsendelser eller avisartikler der omtaler "de kriminelle unge med anden etnisk baggrund". Vi ønsker gennem vores interviews med de unge naturligvis at skabe empiri til vores speciale, men vi forestiller os også, at det kan have en sidegevinst for de unge der deltager i interviewene. De unge kan fx blive mere bevidste om hvilke relationer de indgår i, hvor de føler sig værdsat, deres egne begrænsninger og muligheder for at danne relationer og hvilke konsekvenser der er heraf. Hermed håber vi, at de der har deltaget i interviewene får et mere reflekteret syn på deres relationer (jf. Kvale 1997:121). Når man gennemfører et interview, vil der altid være risiko for at informanterne tilbageholder informationer, men da vi interviewer unge i alderen 13-18 år, er der flere faktorer der spiller ind (jf. Olsen 2002:80). Det kan bl.a. være de unges generthed, deres problemer med autoriteter og mistro til voksne mennesker. Psykologen Phil Erwin betragter de unge teenageår som en periode der bliver "*karakteriseret som en tid, der bærer stærkt præg af psykisk lidenskab og sociale omvæltninger, som en tid, hvor adolescenterne gør oprør mod de voksne og familiens værdier, som blev trukket ned over hovedet på dem i barndommen*" (Erwin 2000:80). Dermed skal vi være bevidste om at de unge rent følelsesmæssigt evt. er mere påvirkelige og skrøbelige end hvis vi havde med voksne at gøre. Vi vil dermed under interviewet være opmærksomme på følsomme

emner for vores informanter, og vi vil på forhånd garantere alle informanter, at vi behandler deres udtalelser fortroligt, og anonymiserer dem. Anonymisering af informanter, og deres viden herom, kan føre til større villighed til at åbne op, og hermed bedre empiri (Kvale 1997:117).

Kønnets betydning

Vores informanter kom hovedsageligt til at bestå af drenge. Ni ud af ti var drenge, da der stort set kun kom drenge i ungdomsklubben, de dage vi var der. Derfor kommer relationerne primært til at omhandle relationer blandt drenge. Vi er opmærksomme på at der er stor forskel på relationer mellem drenge og mellem piger. Dette kommer nærværende speciale ikke til at beskæftige sig med. Vi medtager interviewet med pigen, da vi mener at det er relevant i forhold til nogle emner i analysen, hvor vi bedømmer at kønnet er uden relevans. Det er vigtigt for læseren at være opmærksom på at billedet af relationerne mellem unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund formodentligt havde set anderledes ud, hvis der havde været flere piger blandt informanterne. Det generelle billede er, at piger med anden etnisk baggrund klarer sig bedre end mange af drengene med anden etnisk baggrund, når man ser på faktorer som uddannelse og kriminalitet.

Briefing af informanter

Før vi henvendte os til ungdomsklubben, havde vi gjort os tanker om hvor meget de unge skulle vide om vores projekt inden vi præsenterede dem for det. Vi holdt et formøde med den pædagogiske leder, hvor vi kort fortalte om vores projekt. Olsen omtaler også planlægningen og gennemførelsen af interviewene, og i denne forbindelse vigtigheden af at overveje hvilken briefing informanten får angående interviewet (Olsen 2002:88, Kvale 1997:132). Vi vil forklare informanterne at vi gerne vil snakke med dem om deres nære og mere perifere venner, og at vores speciale også handler om relationer på tværs af etnisk oprindelse. Vi har besluttet, at vi ikke vil fortælle alt for detaljeret om specialet for at forhindre at vi allerede inden interviewet starter har ledt informanterne i en bestemt retning.

Transskription

Vi har valgt at udskrive vores interview in extenso, da overblikket over interviewene på denne måde bliver større, og vi dermed letter vores adgang til at analysere det enkelte interview (jf. Kvale 1997:170). På denne måde overlever mange detaljer i interviewene ved overgangen fra tale

til tekst. Vi har dog ikke noteret alle pauser og al mimik i vores udskrifter af interviewene, og dermed mister interviewene en del af deres betydning, men vi har medtaget enkelte nonverbale udtryk i transskriberingen. Vores transskribering er ikke blevet godkendt af informanterne. Det skyldes bl.a. at vores informanter var unge mennesker der ikke har den store interesse i hvordan vores speciale udmunder (jf. Kvale 1997:171). De citater vi benytter under analysen, vælger vi at finpudse sprogligt.

Vores påvirkning af interviewet

Vi skal være opmærksomme på at vi som interviewere også påvirker empirien i vores møde med den enkelte informant. Det sker til trods for, at vi sammen har brugt en rum tid på at tale om hvordan interviewene forventes at forløbe og har lagt en forholdsvis struktureret tilgang til dem, gennem udarbejdelsen af vores interviewguide. Kvale påpeger at interviews der er gennemført med den samme interviewguide, men af forskellige personer, kan blive forskellige grundet interviewerens sensitivitet over for og viden om emnet (Kvale 1997:45). Vi skal være opmærksomme på, at det der sker i mødet mellem os og informanterne under interviewet kan have stor betydning. Vi skal bestræbe os på at anerkende de unge, så vi skaber en tillidsfuld atmosfære, der giver dem lyst til at fortælle åbent og ærligt om emnet.

Bourdieu påpeger også en nødvendighed af at skabe en åbenhed om ens egen position for at skabe en mulighed for at bevare en objektivitet til det udforskede, i dette tilfælde de unge (Bourdieu 2002:42-43). Det kan være vanskeligt at udpege ens egne holdninger, da der er risiko for at vi ikke er fuld bevidste om dem alle grundet vores position i samfundet. Vi er opmærksomme på at vores position kan have en betydning for den tillid, som informanterne har til os.

Vi vil være præget af vores uddannelse på Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde, og vores tilgang til problemformulering vil følgelig være præget af den viden, vi har tilegnet os på uddannelsen. Vores litteraturstudie har vist os, at vi ikke kan forvente at der er mange af de unge, der har nære relationer på tværs af etnicitet, hvilket direkte har medvirket til at vi i vores problemformulering også vælger at undersøge relationer af mere perifer karakter. Vi har ydermere en forventning om at andre faktorer spiller ind, når vi ser på begrænsninger og muligheder der kan være i forhold til relationsdannelse, nemlig at fx klasse og køn også har en væsentlig betydning for hvilke nære relationer man indgår i.

Vi er begge etnisk danske kvinder omkring 30 års alderen, hvilket særligt kan have en betydning

for vores interview af drenge. Vores egen opvækst kan have indflydelse på hvilke spørgsmål vi vælger at stille de unge, og hvad der er lige så vigtigt, hvilke spørgsmål vi vælger ikke at stille. Svarene på vores interviewspørgsmål havde muligvis været nogle andre, hvis vi fx havde været yngre, ældre, haft en anden uddannelsesbaggrund, eller en anden etnicitet (Kvale 1997:78).

Interviewerfaringer

I forbindelse med at vi udførte interviewene med de unge, opstod der flere situationer som vi mener det er vigtigt at vi belyser før analysen. Det er problematikker der har haft en afgørende betydning for hvorledes vores empiri er faldet ud. Vi har enten ikke været opmærksomme på problematikkerne under interviewforberedelserne, har ikke haft mulighed for at forudse dem eller oplevet vanskeligheder som er svære at undgå, når man interviewer den type informanter, som vi har interviewet.

Informanter

Da de unge kommer og går som det passer dem i ungdomsklubben, var det således ikke muligt at give de unge en fælles information om vores interview, men som planlagt briefede vi informanterne én og én i starten af interviewene.

Den første dag spurgte vi selv enkelte, om de havde lyst til at deltage i interviewene. Det viste sig at der var en overordentlig velvillighed blandt de unge til at lade sig interviewe. Ganske få afslog at deltage, og de der gjorde afslog hovedsageligt fordi de havde en aktivitet de skulle i gang med eller fordi de var på vej hjem. Den første dag oplevede vi nærmest at der gik "sport" i at skulle interviewes af os. Vi fik indtryk af at flere ville vise, at de var modige nok til at tale med os. Der var således blandt andre to af informanterne som meget højlydt gjorde os og andre opmærksomme på, at de ville interviewes af os. Sejheden forsvandt dog lige så snart de var alene rummet med os. Den efterfølgende dag benyttede vi os i højere grad af personalet til at finde informanter, men flere tog vi også kontakt til på egen hånd. Vi ønskede at tale med nogen der var lidt ældre, da vores generelle oplevelse den første dag var, at alderen havde betydning for hvor reflekterede de var omkring deres relationer. De unges alder påvirkede dog ikke alle informanterne i og med to af de yngste informanter (Line og Karim) havde mange refleksioner i forhold til de emner vi bragte på banen.

Informanternes udlægning af kønnets betydning

Som nævnt havde vi en del metodeovervejelse i forhold til fordeling på køn blandt vores informanter. Vi vil her fremhæve at informanterne i et par af interviewene nævner at der er forskel på at omgås drenge med anden etnisk baggrund og piger med anden etnisk baggrund. Det er områder der kan have en betydning for specialets resultater. Det bliver fremhævet at det modsatte køn har en betydning for sammenholdet i klassen. Emil omtaler på et tidspunkt dette i forbindelse med en snak om grupperingerne i hans klasse:

”Emil: ja pigerne holder sig selvfølgelig for sig selv. For de trives heller ikke med nogen af drengene, særligt godt

Nana: er de lettere at være sammen med end drengene?

Emil: ja det er de faktisk, altså fra min synsvinkel. Selvfølgelig for andre kan det godt være på en helt anden måde

Nana: hvordan tænker du at de er lettere at være sammen med?

Emil: altså, de snakker, selvfølgelig snakker de grimt, men det er ikke mit største problem, men de (pigerne) snakker pænt til en, man udviser respekt for hinanden, og man kan snakke helt naturligt”.

Vi medtager her eksemplet for at tydeliggøre, at kønnet har en betydning for relationerne, men understreger at nærværende speciale ikke medtager dette element. Vi ønsker hermed igen at gøre læseren opmærksom på at fokus på køn givetvis havde medført et andet billede af relationer mellem unge med dansk baggrund og anden etnisk baggrund.

Interviewlokalernes betydning

Det lokale vi interviewede i skulle også vise sig at påvirke det enkelte interview. Den første dag interviewede vi i et større tilstødende lokale, som var aflukket fra ungdomsklubben, men hvor der alligevel var en del gennemgang af personalet. Man kunne udenfor døren af og til høre de andre unge, hvilket alle informanter lod til at være påvirket af. Den første informant vi interviewede stoppede på et tidspunkt med at tale, da han troede nogle af de unge kom ind, og sagde at han ikke havde lyst til at de skulle høre hvad han fortalte. En af de lidt ældre, som ellers lod til at være meget åben og ærlig i sine svar, udtrykte også at det var følsomt, såfremt det kom frem hvad det var han fortalte

”Maren: Er det noget I snakker meget om? Det lyder som om det er noget du har tænkt meget over.

Peter: Det er ikke noget jeg har tænkt over. Jeg snakker ikke foran alle mulige folk om sådan noget. Det er mere sådan privat snak. Fordi hvis man snakker til for mange mennesker, så (...) nu ved jeg at det er anonymt, at de ikke lige kommer til at høre det.”

Vi fandt her, at selv om alle stort set sagde at vi gerne måtte bruge deres navne, at det alligevel havde betydning at vi havde sikret dem anonymitet. Det var bemærkelsesværdigt at det var de to informanter, der virkede meget selvsikre, som også ville indrømme at det havde betydning om de blev hørt. Begge valgte at stoppe med at tale når der var nogen i nærheden og fortsatte derefter uanfægtet med at tale. Det var Omar og Amir som virkede tydeligt mere nervøse over at blive interviewet og de var endvidere meget årvågne over for lyde der kom udefra det tilstødende lokale. Flere gange vendte begge deres opmærksomhed mod døren eller hvor der nu kom lyde fra. Det er ikke sikkert at vi havde fået mere informative interviews under andre rammer, men det kan tænkes at mere ro havde givet mere detaljerige svar. Det lod således til at de mest følsomme informanter også blev mest påvirkede af de rammer vi havde den første dag.

På grund af de vanskeligheder rammerne medførte, efterspurgte vi den efterfølgende dag et roligere sted at interviewe. Vi fik her et lokale i fritidsklubben, hvor der under de første interviews stadig var trafik på gangen. Dette lod dog ikke til at genere de pågældende informanter. Senere på eftermiddagen blev hele etagen lukket og derfor havde vi ro under de sidste interviews.

De unges reaktion på interviewene

Som omtalt ovenfor havde vi på forhånd overvejet problematikker ved at interviewe unge, og vi stødte bl.a. på de unges oprørskhed (jf. Erwin:2000:80). En enkelt gang kom en flok af de unge stormende ind og tog af de småkager, vi havde stillet frem, og ville først forlade lokalet efter en del overtalelse og en af pædagogerne havde været forbi. Mere tydeligt blev oprørskheden i forhold til Hassan der ikke ønskede at vi optog interviewet. Her var det helt tydeligt, at han ikke ønskede at svare på vores spørgsmål, og at han fandt på en masse informationer. Han viste det dog ganske tydeligt via hans mimik, hvor han storgrinede når han skulle svare. Da vi direkte anfægtede, at vi da vist ikke helt kunne regne med hans udtalelser benægtede han det på ingen måde. Vi har af samme grund valgt at kassere dette interview, til trods for at vi hen mod slutningen fik gang i en mere troværdig samtale, hvor hans svar kom spontant og uden den drilske undertone, som interviewet ellers var præget af.

Mange af de informanter vi interviewede virkede også synligt generte, talte lavt eller rystede let på hænderne. Tegnene på nervøsitet fortog sig dog hos langt de fleste, når de havde talt sig varme.

Det viste sig vanskeligt for os at få fyldige og detaljerede svar fra nogle af vores informanter (jf.

Kvale 1997:150, Olsen 2002:80). Det drejede sig hovedsagelig om tre unge drenge med anden etnisk baggrund. Adler og Adler har samlet forskellige bud på årsagen til at informanter er tilbageholdende (Adler 2001:515-535). Det kan enten skyldes at informanterne ikke ønsker at fortælle interviewerne noget, fordi de betragter bestemte emner som politisk ukorrekte, at det vil være uhøfligt at udtrykke holdningen, at de ikke har nogen tanker om emnet, eller at intervieweren ikke har den fornødne viden, der skal til for at spørge ind til emnet (Adler 2001:515).

Ret tidligt fandt vi ud af at vi blev nødt til at korrigere vores sprogbrug. Under det første interview med Karim spurgte vi til nogen med anden etnisk baggrund end dansk, og hans reaktion var at grine eftersom han ikke vidste, hvad vi mente. Dagen efter oplevede vi at Line heller ikke forstod, hvad vi mente. Derfor endte vi primært med at bruge betegnelsen indvandrere og udlændinge om de med anden etnisk baggrund, da det lod til at være det de unge selv sagde.

Vi kunne muligvis have fået flere svar såfremt vi havde stillet mange uddybende spørgsmål og havde et mere indgående kendskab til, hvad unge teenagerdrenge laver, når de er sammen i grupper og blandt venner. Vores egen erfaring med teenageårene er begrænset af at vi er piger. Årsagen kunne dog også være at de ikke ønskede at fortælle os, hvad de foretog sig. Afvigende grupper kan være mindre villige til at fortælle om deres aktiviteter, og da vi fra både de unge og pædagogerne forstår, at der foregår mange småkriminelle aktiviteter vil det også være en mulighed (jf. Adler 2001:518). Endnu en mulighed er, at de ikke er særligt reflekterede omkring venners betydning, eller yderligere at de ikke indgår i personlige venskaber. Vi forholder os til alle muligheder under vores analyse.

Karim var den eneste af vores informanter, der ikke var født i Danmark. Han havde gode danskkundskaber og talte perfekt. Det kom bag på os at flere af de andre unge med anden etnisk baggrund havde meget dårlige danskkundskaber, men at de på samme tid var meget gode til at skjule deres manglende forståelse for sproget, det til trods for at de alle havde gået i dansk folkeskole siden nulte klasse. Det var således først da vi transskriberede at det gik op for os, at de manglende svar af og til skyldes at de unge ikke forstod, hvad vi havde spurgt om.

Den manglende sproglige forståelse tolkede vi i situationen som generthed, hvilket også kan have betydning for forståelsen af sproget. Vi mener ikke at sproglige problemer og generthed direkte

kan have været årsag til at de unge har givet fejlagtige svar, men muligvis kan det have gjort at beskrivelserne er blevet mindre fyldige.

Den gensidige påvirkning i interviewsituationen

Vi har i det foregående vist, hvorledes nogle af vores informanter af flere mulige årsager endte med at være mindre meddelsomme end vi havde håbet på. Dermed kræver vores empiri, at vi er dygtige i vores fortolkningsarbejde. Dette gør vi ved hjælp af Honneth og Bourdieus begreber og ved at medtage vores egne positioner i forhold til informanterne i vores metodeovervejelser.

Vores position er afgørende i forhold til de informationer og reaktioner, som vi får af informanterne (jf. Jørgensen 1998:26).

Selvom vi havde forberedt os grundigt hjemmefra i forhold til vores spørgsmål og spørgeteknik, endte vi ofte med at spørge meget direkte til relationer på tværs af etnicitet. Vi vil ikke her gå i dybden med, hvad det betyder for vores empiri, da det kommer til at fremgå i vores analyse, men fremhæve at vi var nødt til at tilpasse os under interviewene.

Til trods for at vi bestræbte os på ikke at virke formynderiske eller fordømmende, så har vi både eksempler på at vi kom til det, men også andre interviews, hvor det lykkedes os at bevare en åbenhed, der gjorde at informanten fx fortsatte med at fortælle om sine kriminelle aktiviteter. Følgende citat viser en situation hvor vores position som voksne blev tydelig. Bilal sidder med en tang og piller ved en gipsmaske, der ligger på bordet foran ham:

"Maren: jeg tror lige jeg snupper den der fra dig, for du sidder og ødelægger de der ting, så må du få et stykke papir du kan ødelægge..."

Nana: nu får du skæld ud(...griner...) hvem går der ellers henne i din klasse? Hvor mange piger er der?

Selv om det er en nødvendig handling bliver vores magtforhold tydelig, at vi er de voksne, og derfor kan bestemme over os selv og tilmed holde øje med de unge. Citatet viser at vi forsøger at afbøde det ved at gøre det lidt humoristisk og anerkende at han gerne må sidde og rode med et andet stykke papir, hvis han vil det, endvidere sørger vi for hurtigt at bevæge fokus tilbage på interviewet. Handlingen kan have betydning i det videre forløb, hvis det har betydet at Bilal er blevet ekstra opmærksom på vores position. Det kan medføre at han ikke føler at han kan fortælle os om noget, som han mener, at vi vil betragte som illegitime handlinger eller aktiviteter (jf. Adler 2001:515).

Peter fortæller på et tidspunkt om nogle af de forskellige grupper, som han kender, hvor der bliver

lavet en del ballade i den ene gruppe og det er mere roligt ved nogle af de andre. Her bevarer vi en åbenhed, som gør at Peter gerne vil fortælle om sin tilknytning til de småkriminelle.

Vi oplevede undervejs i interviewene at flere af vores informanter begyndte at tale om bandekrig og de problematikker der i stor grad bliver fremhævet i medierne om unge med anden etnisk baggrund. Dette kan skyldes at de unge ved, at vi kommer fra en uddannelsesinstitution og undersøger relationer mellem unge med dansk og anden etnisk herkomst, og at vores spørgsmål og deres svar dermed bliver styret af vores positioner (jf. Bourdieu 2002:42-43). Peter viser også at hans svar afhænger af hvem vi er, da han til slut i interviewet mærker at vi tøver, og han siger:

"I vil høre noget andet eller hvad?" (Peter)

Sune Qvortrup Jensen har i forbindelse med sin ph.d. afhandling skrevet om nogle af disse metodiske problemer man kan komme ud for i forbindelse med at interviewe unge med anden etnisk baggrund (Jensen 2009). Hans oplevelse var, at de unge reagerer kraftigt på kritiske spørgsmål og yder modstand mod at blive objektificeret, bl.a. fortæller han om at de interviewede protesterede mod at være kulturelt anderledes, og mange af de reaktioner han oplever, i forbindelse med interviewene er reaktioner mod dette (Jensen 2009:47). I praksis betød det, at de unge svarede på det de forventede forskeren var interesseret i, ligesom i vores interview, hvor de unge fortæller om bandeproblematikker. Jensen forklarer, at vi ikke blot skal betragte fx kraftige reaktioner og det at de unge yder modstand som en fejlkilde.

Kvalitetssikring

Ifølge Jørgensen er det nødvendigt at betænke resultaternes gyldighed, når det kommer til undersøgelser, der som nærværende speciale bygger på kvalitative metoder (Jørgensen 1989:29).

Vi har gennem hele processen gjort os overvejelser for at sikre kvaliteten af specialet.

Specialets empiri er genereret ved kvalitative interviews med ti unge. Vi kunne have fået et mere bredt udsnit af de unges fortællinger, hvis vi havde udført flere interviews, men der var en række pragmatiske grunde til at det ikke var muligt. Det er et kvalitativt speciale og derfor forventer vi ikke at resultaterne havde været de samme, såfremt vi havde genereret empirien blandt ti andre informanter, eller såfremt informanterne i dette speciale blev interviewet af andre. Kvaliteten kunne dermed have været højnet ved at inddrage flere informanter og ved at have brugt en længere periode i ungdomsklubben til at observere og opbygge en større fortrolighed til

informanterne.

Specialets resultater er generelt præget af bydelens sammensætning af forskellige sociale grupper, og derfor kan vi ikke forvente at resultaterne havde været de samme, hvis vi havde indsamlet empiri i en bydel udelukkende beboet af socialt velstillede familier. Vi ser dog at vores resultater flere steder svarer til resultater, som andre undersøgelser er kommet frem til, og derfor præsenterer specialet en række faktorer der gør sig gældende inden for flere forskellige områder i arbejdet med relationer mellem etniske danskere og personer med anden etnisk baggrund end dansk, og yderligere også i andet socialt arbejde. Udover at vi har overvejet gyldighed i forhold til valg af informanter, så har vi også diskuteret efter interviewene. Vi har netop behandlet metodeerfaringer som et led i at anskueliggøre nogle af de reliabilitetsproblemer vi har stået overfor. For at sikre reliabiliteten endte vi med at afstå fra at benytte et af interviewene, da vores vurdering var at informanten sandsynligvis ikke var sandfærdig i sine udtalelser.

Validitetsspørgsmålet har vi forholdt os til løbende gennem hele specialet, så læseren har mulighed for at bedømme om der er konsistens opgaven igennem (jf. Kvale 1997:232). Vi har forholdt os til, hvordan teorien spiller ind i forhold til empirien og forholdt os kritisk til de valgte teorier som led i at sikre validiteten. Vi har løbende gennem specialets metodeafsnit forsøgt at gennemskueliggøre for læseren, hvorledes vi er gået frem i opgaven. Yderligere har vi taget stilling til vores egen påvirkning på interviewene og hvorledes vores position (i Bourdieusk forstand) har en afgørende indvirkning på udfaldene af interviewene.

Præsentation af ungdomsklubben

Vi har genereret vores empiri i en ungdomsklub i Københavns kommune. Ungdomsklubben er for unge mellem 14 og 18 år. Før vi talte med de unge interviewede vi den pædagogiske leder i ungdomsklubben. Ifølge den pædagogiske leder har 80 pct. af medlemmerne anden etnisk baggrund end dansk og stammer hovedsagelig fra Mellemøsten, mens de resterende 20 pct. har etnisk dansk baggrund. Han understrejer tidligt i vores samtale med ham, at der under overfladen i ungdomsklubben ligger en "os" og "dem"-kultur blandt de unge, men at der opstår tættere relationer mellem de unge uden for ungdomsklubben, og det er disse relationer vi også er interesserede i. De unge med anden etnisk baggrund kommer primært fra et lokalt boligområde "Gården" og har mellemøstlig baggrund. Den pædagogiske leder pointerer, at det kun er nogle unge fra nabolaget der kommer i ungdomsklubben, og at mange af dem bl.a. kommer fordi at de

bor i forholdsvis små lejligheder med deres familier, hvor der ikke er plads til at opholde sig med venner. Den pædagogiske leder fortæller os at de der ikke benytter sig af ungdomsklubben enten er meget resursestærke unge som kun benytter ungdomsklubben sporadisk eller unge som ikke kan efterleve reglerne i ungdomsklubben. De har tidligere afprøvet at etablere områder, hvor de unge helt selv kunne bestemme reglerne, men dette medførte at stedet blev smadret i løbet af 14 dage. De ansatte i ungdomsklubben vil snart prøve at opstille en skibscontainer hvor de unge der ikke kommer i ungdomsklubben kan opholde sig.

Ungdomsklubben ligger i en nyrenoveret bondegård, og er i meget fin stand. Den har bl.a. træningsfaciliteter, øvelokale, studie, projekter der bruges til både filmfremvisninger og spilkonsoller og der tilbydes aftensmad til de unge flere gange om ugen. Der er to til tre pædagogiske medarbejdere i ungdomsklubben hver aften, og der kommer 30 til 40 unge i løbet af en aften.⁸

Præsentation af informanter

Ungdomsklubben ligger i forlængelse af en skole, hvor en stor del af informanterne går, og denne skole har en sammensætning, hvor ca. 30 pct. af eleverne har anden etnisk baggrund end dansk. I nærheden af ungdomsklubben ligger det sociale boligbyggeri Gården, hvor størstedelen af beboerne har anden etnisk baggrund end dansk.

- Karim er 13 år og går i syvende klasse på den tilstødende skole. Karim er opvokset i Mellemøsten og flyttet til Danmark som 7årig. Begge hans forældre har en mellemøstlig baggrund. Karim er enebarn. Karim har kun gået på den tilstødende skole i et halvt år, da familien netop er flyttet fra Jylland til København.
- Amir er 15 år og går i 8.klasse, på en anden skole i bydelen, men han er flyttet til Gården for to år siden. Den anden skole ligger nærmere et andet lokalt, socialt belastet boligkvarter, med mange beboere med anden etnisk baggrund. Amir bor sammen med begge sine forældre der har mellemøstlig baggrund.
- Omar er 14 år og går i 8.klasse på den tilstødende skole. Han bor med sine forældre og sine søskende i Gården. Begge hans forældre har mellemøstlig baggrund.

⁸ Information til ovenstående afsnit er hentet fra interview med den pædagogiske leder og ungdomsklubbens hjemmeside

- Peter er 16 år og går på teknisk skole hvor han er ved at uddanne sig til mekaniker. Hans far har dansk baggrund, og hans mor har filippinsk. Han har en halvlillebror.
- Line er 14 år og går i 8. klasse på den tilstødende skole. Hun bor i en anden bydel hos sin mor med sine to søskende, og hendes forældre er skilt. Line er flyttet fra en anden lokal skole for to år siden da hun blev mobbet. Begge Lines forældre har dansk baggrund, begge forældre er jobsøgende. Line har i alt 6 søskende.
- Jonas går i 9. klasse på den tilstødende skole og er 15 år. Begge hans forældre er etniske danskere.
- Bilal er 13 år og går i 7. klasse på den tilstødende skole. Begge hans forældre har en mellemøstlig baggrund, og han bor med dem og sine søskende i Gården.
- Emil er 15 år og går i 9. klasse på den tilstødende skole. Hans forældre har begge dansk etnisk dansk baggrund og han bor sammen med dem. Hans storebror er lige flyttet hjemmefra.
- Martin er 18 år gammel, han er lige flyttet hjemmefra, men har i to somre boet alene i farens lejlighed, mens faren har boet i kolonihavehus. Han har tidligere været elev på den tilstødende skole, men er nu jobsøgende, mens han venter på at han skal til militæret. Begge Martins forældre har etnisk dansk baggrund.
- Nikolai er 17 år. Han bor sammen med sine forældre, der begge har etnisk dansk baggrund. Han går på teknisk skole og er ved at uddanne sig til murer, men han har netop mistet sin lærerplads og er derfor jobsøgende.

Følgende kapitel vil præsentere specialets analysestrategi. Derefter følger tre analyseafsnit, der hver behandler de centrale temaer i vores problemformulering.

Analysestrategi

Den kritiske teori, der ligger til grundlag for vores speciale, medfører, at vi er forpligtet til at fremhæve de områder, hvor vi ser, at de unge ikke er ligestillede i forhold til at kunne indgå i ligeværdige, givtige relationer med jævnaldrende (jf. Mathisen 2005:9).

Vores litteraturstudie har bl.a. vist at unge bevæger sig fra at have deres forældre som de vigtigste nære relationer og hen til, at deres relationer til jævnaldrende spiller en større og større rolle (jf. Hansen 2004). Dermed er det vigtigt for de unge at have mulighed for at udvikle positive, nære relationer til deres jævnaldrende.

Vi har valgt at inddrage relationer mellem unge med samme etniske baggrund i vores analyse for at kunne belyse karakteren af relationerne, og hvilke årsager der ligger til grund for at de unge indgår i nære relationer. På denne måde vil vi også have mulighed for at se hvilke relationer de unge fravælger, og hvilke der er ekstra udfordrende at indgå i.

Vi vil inddrage citater fra de interviews, vi har gennemført med de unge i ungdomsklubben. Det vil ud fra sammenhængen fremgå, om citatet afspejler generelle tendenser i empirien eller om det er et mere usædvanligt tilfælde. Vi vil inddrage citaterne således, at vi er tro mod den genererede empiri. De unges udtalelser skal bakke op om de analyseemner, vi behandler, således at det for læseren bliver gennemskueligt, hvorledes vi er gået frem i analysen. Hvor vi finder det relevant i forhold til læsevenlighed og sammenhæng, vil empirien blive vist gennem refererende beskrivelser. Vi har under metodekapitlet været inde på de vanskeligheder, vi stødte på under mødet med og interviewene af informanterne. Sproglige vanskeligheder og tilbageholdende informanter er blevet behandlet, og disse problematikker medfører, at særligt tre af vores interviews med drengene med anden etnisk baggrund er styret af os som interviewere. For at bevare en gennemsigtighed herom har vi ikke sløret denne tendens i citatfremstillingen. Andre

informanter er meget detaljerige i deres beskrivelser og kommer ind på mange emner og forholder sig hertil. Det betyder at enkelte informanter oftere bliver citeret end andre.

I forbindelse med at vi transskriberede interviewene, fandt vores første kodning sted, og vi havde aftalt at vi skulle være opmærksomme på, hvilke tendenser der viste sig. Vores udgangspunkt i Honneths anerkendelsesteori prægede den første kodning, som derfor var teoretisk. Det blev tydeligt, at vi måtte medtage Bourdieus begreber om position, habitus og kapital for at besvare vores problemformulering til fulde og belyse de gennemgående tendenser.

Den første kodning førte til at vi fandt mønstre i interviewene med de unge. De mønstre, der viste sig, var, at der blev talt om relationer, der var nære og perifere, at der kom en række årsagsforklaringer som gav os et billede af hvordan de unge havde mulighed for at danne relationer til hinanden eller hvor de evt. kunne være begrænset heri.

Da vi gik i gang med den anden kodning, var vi opmærksomme på de tendenser, vi havde overset i den første kodning, og var på samme tid grundige i forhold til de tidligere (jf. Olsen 2002:116).

Dermed sikrede vi at vi belyste de tværgående tendenser i alle interviewene (jf. Olsen 2002:120).

Vi søgte ikke kun efter de relationer der var til stede mellem de unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund, men søgte også efter steder hvor de omtalte nogen med en anden etnisk baggrund end dem selv for at finde mulige forklaringer på eventuelle manglende relationer. Omtalen af relationer til nogen med samme etniske baggrund blev også belyst, da forklaringer om hvorfor man bliver venner med nogen kan være med til at belyse hvorfor man ikke bliver venner med andre. Det teoretiske blik gjorde, at vi fandt ud af hvor det var relevant at benytte os af teorien og hvor vi så at empirien kunne "stå alene", og ikke krævede en dyberegående teoretisk analyse. Vores kodning er derfor både induktiv og deduktiv i og med, at vi er styrede af Honneth og Bourdieus teoretiske begreber, men på samme tid har været åbne overfor, hvilke tendenser empirien viser (jf. Olsen 2002:121).

Analysen er inddelt på baggrund af vores problemformulering. Efter kodning fandt vi ud at det var muligt at besvare problemformuleringen kronologisk. Derfor udarbejdede vi en overordnet kategorisering af interviewene som var inddelt i henholdsvis karakteren af relationer, årsager der viser begrænsninger og mulighed og slutteligt nogle af de konsekvenser som de nære og perifere relationer måtte have. På den måde kan en tidlig kodning optræde i forskellige kategorier. Som eksempel kan vi nævne at relationer i skolen både optræder i forbindelse med kategorierne

karakter af relationerne og konsekvenser heraf, som dermed også svarer overens med analyseinddelingen. De overordnede kategorier er så igen blevet opdelt i underkategorier, som ligger til grund for den endelige fremstilling af analysen. Et eksempel herpå er at karakteren af relationerne er blevet opdelt i nære og perifere relationer.

Dermed omhandler det første analyseafsnit hvilke relationer de unge indgår i, og hvilken karakter disse har. Det andet analyseafsnit behandler de begrænsninger og muligheder der er for de unges relationsdannelse. Slutteligt har det tredje analyseafsnit fokus på nogle af de konsekvenser der følger af disse relationer. Vi har mulighed for at besvare det første analyseafsnit på grund af det fokus vi har haft på de unges relationsdannelse. De forklarende årsager de unge bruger for hvorfor de danner relationer, er med til at hjælpe os med at besvare vores andet analyseafsnit, der handler om begrænsninger og muligheder. Ved brug af Honneth og Bourdieus begreber bevæger vi os her dybere ind i analysen og dermed baggrunden for relationsdannelserne. Det sidste analyseafsnit vil vi besvare ved se på hvordan de unge bliver påvirket af relationerne. I dette afsnit vil Honneth og Bourdieu indgå relativt meget, og deres teorier vil i samspil med empirien hjælpe os yderligere et skridt dybere ind i analysen, og dermed finde frem til mulige konsekvenser af de relationer de unge indgår i.

De unges relationers karakter – analysedel 1

Nedenstående vil gennemgå hvilke tendenser vi ser i de unges relationsdannelse, med fokus på hvilken karakter de unges relationer har. Første afsnit gennemgår hvordan de unge omtaler deres relationer og hvilke tendenser vi ser i deres relationsdannelse, derefter følger et afsnit om det gruppetilhørsforhold de unge beskriver og slutteligt beskrives de perifere relationer på tværs af etnisk baggrund. Analyseafsnittet vil udelukkende vise de empiriske mønstre. Karakteren af relationerne vil blive belyst her, men det er vigtig at understrege, at vi gennem hele analysen kommer til at belyse relationerne og at billedet kommer til at fremstå tydeligere hen mod slutningen af analysen.

De unges nære relationer

For at finde frem til de unges venskaber og om de havde nære relationer til nogen med en anden etnisk baggrund end dem selv spurgte vi ind deres gode venner. Vi fandt at de unge i meget lille grad beretter om relationer på tværs af etnisk baggrund.

Der er stor forskel på refleksionsgraden blandt de unge, når vi spørger ind til deres relationer til jævnaldrende. Nogle af de unge har svært ved at udtrykke, hvem de er venner med:

*"Maren: er der nogen der er dine særligt gode venner?
Bilal: nej
Nana: det er bare sådan en stor gruppe, hvor I er venner alle sammen?
Bilal: ja"*

Bilal har svært ved at trække enkelte individer frem som han har nære relationer til, og han var ikke den eneste informant der havde svært ved at definere hvem han var venner med. Flere af de unge informanter med anden etnisk baggrund har svært ved specifikt at definere hvem der er deres nærmeste.

Flere af informanterne med anden etnisk baggrund havde ligeledes problemer med at forklare hvilke kriterier der skal opfyldes for at en relation er nær:

*"Maren: hvad synes du en god ven er?
Bilal: det ved jeg ikke
Maren: skal man kunne snakke sammen?
Bilal: ja
Nana: og vil man gerne lave de samme ting?
Bilal: øhh"*

I samtalen med Bilal ender vi med at komme med forslag til hvilke grunde der kan være til at man er gode venner. Det er udtryk for vores frustration over at Bilal ligesom en del af de andre informanter med anden etnisk baggrund ikke ytrede sig om, hvorfor de indgår i de nære relationer som de gør.⁹ En af forklaringerne herfor kan være at størstedelen af de unge med anden etnisk baggrund ikke indgår i personlige venskaber med jævnaldrende, men i større grad i grupper. Peter¹⁰ som var halvt dansk halvt filippiner havde flere forklaringer på relationsdannelserne:

"Bedste venner; det er nogen jeg har fulgt hele livet (...) vi snakker sammen om alle de ting der sker og fortæller hinanden om hvad der sker. Jeg har også nogle venner der fx bare er venner, så taler vi ikke om det samme (som med mine bedste venner). Det er bare mere fis og ballade og sjov og snak, end hvis det er venner som man har fulgt hele livet. Så er der mere seriøs samtale i det også" (Peter)

Peter viser her at han besidder en større evne til at udtrykke sig om, hvordan relationer blandt unge bliver dannet. Det er en generel tendens i vores empiri at flere af de unge med anden etnisk

⁹ At kunne snakke sammen og laver de samme ting var erfaringer fra tidligere interviews med unge.

¹⁰ Peter er den eneste af vores informanter, der tilsyneladende har mange relationer til unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund. Vi ser at Peter fortæller om de tendenser der er, og derfor henviser vi til Peter når vi forklarer de tendenser vi ser, hos de unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund.

baggrund udelukkende ytrer sig om gruppetilhørsforhold, og på denne måde ikke hvordan enkelte venskaber er. De etnisk danske informanter havde ikke samme problemer med at pege på hvem de betragtede som deres venner. Jonas nævner fx sin bedste ven med en præcis beskrivelse af hvordan han lærte ham at kende, og fortæller også:

"altså der sad en dernede, han går i min klasse, og jeg har kendt ham siden nulte (bedste ven), og så er der en der ikke er her i dag, som jeg også har kendt i et stykke tid" (Jonas)

Nikolai påpeger også hvem der er hans nære venner:

"Nikolaj: altså mine rigtige venner, dem kender jeg generelt fra (bydelen)

Maren: sagde du rigtige venner?

Nikolai: ja, rigtige venner, man har mange venner som ikke er rigtige venner.

Nana og Maren: ja, ja

Maren: det er fuldstændigt rigtigt. Så det er dine gode venner.

Nikolai: ja det er mine gode venner, de kan tælles på en to hænder."

Vi ser altså en tendens i vores empiri til at de unge med dansk baggrund indgår i personlige venskaber eller nære relationer med jævnaldrende, mens at størstedelen af de unge med anden etnisk baggrund omtaler grupperinger blandt jævnaldrende, når vi spørger ind til deres venner. Karim fortæller dog om personlige venskaber, til trods for at han har anden etnisk baggrund. Karim er også den af vores informanter med anden etnisk baggrund, der helst adskiller sig fra gruppen af unge med anden etnisk baggrund.

Vi ser en sammenhæng mellem det at have svært ved at definere nære relationer, med at flere af vores informanter med anden etnisk baggrund ikke kunne fortælle os hvad de foretog sig sammen med deres venner:

"Nana: hvad så i weekenden, hvad laver I der?

Omar: der er jeg i gården

Nana: hvad laver I så?

Omar: vi er bare ude i gården

Maren: der hænger I ud?

Omar: ja bare i gården"

Det var flere af vores informanter med anden etnisk baggrund, der kun fortalte om at hænge ud sammen, når vi spurgte til aktiviteter. Vi ser at det mest centrale for de unge med anden etnisk baggrund er at "hænge ud" og være en del af en gruppe. Det er muligvis vigtigt for de unge med anden etnisk baggrund at fremhæve det gruppefællesskab de er en del af, da det kan give mere prestige og opfattes som vigtigere end at indgå i personlige venskaber med nogle få individer.

Aktiviteter i forskellige grupperinger

Vi har netop set hvordan de unge med anden etnisk baggrund primært har gruppetilhørsforhold. De unge med dansk baggrund har udover de personlige venskaber også gruppetilhørsforhold. Både vores informanter med dansk baggrund og vores informanter med anden etnisk baggrund nævner bl.a. fælles interesser som afgørende for hvem man danner relationer til og tilbringer tid sammen med. Vi omtaler her aktiviteter for at beskrive hvordan de unge er sammen med deres venner, derfor ser vi i det følgende nærmere på hvad de foretager sig og sammen med hvem.

De unge nævner i flæng: bordtennis og skolearbejde (Karim), ridning (Line), sejlads (Emil), motorcross og mekanik (Peter), væddeløb (Nikolai), amerikansk fodbold (Casper), fest, poker, og oddset (Martin) som aktiviteter eller interesser der samler de unge ud fra deres interesseområder. Ydermere nævner flere af de unge fodbold og computer blandt deres interesser, og rygning som en beskæftigelse der samler grupper (Omar og Karim).

Flere af de unge nævner (ikke uventet) interessefællesskabet som et af de mest centrale områder når det kommer til hvem man danner nære relationer til:

"Maren: hvad synes du at du går efter når du finder venner?"

Martin: at man har de samme interesser

Nana: så man har noget til fælles

Martin: lige præcis, så man har noget til fælles"

De unge taler ikke desto mindre om interessefællesskab på forskellige måder. Vi ser en tendens til at de etnisk danske unge nævner specifikke hobbyer eller aktiviteter de har tilfælles med deres venner, mens at flere af de unge med anden etnisk baggrund nævner generelle aktiviteter, og ikke kan pege på specifikke aktiviteter.

"Jonas: (...) men ellers er vi ude og spille lidt amerikansk fodbold

Maren: hvor gør man det henne?"

Jonas: det er bare lige herude i gården, men ellers havde vi (Jonas og ven) tænkt os at starte til det

Nana: i en klub?"

Jonas: ja"

Jonas nævner at ham og hans bedste ven vil gå til amerikansk fodbold sammen, mens at Bilal i interviewet med ham for det første nævner at hans nære relationer ligger i et gruppetilhørsforhold og for det andet, at han *"er her i klubben"* og *"laver alt muligt"*.

Amir fortæller os:

"Nana: er der forskel på hvad du laver når du er sammen med dem (de etniske danskere) og når du er sammen med dem fra Gården?"

Amir: ja ja der er meget forskel

Maren: prøv og fortæl hvad du laver når du er sammen med...

Amir: når jeg er sammen med de her, her i klub (de unge fra Gården), slappe af, ud om aftenen, alle mulige ting, vi går rundt mange steder. Med mine danske venner der mødes jeg med dem så sidder vi hjemme ved nogle fester og så ryger vi noget vandpibe og så bare sprut og al det der."

Vi ser her hvordan Amir omtaler de grupper han kommer i efter etnisk baggrund, men det virker som om at han opdeler de forskellige grupper i forhold til det han som regel foretager sig sammen med dem. Det vil sige at, i den etnisk danske gruppe han taler om, der ryger man vandpibe og holder fest, mens at med gruppen af unge med anden etnisk baggrund end dansk (dem der bor i Gården) er det mere løst defineret.

I udtalelsen ovenfor ligger der ikke klare definitioner om at det de foretager sig, med de to grupper er forskelligt. En forskel der træder frem i Amirs citat er, at de unge med dansk baggrund sidder hjemme, mens de unge med anden etnisk baggrund bl.a. er i ungdomsklubben eller ude på gaden. Amir bløder senere sin opdeling op og fortæller om, at der også er jævnaldrende med anden etnisk baggrund i den gruppe han omtaler som unge med dansk baggrund:

"Nana: og det er så dine danske venner

Amir: ja det er mine danske venner, men der er også nogen indvandrere, men de er ikke på samme måde som de der derude (unge med anden etnisk baggrund der står udenfor døren)"

Amir opdeler her de unge med anden etnisk baggrund som "dem derude" og så "de andre der også kommer sammen med etniske danskere". Han relaterer grupperne til den etniske baggrund til trods for, at det øjensynligt er det de foretager sig, der er afgørende for om de unge med anden etnisk baggrund bliver opfattet som "indvandrere" i Amirs optik.

Peter fortæller også om hvordan der er forskel på, hvad han foretager sig i selskab med sine danske relationer, og i selskab med dem der har anden etnisk baggrund end dansk. Om sine nære relationer med dansk baggrund siger han bl.a.:

"ellers så tager vi hjem til hinanden, ser film, slapper af, snakker om hvad der er sket de forskellige steder i skolerne, og hvor irriterende det er at man har lektier for og sådan. Det man synes er kedeligt."(Peter)

Peter fortæller om sine nære relationer med anden etnisk baggrund:

"Maren: okay, og hvad så med dem med anden baggrund, hvor hænger du ud med dem?"

Peter: Øhh, det er mere bare sådan, man tøffer bare rundt. Der sker ikke rigtig noget. De går og snakker om

at der er nogen der har spillet smart over for dem, og dem skal vi have fat i. Hvor jeg går og tænker at, det gider jeg egentlig ikke at gå og bruge tid på."

Peter fortæller ligesom Amir om, at han ikke foretager sig noget bestemt, når han er i selskab med de unge med anden etnisk baggrund. Til trods for at Peter og Amir begge har svært ved at fortælle om specifikke aktiviteter uafhængigt af hvilken gruppe det drejer sig om, går det igen at de tilskriver gruppens etniske baggrund som forklaring for hvad de foretager sig. Peter forklarer dog om forskellen på hans nære relationer med dansk baggrund:

"Så er der nogle gange, hvor vi deler os op i grupper. Ikke sådan bevidst, men der er nogen der er mere til det der lidt balladeagtige, så er der nogen der mere til bare at hygge, sidde inde i varmen og slappe af, se lidt tv" (Peter)

Vi ser en tydelig tendens i empirien til, at hovedparten af de med etnisk dansk baggrund har specifikke fritidsinteresser og at hovedparten af de unge med anden etnisk baggrund ikke har specifikke fritidsinteresser. Enkelte af de unge med anden etnisk baggrund har dyrket deres fritidsinteresser i klub da de var yngre, og det er naturligt med et frafald blandt teenagere i idrætsforeninger (Hansen 1998). Det er iøjefaldende at der er så markant forskel på unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund i forhold til fritidsinteresser. Karim er den eneste af vores informanter med anden etnisk baggrund der dyrker fritidsinteresser i klub med nogle af dem han betragter som sine gode venner:

"(mig og mine venner) kommer i klub, og to af dem går til bordtennis sammen med mig, og nogen gange så tager vi hjem til mig" (Karim)

Som omtalt i afsnittet ovenfor, er Karim også den eneste af de unge informanter med anden etnisk baggrund, som fortalte om personlige venskaber.

Når flere af de unge med anden etnisk baggrund fortæller om deres manglende aktiviteter, og om det bare at "hænge ud" forestiller vi os, at det kan skyldes at de unge opholder sig meget på gaden, fordi de har dårlige boligforhold. Årbog om udlændinge fra 2005 viser at børn fra ikke-vestlige lande oftere end børn med dansk baggrund bor i små lejligheder.¹¹ Vi kan forestille os at det er vanskeligt for de unge at opholde sig i hjemmet med deres venner pga. pladmangel og dermed manglende mulighed for privatliv.

¹¹ Tal fra Årbog om udlændinge 2005 tabel 8.7 viser at 64% af børn i alderen 0-15 fra ikke-vestlige lande boede i boliger under 100m², hvorimod det kun var 22% af børnene med dansk oprindelse.

Perifere relationer på tværs af etnisk baggrund

Vi spurgte ind til informanternes relationer i skolen, da vi var opmærksomme på, at der her var mulighed for, at der blev skabt relationer mellem unge med dansk og unge med anden etnisk baggrund, om ikke andet af mere perifer karakter. De unge går på forskellige skoler, men den skole der ligger i umiddelbar nærhed af ungdomsklubben har 30 pct. tosprogede. Følgende bygger kun på de af informanterne, der stadig går i folkeskole. De yngre informanternes udtalelser viser at den etniske fordeling varierer fra klasse til klasse. I nogle klasser er der en fordeling på 50/50, og i andre er der kun fire elever med anden etnisk baggrund. På skolen er der altså rig mulighed for kontakter og relationer mellem de unge på tværs af etnicitet og social klasse. Empirien afspejler denne mulighed, og det viste sig også at flere af de unge fremhæver skolen, når de skal fortælle hvor de har relationer til jævnaldrende med en anden etnisk baggrund end dem selv. Ifølge Omar har han kun venner, der også har anden etnisk baggrund, men da vi spørger relationer i skolen fortæller han os:

"Maren: Er du sammen med nogen af danskerne henne på skolen?"

Omar: Ja, bare henne på skolen

Maren: hvad laver du med dem?"

Omar: Det ved jeg ikke. Bare henne på skolen.

Nana: I frikvartererne og sådan noget.

Omar: Ja

Maren: sidst du var sammen med nogle af dem hvad lavede i så?"

Omar: vi spillede computer."

Omar har således ikke nære relationer med unge med dansk baggrund, men i skolen oplever han samvær med dem. Ligeledes fortæller andre af informanterne om at man godt kan foretage sig ting sammen i skolen. Senere i analysen kommer vi nærmere ind på hvad de relationer der er i skolen kan komme til at betyde for de unge. Der vil komme flere empiriske eksempler som understreger den tendens vi her har vist: at de unge har flest relationer på tværs af etnisk baggrund i skolen. Selv om karakteren af relationerne i skolen er mere overfladiske, mener vi, at det er vigtigt, vi senere ser nærmere på, om disse relationer har en anerkendende tilgang.

Delkonklusion

Det ovenstående afsnit har vist, at der er en tendens til, at de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund har en forskellig indgangsvinkel til nære relationer. De unge med

dansk baggrund nævner i større grad personlige en til en-venskaber med jævnaldrende, mens størstedelen af de unge med anden etnisk baggrund fortæller om grupperelationer, når de omtaler deres venner. Hovedparten af de unge med anden etnisk baggrund fortæller om at de er venner med hele grupper, og har dermed ikke i samme grad som de danske unge fokus på, hvem der er deres bedste venner. Der er dermed en tydelig forskel på, hvordan de unge beskriver deres venskaber, da de unge med dansk baggrund i større grad beskriver specifikke jævnaldrende og hvilke aktiviteter, de foretager sig med deres venner. Dermed viste der sig ligeledes en tilbøjelighed til, at de unge med anden etnisk baggrund ikke fortæller om, hvad de foretager sig i selskab med deres nære relationer. De unge med anden etnisk baggrund fortæller primært om at "hænge ud" i grupper. Der er dog tilfælde, der afviger fra denne tendens. Den umiddelbare forskel er, at når de unge er sammen med vennerne med dansk baggrund er de ofte hjemme, mens det ikke er tilfældet med vennerne med anden etnisk baggrund. Alle informanter beretter om forskellige grupper, de indgår i. Relationer på tværs af etnisk baggrund opstår primært i skolen og er af mere perifer karakter. Vi kan konkludere, at der er en tydelig forskel på karakteren af de relationer, de unge beskriver, henholdsvis personlige venskaber og gruppetilhørsforhold.

Muligheder og begrænsninger for relationsdannelsen – analysedel 2

I det følgende vil vi se nærmere på de muligheder og begrænsninger, der er for at de unge kan danne relationer på tværs af etnisk baggrund. Vi har søgt efter en række faktorer, der kan spille ind på, om de unge får optimale muligheder for at danne relationer til hinanden. Heri ligger der en forståelse af at relationer ikke udelukkende er noget der opstår af sig selv, men at omgivelserne kan få indflydelse på hvilke relationer der bliver dannet, og på samme måde hvilke relationer der ikke bliver dannet. Fremgangsmåden vil være, at vi kigger på hvordan de unge laver en opdeling mellem dem i forhold til den etniske baggrund, hvordan opfattelsen af de unge med anden etnisk baggrund får betydning for relationerne, hvordan økonomien kan spille ind, nærområde og den sociale baggrunds betydning, alder og modenhed, sprogets betydning, rollemodeller og slutteligt fælles forståelse.

"Os" og "dem"

Vi har beskrevet hvordan aktiviteterne blev brugt til at definere venskaber. Jonas fortæller fx om

fælles interesser, da han skal forklare, hvorfor han ikke har haft nogen bekendte med anden etnisk baggrund med hjemme:

"Nana: tror du det er fordi du har mere tilfælles med dine danske venner?"

Jonas: ja det tror jeg, eller ja det er det

Nana: hvad for eksempel?

Jonas: ja nu her for eksempel at spille amerikansk fodbold det er der ikke så mange af de andre (dem med anden etnisk baggrund end dansk) der gider, de vil hellere ned og spille computer

Nana: det gør de meget?

Jonas: ja, og vi andre skal ud og røre os"

Når Jonas fortæller om at "de andre" ikke vil spille amerikansk fodbold, henviser han til de unge i ungdomsklubben med anden etnisk baggrund. Jonas deler yderligere de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund op, da han henviser til at de unge med anden etnisk baggrund "*hellere (vil) ned og spille computer*" og de unge med dansk baggrund "*skal ud og røre*" sig. Jonas laver en skarp opdeling mellem "dem" og "os" i denne udtalelse.

Tidligt i interviewet med Emil understreger han, at de unge med anden etnisk baggrund beskæftiger sig med andet end de unge med dansk baggrund:

"Emil: ja for vi synes at de udlændinge, nogen af dem i hvert fald de laver nogen andre ting end os. Nu vil jeg ikke sige at de laver kriminalitet eller noget, men sådan som vi ser på det, så kunne man godt se det sådan

Maren: så det er noget med at det bliver lidt for vildt hvis man er sammen med dem eller hvad?

Emil: ja det mener vi. Men så har vi heller ikke noget begge grupper interesserer sig for

Nana: så du mener I har ikke så meget tilfælles?

Emil: nemlig"

Emil underbygger at de to grupper ikke er blandede i ungdomsklubben med ovenstående udtalelse, i og med at han ikke blot fortæller om sin egen holdning til de unge med anden etnisk baggrund, men derimod bruger betegnelsen "vi". Med betegnelse "vi" henviser Emil til sig selv og sine venner, der har samme danske baggrund som ham selv.

De unge bruger deres interesser som forklaring på, hvorfor der er en opdeling mellem de etnisk danske unge og unge med anden etnisk baggrund. Under litteraturstudiet så vi at flere undersøgelser også viser, at mange unge med anden etnisk baggrund ikke deltager i specifikke fritidsaktiviteter i samme grad som unge med dansk baggrund, og opfattelsen heraf var, at de unge med anden etnisk baggrund deltog i specifikke fritidsaktiviteter bl.a. for at få større viden om det danske samfund (bl.a. Mehlbye 2000). Nærværende speciale underbygger samme tendens i forhold til opdelingen, og har derved tilsvarende fund.

Flere af de unge (som Jonas ovenfor) nævner at de unge med anden etnisk baggrund hænger ud

ved computerne, og vi var også selv vidner til dette, da vi var i ungdomsklubben. De unge med anden etnisk baggrund spiller ikke nødvendigvis computerspil, eller surfer på nettet, de står ved computerne, snakker, griner og skubber til hinanden. I Jonas' udtalelse om at de unge med dansk baggrund skal ud og røre sig, og de unge med anden etnisk baggrund vil spille computer, er der også en implicit fortælling om, at de unge med dansk baggrund foretager sig noget der er velanset i samfundet, da "det er sundt at unge mennesker vil ud i naturen, dyrke sport og få røde kinder". På samme tid bliver de unge med anden etnisk baggrund knyttet til en aktivitet, der har mindre anseelse i samfundet, med al den snak der har været om at unge bruger for meget tid foran computeren i en virtuel verden. Vi skal dog gøre opmærksom på, at der er kompetencer og viden tilknyttet computere. Ifølge Bourdieus er begrebet habitus også afgørende for hvilke aktiviteter de unge opfatter som gode eller dårlige, da habitus ifølge Bourdieu beskriver en række dispositioner, hvorigennem de unge betragter verden (jf. Bourdieu 2002:106). Dermed er de unge begrænset af deres habitus, når det kommer til deres valg af aktiviteter. Jonas' udtalelser om computerbrug skal dog nok tages med et gran salt, da vi går ud fra, at de etnisk danske unge også spiller en hel del computer.

Når vi tidligere har set at de unge med anden etnisk baggrund hovedsageligt er centrede omkring gruppetilhørsforhold, så ser vi at valg af aktiviteter også kan være en måde at signalere, hvilke grupper man hører til og ligeledes hvilke grupper man ikke hører til. Vi finder hermed at aktiviteter måske ikke i sig selv kan virke begrænsende for relationsdannelsen, men at de er med til at forstærke en opdeling, der allerede er blandt de unge. Vi har set, at de unge laver en opdeling blandt "os" og "dem", hvilket andre undersøgelser ligeledes viser (bl.a. Klinker 2006). Tendensen til at opdele andre i omgivelserne afgrænser sig ikke kun til andre med en anden etnisk baggrund. Muligvis drejer det sig ikke så meget om, hvem "de" er, men snarere om hvem "jeg" eller "vi" er. Der kan derfor være tale om en søgen mod egen identitet, der gør at de unge har behov for at vise hvem de hører sammen med. Muligvis betyder det ikke så meget for de unge hvem de andre er, men de laver opdelingen for tydeligt at markere, hvordan de ikke har lyst til at være (snarere end at de fortæller hvordan "de andre" rent faktisk er). Det kan de gøre ved at påpege nogle egenskaber eller aktiviteter hos de andre grupper, som de tydeligt tager afstand fra. Vi oplever ligeledes at de unge skaber barrierer mellem grupperne i deres sprogbrug. Dette resultat stemmer

overens med Gillians ph.d. afhandling, der ligeledes bl.a. viste, at de unge i høj grad definerer sig efter deres etniske oprindelse.

Informanternes fordomme mod de unge med anden etnisk baggrund

I det følgende afsnit kommer vi ind på den opdeling, vi har set blandt de unge. Vi har netop vist, hvordan de unge laver en opdeling af "os" og "dem". Vi vil nu gå i dybden med de fordomme der er hos de unge med anden etnisk baggrund i vores empiri. Den pædagogiske leder fortæller at resursestærke unge med anden etnisk baggrund er en mangelvare i ungdomsklubben.

Ungdomsklubben ligger i en bydel, der, rent statistisk, ser ud til at huse både resurssvage og resursestærke familier. Men blandt vores informanter med anden etnisk baggrund er vi kun stødt på én informant, der kom fra en tilsyneladende resursestærk familie med et højt uddannelsesniveau. Karim fortæller os, at han taler 4 sprog flydende og at hans far er projektleder i et firma. Her bliver det relevant at forstå, hvorfor der kun relateres til de mere belastede unge, når de unge og den pædagogiske leder omtaler unge drenge med anden etnisk baggrund. Først vil vi gennem empirien belyse hvilke positioneringsmuligheder, der bliver forbundet med unge med anden etnisk baggrund. Vi har søgt efter de positioneringsmuligheder, der er til stede for de unge drenge med anden etnisk baggrund, når de italesættes som unge fra Gården, som udlændinge, unge med anden etnisk baggrund og som indvandrere. Vi har fundet en lang række udtalelser, der relaterer sig til unge med anden etnisk baggrund, som vi her vil gengive, for at vise det billede, der tegner sig.

"De snakker jo stadig om at gå rundt og stjæle knallerter" (Jonas)

"Vi snakker måske mere og de handler mere" (Nikolai)

"lidt hårde i det" ... "lidt kriminelle" (Martin)

"snakker grimt" ... "laver værre ting end os" ... "kommer ikke i skole" ... "laver ikke lektier" ... "selv om de er små, kan de alligevel være meget voldelige" ... "de har en helt masse fætre og alt det der" (Emil)

"meget vildere" ... "vi laver kriminelle ting" (Amir)

"de fleste kan ikke lide at gå i skole" ... "de er bare så dumme" ... "de taler forkert" ... "de pjækker meget" ... "hader at gå i skole" (Karim).

"danskere er mere fredelige" ... "nogle indvandrere bliver svinske hvis man dribler dem" (Peter)

Der tegner sig et ret dystert billede af opfattelsen af unge med anden etnisk baggrund. Vi ser her, at de unge uanset baggrund tegner et billede af, at unge med anden etnisk baggrund har en

kriminell adfærd og ikke gider gå i skole. Som det ses, så er det særligt to af vores informanter, der har udpræget negative forventninger til drenge med anden etnisk baggrund end dansk (Emil og Karim).

Når Bourdieu taler om at individer selv vælger at indtage forskellige positioner (selvfølgelig afhængigt af agentens habitus og kapital) (jf. Bourdieu 2003:66-69), så er det også relevant at se på det i forhold til vores empiri. Karim har tilsyneladende en høj økonomisk kapital (faren har en høj stilling) og kulturelt kapital (dygtig i skolen, mestrer mange sprog, stort ordforråd) og vi ser tydeligt, hvordan han vælger at afskrive sig positionen som "udlænding" (informantens eget sprogbrug).

"Fordi jeg selv er udlænding, så er jeg faktisk meget meget - jeg kan godt lide at gå i skole og sådan - meget anderledes. Og jeg er ikke særligt muskuløs. Men det er heller ikke særligt vigtig for jeg er meget muskuløs heroppe i hjernen" (Karim)

Karims høje kulturelle kapital gør at han har mulighed for at indtage en position som "den kloge" frem for at være en af "de andre" med anden etnisk baggrund. Han fortæller os, at han kun har venner med dansk baggrund, hvilket kan skyldes at nære relationer med andre unge med anden etnisk baggrund ikke er ønskværdig, da Karim ikke vil forbindes med de kendetegn, som han ser som typiske for unge med anden etnisk baggrund. Karims afstandstagen til positionen "anden etnisk baggrund" ser vi endvidere, da vi påbegyndte interviewet. Vi fortæller Karim, at han bliver anonym og vil få et andet navn i vores speciale, og hans umiddelbare reaktion er at han vil kaldes "Sebastian", hvilket langt fra er et mellemøstligt navn. Endvidere fortæller ovenstående citat os, at Karim ligestiller et særligt udseende med gruppen af unge med anden etnisk baggrund. Det svarer overens med Bourdieus udlægning af, at begrebet habitus er kropsligt funderet, og på denne måde lægger Karim mere afstand til positionen som ung med anden etnisk baggrund (Mathiesen 2005:15).

Karim er ikke den eneste, der tager tydeligt afstand til de unge med anden etnisk baggrund end dansk. Emil har også meget markante holdninger til, hvad det vil sige at have en anden etnisk baggrund. Han fortæller os at han stort set kun har danske venner, men fortæller om en relation med anden etnisk baggrund:

"altså der er en fra skolen, og han har en fuldkommen anden farve, en rigtig udlænding. Men han er ikke sådan en der vil vise sig frem, vise hvordan han er. Han vil bare være sig selv og være på den måde han er."
(Emil)

Selv om Emil kalder ham for en rigtig udlænding, så vælger han at fremhæve, hvordan han adskiller sig fra det gængse billede af unge med anden etnisk baggrund og måske hvordan han er mere "dansk". Relationen her viser sig at have en mere perifer karakter, for da vi spørger ind til, hvor vennen kommer fra, så kan Emil ikke svare på det og heller ikke hvor længe han har været i Danmark. Det kan selvfølgelig skyldes at deres relation er centreret omkring et elevrådsarbejde, som Emil fortæller at de begge deltager i, og der derfor ikke fokuseres på andre positioner, når de er sammen.

Under interviewet med Amir ser vi tydeligere, hvordan opfattelsen af positionen "ung med anden etnisk baggrund" gør, at det ikke er alle relationer, der umiddelbart kommer frem. Amir har tidligere under interviewet fortalt, hvordan han fester sammen med sine danske venner, men det kommer frem, at der faktisk er andre end ham, der har anden etnisk baggrund end dansk i gruppen. Det lader til, at det noget negative billede af unge med anden etnisk baggrund er så fasttømret, at de unge der adskiller sig herfra ikke bliver defineret ud fra deres etniske baggrund og at de i denne sammenhæng bliver fremhævet som danskere. Vi ser således at det billede der er omkring de unge med anden etnisk baggrund kan medvirke til at de unge tager større afstand til denne gruppe. Hermed ser vi en risiko for at gruppen bliver udstødt.

Sammenhæng mellem økonomi og relationsdannelse

Hvis nogle af de unge kommer fra socialt belastede familier, og kan det have en betydning for hvilke muligheder de har for at udforske de interesser de måtte have. Line fortalte at hendes forældre var arbejdsløse, og flere af informanterne fortalte også om arbejdsløse forældre eller havde svært ved at fortælle hvad deres forældre arbejdede med. På denne måde kan vi forestille os at der også er et økonomisk aspekt der spiller ind på, om de unge er medlem af en klub hvor de kan dyrke deres hobby, da disse ofte koster betydelige summer for et snævert budget. Et eksempel på at hobbyen kan give mulighed for flere relationer, er Peter der gentagne gange under interviewet vender tilbage til, at han har gået til motocross i mange år:

"Når jeg er derude, så er det sådan noget med hele tiden at lave knallert. Fordi de ved at jeg er i gang med at uddanne mig som mekaniker, og de ved at jeg har gået til cross siden jeg var otte år, så jeg har alt det mekanik i hovedet. De ringer og spørger mig om, "hvad man skal gøre der og der" og så spørger de om jeg kan hjælpe til sidst, hvis de ikke lige kan finde ud af det." (Peter)

Citatet er et udtryk for at Peter tilskriver sin hobby betydning for, hvilke kredse han har mulighed for at komme i. Peter identificerer sig meget med sin interesse for mekanik. Vi ser i Peters tilfælde

at han får mere social kapital af at have en interesse der både kræver, at han bruger tid på den, men også er et udtryk for at hans forældre har råd (økonomisk kapital) til at lade ham dyrke den. Det giver status at have evner ud over dem, man forventes at tilegne sig i folkeskolen (kulturel kapital), og Peter har bl.a. gennem sit kendskab til mekanik skabt mange relationer (social kapital) og tilegner sig gennem dette mere symbolsk kapital. I interviewet med Peter udtrykker han, hvorledes han modtager megen respekt på grund af sin indsigt i motorer. Peter er et eksempel på en ung der er god til at udnytte de resurser eller kapitaler han har. I Peters tilfælde ser vi et eksempel på at hans interesse har udvidet hans sociale kapital, og hele det efterspil der følger. Ved brug af Bourdieu ser vi at de positioner der er til rådighed for den enkelte er afhængig af kapitalerne, og dermed går vi ud fra at Peter får flere positioneringsmuligheder som et resultat af hans interesse for motocross og kendskab til mekanik (jf. Bourdieu 2003:68).

Hvis det er tilfældet at økonomien spiller en afgørende rolle ift. om en ung dyrker sin interesse, har den økonomiske kapital også en indvirkning på, hvilke relationer man har mulighed for at indgå i. Bourdieu beskriver hvordan de forskellige kapitalformer kan fremstå forskelligt, og have forskellig afkast (jf. Bourdieu 2002:105), bl.a. grundet i, hvordan gruppen eller den enkelte person formår at udnytte kapitalen, og hvordan denne opfattes af det omkringværende samfund.

Vi har betragtet de unge ud fra tanken om at kapital er knyttet til interesser. Peter er den der tydeligst formår at veksle sin kapital, således at interessen ikke alene giver flere sociale relationer (social kapital) men også giver højere status (symbolsk kapital).

Når vi ved hjælp af Bourdieu kan se at de unge med fritidsinteresser har mulighed for at opnå mere social kapital, må vi gå ud fra at vi også kan se en sammenhæng mellem manglende fritidsinteresser og begrænset kapital. Ovenstående tilfælde om Peter og hans motocross er en forlængelse af Bourdieus tanker om at kapitalerne hænger sammen. Bourdieu påpeger, at hvis et individ eller en gruppe besidder meget af en form for kapital, kan det medføre mere af de andre kapitalformer, i og med at kapitaler kan veksles. Ligesom vi ser i ovenstående afsnit om Peter, kan meget økonomisk kapital udmunde i mere social kapital. Men er dette så også gældende den modsatte vej? Således at de unge med anden etnisk baggrund, som ikke besidder særlig meget kulturel og økonomisk kapital, vil have sværere ved at udbygge deres sociale kapital og dermed deres relationer. For de unge der kommer fra socialt belastede hjem, hvor økonomien er stram, vil der ifølge Bourdieu også være en sammenkobling mellem manglende økonomisk kapital og

begrænsninger for den enkelte. Dermed tænker vi, at de unge fra økonomisk dårligt stillede hjem ikke har råd til at gå til fritidsinteresser, der kan være med til at erhverve yderligere kulturel eller social kapital, og at de dermed kan være begrænsede i deres relationsdannelse.

Nære relationer hos naboerne

I det følgende afsnit vil vi se, hvordan nærmiljøet kommer til at have en betydning for hvilke relationer de unge i en ungdomsklub har til jævnaldrende, og herudover hvorledes det påvirker de unges muligheder og begrænsninger for at danne relationer til andre unge med anden etnisk baggrund end de selv har.

Ikke overraskende finder flere af de unge venner i det nærmiljø, som de opvokset i. Langt de fleste nævner venner, som bor ganske nær ved dem, men der dannes også nære relationer til klassekammerater og nogen fra ungdomsklubben. Omgivelserne bliver derfor centrale for de muligheder, de unge har for at opnå nære relationer. Derfor kommer boligområderne til at få betydning for, hvilke nære relationer man har mulighed for at få, og vi ser nærmere på hvad det er for et område, vores informanter bor i. Flere af de unge fortæller om nære venner, som de er naboer til, eller som bor i samme boligblok, og der er den åbenlyse fordel, at man har mulighed for at mødes hurtigt og spontant.

"Line: Så derhjemme er jeg sammen med mange af mine veninder som Monique og Cindy, som er min underbo og min overbo, og dem følger jeg ligesom er mine søstre fordi vi er så meget sammen, og de støtter mig så meget i alt muligt."

.....

"Nana: Først vil vi høre, hvem er du venner med?"

Omar: Dem fra min gård.

Maren: Dem fra din gård? Er det en hel gruppe eller nogle bestemte nogen?"

Omar: det er bare en hel gruppe

Maren: en hel gruppe, ok? Er det den gård vi har snakket om?"

Omar: Ja"

Omar og Line fortæller os begge at de bor i nærheden af dem de betragter som deres nære relationer. Tilsvarende fortæller langt de fleste os om relationer, der er opstået fordi man er opvokset nær hinanden. For nogle af de unge med dansk baggrund bliver det også en forklaring på, hvorfor de har et større kendskab til gruppen af drenge, der har en anden etnisk baggrund end deres jævnaldrende med dansk baggrund:

"Jeg bor lige ved siden af, så jeg kender også mange af dem (unge med anden etnisk baggrund)" (Martin)

Et socialt belastet område

Gården synes at fylde meget i de unges bevidsthed. Vi ser gennem empirien, at de unge enten fortæller om Gården, da det er der de er vokset op og har dannet deres relationer og fået deres venner. Andre fortæller direkte eller indirekte om Gården pga. de mange banderelaterede problematikker, der synes at foregå i området. Flere kalder sig selv for "perkere", hvilket vi ved hjælp af Bourdieu ser som en måde at positionere sig i forhold til Gården. Gården lader til at danne grundlag for opfattelsen af, hvem unge med anden etnisk baggrund i nærmiljøet er. Det er kun tre af vores informanter, der bor i Gården, men den lader til at have en så stor betydning i de unges liv, at vi mener at det er relevant at se nærmere på forhold der gør sig gældende for Gårdens beboere. Da vi under metodeafsnittet fortalte om de sproglige vanskeligheder, vi så hos flere af informanterne, så vi, at de der havde vanskeligst ved at forstå og formulere sig, var de der kom fra Gården. En problemstilling som pædagogerne på stedet også påpeger. Den pædagogiske leder fortæller under interviewet, at Gården bliver klassificeret som en ghetto, og at den er kendetegnet ved at familierne er "*svage familier*" med primært mellemøstlig baggrund, men også med enkelte velfungerende familier. Det er forholdsvis små lejligheder og den pædagogiske leder fortæller, at familier med fem- seks børn bor i treværelses lejligheder, han siger også: "*rigtig mange af familierne har krigstraumatiserede forældre*". Den pædagogiske leder påpeger, at det gør det vanskeligt for fædrene at være de faderfigurer, som de bør være. Endvidere fortæller han at en stor del af ungdomsklubbens medlemmer kommer fra socialt belastede familier, så det er ikke alene Gården, men også flere steder i nærområdet, der er præget af de dårlige sociale vilkår.

Vi får gennem den pædagogiske leder og via interviewene indikationer på at mange af vores informanter kan have haft en hård opvækst. Det gælder for flere af informanterne og ikke kun dem fra Gården. Vi har indirekte spurgt de unge om deres sociale baggrund og kan ud fra nogle af deres beretninger se, at en del af dem muligvis ikke kommer fra de mest resursestærke baggrunde. Her tænker vi bl.a. på udtalelser om at der mest bliver hængt ud i Gården (fx Bilal) og at der ikke er nogen "ældre" til at holde øje med de unge (Peter). Endvidere fortæller de unge om arbejdsløshed blandt forældrene. Disse eksempler er ikke nok til at vurdere at de er socialt udsatte, men sammen med den pædagogiske leders udtalelse om at de fleste kommer fra socialt

belastede familier, tolker vi at det kan være en mulighed.

De familiære forhold kommer til at spille ind, når vi ser på informanternes muligheder for at indgå i gensidige relationer. Vi ser at der er mulighed for, at nogle af vores informanter med anden etnisk baggrund kan have haft vilkår der ifølge Honneth, kan give problemer i fremtidige relationer. Honneth beskriver, hvordan anerkendelse i den emotionelle sfære er en vigtig forudsætning for om man bliver i stand til at indgå i anerkendende relationer senere i livet. Den primære begrundelse for at vi her finder det relevant at fokusere på, at denne gruppe af unge muligvis allerede via deres opvækst har begrænsede muligheder for at opnå anerkendelse, er at det får betydning for om de i andre relationer bliver i stand til at etablere ligeværdige gensidige relationer. Her kan der både være tale om nære relationer eller de mere perifere relationer i skolen, ungdomsklubben og lignende. Det er vigtigt at understreje at vores specifikke informanter ikke nødvendigvis kommer fra socialt belastede hjem, vi ser dog tendenser i empirien der peger på det.

Alder og modenhed

I det følgende afsnit vil vi gennemgå de unges alder og modenhedens betydning for hvilke relationer de indgår i. Flere af de ældre informanter fremhæver at alderen har en afgørende betydning for om de unge danner relationer på tværs af etnisk baggrund. De ældre informanter taler ud fra deres egne erfaringer, og hvordan de selv har ændret opfattelse gennem deres teenageår. De tendenser som de ældre informanter omtaler, ser vi tydeligt blandt de yngre informanter. Martin der er 18 år fortæller bl.a.:

*"Martin: de lærer hinanden at kende på et eller andet tidspunkt, når de går op og ned af hinanden
Nana: det kan også være fordi du er lidt ældre end de andre vi har talt med
Martin: ja, lige præcis, så bliver man også lidt mere åben over for andre"*

Og Nikolai som er 17 fortsætter i samme jargon:

"fordi det er først nu jeg forstår, at det kan være lige meget, hvem du er og hvor du kommer fra, men dengang var man jo ikke så gammel. Så ja, det hjalp mig 100 pct. til at forstå at de også er mennesker. Det handler ikke om at være grøn og blå, men om det er ham eller ham." (Nikolaj)

I ovenstående citater fortæller vores informanter om hvorledes de oplever at de selv har ændret syn på deres jævnaldrende med anden etnisk baggrund, og på denne måde udviser mere respekt og overskud.

De informanter, der fortæller om alderens betydning for hvilke relationer de unge indgår i, er alle

ældre, og har både relationer til jævnaldrende med samme etniske baggrund, og jævnaldrende med anden etnisk baggrund end dem selv. Peter på 16 sammenkobler denne alderstendens med at man bliver voksen og tænker mere over fremtiden:

"folk jeg snakker med, de respekterer mig, lige såvel som jeg respekterer dem, men de ved også godt, (...) at jeg har selv været en satan. Det er også derfor jeg er som jeg er nu, og det er også derfor jeg fortæller, at slås det gider jeg ikke. Jeg skal have mig en uddannelse, og hvis jeg bliver sat ind pga. slåskamp eller et eller andet tyveri, så er min uddannelse nærmest ødelagt" (Peter)

Omar, som er 14 år og ifølge de ældre informanter er midt i den periode hvor det er sværest at have relationer på tværs af etnisk baggrund, fortæller om at da han var mindre havde han venner med dansk baggrund, men det har han ikke mere fordi at "de fleste flyttede". Det var altså ikke alle der flyttede, men alligevel har Omar ikke længere nogle nære relationer til unge med dansk baggrund. Det er muligt at de holdt op med at være venner, på grund af dette skel der kommer mellem unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund i de tidligere teenageår. Det gælder ifølge vores informanter at unge kommer over dette tydelige skel forårsaget af etnisk baggrund:

"nej, men jeg kan mærke det på de små dernede, de er sådan lidt hårde i det. Lidt kriminelle kan man sige (...) det er nogen rigtig rødder de der. Når de bliver ældre opfører de sig måske lidt mere normalt, end de gjorde for halvandet år siden, der sagde de måske, når man gik forbi" fucking dansker", nu kan man godt gå forbi. På den måde bliver man jo ældre." (Martin)

De ældre informanter udviser større forståelse for den sociale baggrund unge med anden etnisk baggrund kan have. Nikolaj fremhæver fx hvordan sociale problemstillinger kan være afgørende for hvordan de unge udvikler sig:

"Det er klart at der er forskel på os, og det kan du aldrig nogensinde komme til at lave om på, fordi mange af dem kommer fra steder, hvor de har kigget på naboen, der blev skudt, ikke. Det kan du ikke lave om på, det er syn man ikke vil glemme. Selvfølgelig er der forskel på dem der kommer her fordi de flygter fra krig." (Nikolaj)

Dermed tegner der sig i vores empiri et billede af at den solidariske anerkendelse som Honneth arbejder med bliver større gennem årene. Det bygger vi på at flere unge siger at det er svært at indgå i relationer i de tidlige teenageår, men at det bliver lettere med alderen. De ældre informanter udviser en større forståelse for hvilken rolle den sociale baggrund og tidligere hændelser i livet kan have.

Peter giver en forklaring på hvorfor det hænger sådan sammen, da han fortæller om sin lillebror på ni, der endnu ikke oplever denne tydelige opdeling:

"Når han er sammen med sine venner, de har det jo ikke sådan, at de fortæller deres meninger og holdninger til hvad de mener om personer (...) de bagtaler ikke hinanden så meget (...). Den eneste grund til at de måske kommer op at skændes, er fordi der er en der tager et stykke legetøj, eller en der har spærret computeren, så kommer de op at skændes." (Peter)

Vores informanter er meget opmærksomme på at alder og modenhed er afgørende for om man indgår i relationer på tværs af etnisk baggrund. Der tegner sig et billede af at det er svært at indgå i relationer på tværs af etnisk baggrund i de tidligere teenageår, til trods for at de har kunnet være venner på tværs før og formentlig kommer til at kunne det igen i slutningen af teenageårene.

Teenageårene er en tid hvor man søger sin egen identitet, og dermed virker det ikke overraskende at det er en periode, hvor de unge begrænser relationer til andre, der muligvis ikke svarer overens med det de ønsker at blive forbundet med (Erwin 2000:89). I litteraturstudiet så vi fx at nogle piger med anden etnisk baggrund brugte tørklædet til tydeligt at markere deres forskel i forhold til pigerne med dansk baggrund (Staurnæs 2004). Når vi her ser en skarp opdeling hos de yngste informanter, kan det også være et ønske om tydeligt at markere hvem man er.

Sprogets betydning

Vi har under metodeafsnittet været inde på, hvordan de sproglige begrænsninger medfører at vores empiri nogle steder består af korte svar, og enkelte steder er præget af misforståelser. Vi vil i dette afsnit belyse, hvordan sproget kan have indflydelse på de unges relationsdannelse på tværs af etnisk baggrund.

Under interviewene har vi ikke spurgt informanterne, om sproglige begrænsninger opleves vanskeligt i relationerne, men vi får flere informationer om, at sproget kan spille ind på det samspil, de unge har. Flere af de unge med anden etnisk baggrund fortæller, at de ikke må tale arabisk i ungdomsklubben. De synes det er irriterende og de udtrykker et ønske om at de gerne vil tale arabisk. Dog er de alle klar over at forbuddet mod at tale arabisk bunder i at de nogle gange bagtaler og bander over personalet.

Når vi under interviewene overså de manglende danskkundskaber, kan vi forestille os at det også i kontakten mellem jævnaldrende kan give vanskeligheder. Det er sandsynligvis tydeligt for de unge, når der er sproglige vanskeligheder, hvilket følgende citat viser:

"Og i min klasse der er fx nogen der stadig har en helt masse fejl. De taler fx forkert, det siger læreren også, de siger fx "du er dum dig", de putter sætningen omvendt, og sådan nogle ting" (Karim)

Vi kan tage med i vores overvejelse om sproglige begrænsninger i Honneths optik kan medføre krænkelseserfaringer, men vi har ikke mulighed for at påvise dette gennem empirien. Det er meget betænkeligt, at man efter syv-ni års skolegang ikke har lært det danske sprog til fulde, så man kan klare en samtale på dansk uden misforståelser. Karim har selv en anden etnisk baggrund, og de sproglige begrænsninger han påpeger i ovenstående citat kan, udover at påvise nogle af de vanskeligheder klassekammeraterne har, også være en måde for Karim at hævde sig selv på. En af informanterne, Line, kommer som den eneste ind på hvad det kan betyde for samværet, at hendes veninder taler deres modersmål:

*"Maren: tænker du over at de piger kommer med en anden baggrund? Er det noget I snakker om eller?
Line: nej, vi går bare og snakker, altså selvfølgelig så er det lidt nederen når de står og snakker somalisk til hinanden, men så plejer jeg bare at spørge: "hvad snakker I om" og så siger de det. Så det er sådan dejligt nok, det er sådan nogle der oversætter, når der er nogen der står og disser¹² en på somalisk
Maren: så det er ikke sådan at man føler at de står og snakker om en?
Line: nej overhoved ikke, fordi de blander somalisk med dansk sådan så jeg ved at de ikke går og snakker om mig"*

Citatet fortæller os, at det kan virke krænkende, når der tales om én. Hun fortæller i hvert fald om at der bliver "disset", men på samme tid viser hun hvordan de unge kan undlade at skabe afstand til nogen der ikke taler somalisk. Så længe Line bliver inddraget generer det hende ikke, at hendes veninder taler på deres modersmål. Line gør opmærksom på at hun ikke er med i samtalen ved at spørge til hvad de taler om. Vi forestiller os at sproget på lignende vis kan bruges, hvis man ønsker at skabe afstand og udelukke nogen.

Sprog sætter ikke kun begrænsninger i forhold til relationer når det drejer sig om unge fra forskellige lande:

"Fordi jeg kommer fra Jylland, og så havde jeg sådan lidt jysk accent, da jeg kom hertil. Derfor blev de ved med at gøre nar af det, og selvom jeg ikke har så meget accent mere, så er der stadig en fra parallelklassen der gør det."(karim)

Vi ser her hvordan sproglige forskelligheder på mange måder kan bruges til at skabe afstand i relationerne. Der behøver således ikke være tale om at man kommer fra et andet land, men dialekter kan medføre lignende reaktioner.

Det er ikke ualmindeligt at høre drenge med dansk baggrund bruge arabiske udtryk. Vi stødte ikke

¹² Slangudtryk for at fornærme

på den slags udtryk hos vores informanter, men det fremgik dog løbende gennem interviewene af de unges sprogbrug, hvor de oplevede at deres vigtigste tilhørsforhold lå. Vi ser her at sproget for drengene med dansk baggrund kan bruges til positionere sig blandt gruppen af drenge med anden etnisk baggrund. Den pædagogiske leder fortæller os at mange af de unge kalder sig selv for "bydelsperkere", når de er i ungdomsklubben. Det ser vi også som en måde hvorpå de unge positionerer sig gennem sprogbruget, bl.a. fortæller Peter om "perkerne" og en række andre betegnelser tilknyttet bestemte bander. Når de unge kalder sig selv for perker, så vi samme reaktion hos de unge som andre studier har vist. Det er en reaktion der kan bunde i en modreaktion og et ønske om at tilskrive "perker" en mere positiv betydning (jf. Riis 2007:37) eller et bevidst ønske om at markere hvem man hører sammen med. Vi tænker at det kan være gavnligt at de unge kan vende samfundets negative stigmatisering af dem til et positivt fællesskab. På den anden side ser vi at de unge med anden etnisk baggrund beskriver begrebet "bydelsperker" i sammenhæng med den ballade de laver, og dermed efterlever de samfundets negative forventninger til dem.

Rollemodeller

De unge informanter bliver påvirket af voksne i deres omgivelser gennem deres opvækst. I interviewet med Emil kan vi bl.a. høre hvordan han ser op til sin storebror der lige er flyttet hjemmefra, da han fortæller om at han er opvasker der hvor storebroren arbejder som tjener. Ydermere fortæller Emil stolt om hvordan han via sin interesse for sejlads er i voksent selskab:

"Emil: de eneste drenge der er, er mig og en til, han er et år yngre end mig, og så er der en på sytten, og resten er voksne. Man skal alligevel opføre sig meget voksent, når man er sammen med andre

Maren: ja det bliver præget lidt af de voksne?

Emil: altså, vi lærer jo meget af de voksne om hvordan man skal være og hvordan de er, og hvad de gør. De plejer bare at sidde på en bænk og plapre, og sidde og ryge og sådan noget, og fortælle historier, men de kan selvfølgelig også hjælpe til nogen af dem"

De unge kan som Emil, bl.a. finde rollemodeller gennem deres ældre søskende eller de fritidsinteresser de dyrker. Den pædagogiske leder fortæller om hvordan nogle af de unge med dansk baggrund kommer for at snakke med de voksne i ungdomsklubben:

"de kommer fordi de godt gider de voksne og aktiviteterne. De er ofte tættere på personalet, da de står over for en stærk gruppe" (Pædagogisk leder)

Den "stærke" gruppe den pædagogiske leder henviser til er den store gruppe af unge med anden etnisk baggrund end dansk der er opvokset i Gården, der fylder meget i ungdomsklubben. Emil fortæller at en del af grunden til at han kommer i ungdomsklubben er for at tilbringe tid med de voksne:

"klubben er sådan lidt det sted hvor vi mødes og har det sjovt og kan gå ud og spille med de voksne" (Emil)

I modsætning til at flere af de unge med dansk baggrund nævner samværet med de voksne som en del af årsagen til at de kommer i ungdomsklubben, er der ingen af de unge med anden etnisk baggrund der nævner dette.

Yderligere nævner den pædagogiske leder at de for nyligt har ansat to med anden etnisk baggrund end dansk (men at de ikke er startet endnu), og at der har været en længere periode hvor hele personalet har haft dansk baggrund. Dette kan også være en forklaring på at de unge med anden etnisk baggrund ikke indgår i relationer med de voksne i ungdomsklubben, da den pædagogiske leder fortæller om at de unge med anden etnisk baggrund tidligere har vist mere respekt over for ansatte der også har haft anden etnisk baggrund end dansk.

Vi får i interviewene fortalt flere historier om, hvordan nogle af de unge fra Gården vokser op i familier hvor forældrene ikke tager hånd om børnene, og at børnene og de unge på denne måde bliver ladet alene. Peter fortæller om hvordan de unge fra Gården er vokset op og den primære voksenkontakt har været til deres ældre brødre:

"Fordi indvandrende har det sådan, at deres ældre (...) når de ikke er der, så føler de at de kan gøre hvad de vil, pga. af at deres forældre de arbejder og er indenfor. Det er som regel sådan, at moren er i huset og faren er på arbejde. Så er der ikke nogen, der holder øje med børnene, udover søskende, ældre brødre eller nogen som går og holder øje, og de arbejder jo også." (Peter)

Peter fortæller i det ovenstående en historie om hvordan han oplever at de unge fra Gården vokser op. Peter fortæller at flere af de ældre (fx storebrødre) fra Gården er endt i fængsel, men mener alligevel at dette har efterladt en mangel på forbilleder hos de unge fra Gården, da de nu ikke har nogen der holder øje med dem. Til forskel herfra fortæller den pædagogiske leder om at der er *"kommet mere ro på gruppen"* fra Gården efter at de ældre er blevet sendt i fængsel. Hvis de unge informanter har været præget af en gruppe ældre hvor det er normen at begå kriminalitet, tænker vi at der kan være en risiko for at de unge ender med at gøre det samme. Peter og den pædagogiske leder er ovenfor bestemt ikke enige om hvilken betydning fængslingen

af den ældre generation fra Gården har haft på de unge. Vi mener det er betænkeligt, hvis de eneste der er til at støtte op om de unge, er nogen der selv er i store vanskeligheder. Hvis unge ikke har nogen rollemodeller, kan det påvirke den måde, de unge opfører sig på. Som vi ser andre steder i specialet kan den ballade eller kriminalitet de unge begår betyde yderligere afstandstagen fra andre unge. Hvis vi betragter de manglende rollemodeller med Honneths optik, er det igen den manglende anerkendelse i den emotionelle sfære der er central, da de unge dermed ikke indgår i nære relationer med ældre. Det kan igen have en betydning for de unges evne til at indgå i relationer senere i livet (Honneth 2006:130-146). Dermed kan det at de unge mangler rollemodeller medføre yderligere begrænsninger i relationsdannelsen.

At kunne forstå sine nære relationer

Den fælles forståelse bliver af flere af de unge sat i forbindelse med hvilken baggrund de unge har. De unge fremhæver selv etnisk baggrund som den forklarende faktor for at man forstår hinanden og hvorfor de ikke indgår i nære relationer med unge med anden etnisk baggrund end dem selv:

"Maren: jeg er lidt interesseret i at høre hvorfor du fx ikke har så mange danske venner, er det fordi du ikke gider dem, eller er det fordi de ikke forstår dig?"

Omar: Nej, det er fordi de er nogle andre typer

Nana: ja, kan du forklare forskellen?

Omar: fordi for eksempel. Det jeg laver, det gør de ikke?"

Omar siger her at de unge med dansk baggrund ikke forstår ham, og forklarer dette med at de foretager sig nogle andre ting end han selv gør. Flere af de unge fremhæver at fælles forståelse er afgørende for hvilke nære relationer man indgår i. Vi ser at Bourdieus begreb om kapital spiller en rolle i forhold til, at de unge vælger at indgå i relationer hvor de oplever at de bliver forstået. Bourdieu understreger, at jo mere ens individer eller grupperinger er, når det kommer til hvilken kapitalfordeling de har og hvad der giver kapital, jo mere minder individerne eller grupperne om hinanden (jf. Bourdieu 2003:21). På samme tid siger Bourdieu at *"desto mindre til fælles (individerne og grupperne har), jo længere de befinder sig fra hinanden"* (Bourdieu 2003:219). Amir omtaler den fælles forståelse som afgørende for hvilke nære relationer han indgår i:

"Amir: det er også sådan nogen ting vi laver sammen. Vi kan forstå hinanden bedre

Nana: okay, hvordan det?"

Amir: bare sådan

Maren: fordi I har samme baggrund eller...

Amir: ja ja fordi vi har den samme baggrund

Maren: *har I det? Altså, I kommer alle sammen fra Pakistan?*
Amir: *ja vi kommer alle sammen fra udlandet, sådan hænger det sammen"*

Hvis vi betragter de beskrevne relationer om den fælles forståelse ud fra Honneths anerkendelsesteori, falder det i tråd med hans tanker om anerkendelsesidealet. De unge beskriver vigtigheden af at blive forstået som dem de er (og dermed anerkendt). Der er med Honneths ord tale om solidariske relationer når de unge fortæller om relationer hvor de bliver forstået, da det er her, de unge vælger at tage del i hinandens liv. Omar fortæller om at de jævnaldrende danske unge er nogen andre typer, og Amir fortæller om hvorledes han føler sig bedre forstået af, og bedre forstår sine relationer med anden etnisk baggrund end dansk. Amir sætter, til trods for at han også indgår i danske relationer, det at have samme baggrund lig det at have en bedre forståelse hvilket i Honneths optik er en anerkendende relation. Det er ligeledes interessant at Amir fortæller at han bedre forstår og bliver forstået af de andre unge med anden etnisk baggrund end af de unge med dansk baggrund, og ikke af de unge der har samme etniske baggrund som ham selv. Det står klart da Amir siger: *"vi kommer alle sammen fra udlandet"*, og dermed afviser at det er hans forældres tidligere hjemland Pakistan der er grunden til at de forstår hinanden. Fællesskabet skal findes i det ikke at være etnisk dansker. Emil tager skridtet videre og fortæller helt åbenlyst at han vælger venner ud fra at de har samme baggrund som ham selv:

"Nana: *tænker du også at danskerne forstår dig bedre?*
Emil: *ja selvfølgelig man vælger jo sine venner ud fra den baggrund man er eller har."*

Den fælles forståelse bliver således central for hvem man vælger at bliver venner med, og vi har hermed set at der er nogle man er mere tilbøjelige til at danne venskaber med. Når det bliver centralt for de unge at de kommer fra udlandet, så ser vi at de alle må have en fælles oplevelse af at være "noget andet", og at dette giver et fælles ståsted. Vi forestiller os at der altid vil være et fællesskab blandt minoriteter i et samfund. Honneths anerkendelsesform er muligvis nemmere at opnå blandt nogle der har erfaringer, der ligner dem man selv erhverver sig. Honneths ideal om at alle bør have lige mulighed for anerkendelse bliver i praksis vanskeligt at efterleve. Det er muligvis nemmere at opnå og give anerkendelse til nogen der ligner en selv og derved har nemmere ved at opnå en forståelse for hvor man er.

Delkonklusion

Vi har i det foregående kapitel afdækket faktorer, der kan have betydning for de muligheder og begrænsninger, der er for at de unge kan danne relationer til hinanden uanset etnisk baggrund. Vi ser at aktiviteterne er med til skabe fællesskaber hos unge og styrke deres relationer, men også at der er en tendens til at unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund ikke deltager i de samme aktiviteter. Hermed bliver der ikke dannet relationer på tværs af etnisk baggrund. Ydermere er der en tendens til at de unge understrejer den opdeling der er mellem de etniske grupper ved at bruge interesser og aktiviteter som forklaringsfaktor for, hvorfor de ikke laver mere sammen de steder, hvor de rent faktisk mødes. Empirien viser at de unges negative syn på de unge med anden etnisk baggrund, kan betyde at nogle relationer på tværs af etnisk baggrund ikke opstår og yderligere kan det negative billede forstærke opdelingen. Det negative billede af hvordan de unge med anden etnisk baggrund "er" er markant selv om vi rent faktisk ser, at de unge også møder unge med anden etnisk baggrund, som ikke stemmer overens med det billede.

Et økonomisk aspekt kan få betydning for om de unge har mulighed for at deltage i forskellige fritidsaktiviteter, hvilket kan være med til at forøge muligheder for at skabe flere relationer. Ved brug af Bourdieus kapitalbegreb ser vi hermed at fritidsaktiviteter kan bruges til at øge status og anseelse i andre sammenhænge, som igen kan øge mulighederne for at danne flere relationer. De ældre informanter er bedre til at reflektere over deres relationer. De er opmærksomme på at der er en periode, hvor de unge søger mod andre der har samme etniske baggrund som dem selv. Senere kommer forskellen mellem dem til at betyde mindre, hvilket kan skyldes at de unge bliver mere sikre på deres egen identitet. Fælles forståelse blandt de unge giver en større mulighed for at der bliver dannet nære relationer og venskaber. De unge fortæller at de forstår hinanden bedre, hvis de har det til fælles at de har samme etniske baggrund. Vi ser at det stemmer overens med Bourdieus tanker om at grupper eller individer der ligner hinanden i forhold til fordeling af kapitaler er mere tilbøjelige til at finde sammen.

Konsekvenser af de unges relationer – analyse 3

Kapitlet vil gennemgå de konsekvenser, empirien viser, følger i kølvandet på de relationer, de unge indgår i. Vi vil inddrage brug af Honneth og Bourdieu for at vise hvorledes relationer kan påvirke de unge. I det efterfølgende kapitel vil vi præsentere henholdsvis samfundets påvirkning på de

unges relationsdannelse, et afsnit der omhandler bandeproblematikken ift. de unges fællesskaber og fjendskaber, et afsnit der behandler hvorledes de unge betragter kriminalitet som en fælles aktivitet, konsekvenser af samværet i Gården og slutteligt et afsnit der omhandler hvilke konsekvenser der er en følge af de perifere relationer.

Samfundets påvirkning på de unges relationsdannelse

I det følgende afsnit vil vi gennemgå, hvordan de unge oplever at de bliver mødt af det omkringliggende samfund, hvordan det påvirker de unges relationer til jævnaldrende med anden etnisk baggrund end dem selv, og hvilke konsekvenser det har for de unge. Vi understreger at det er de unges opfattelse, vi gengiver, og ikke nødvendigvis en afspejling af hvordan samfundet opfatter de unge.

Vi har i vores interviews valgt at spørge ind til, hvordan de unge føler at de bliver opfattet i det danske samfund. I svarene har vi fundet tydelige tegn på at de unge oplever at de bliver opfattet forskelligt alt efter hvilke grupper, de befinder sig i og hvem grupperne består af:

"Maren: ok, går politiet meget efter jer eller hvad?"

Amir: hvis vi er samlet (gruppen med anden etnisk baggrund fra Gården), så kommer de forbi, med en patruljevogn eller et eller andet."

Amir fortæller her om at politiet blander sig, når han omgås gruppen med anden etnisk baggrund fra Gården. Opfattelsen er, at politiet ikke møder op, når de unge mødes i andre grupper (med danske unge), og Amir giver også selv en begrundelse herfor, da han fortsætter:

"Nana: kan du så mærke at der er forskel på når du står i en gruppe med jævnaldrende med anden etnisk baggrund og en gruppe af dine venner som har dansk baggrund? Er der forskel på hvordan politiet opfører sig, eller det virker som om folk opfatter jer?"

Amir: mine danske venner, jeg har ikke været sammen med dem ude og slås"

eller:

"Amir: ja, det er ikke sådan vildere (med de med anden etnisk baggrund), men vi laver kriminelle ting, vi gør alt muligt for at skabe opmærksomhed eller et eller andet"

Politiets indblanding bliver legaliseret ved at deres fremmøde skyldes, at nogle af dem i gruppen af unge med anden etnisk baggrund begår vold af og til. Vi tolker Amirs udtalelse om at de *"gør alt muligt for at skabe opmærksomhed"* som et udtryk for at de unge (i dette tilfælde Amir) savner opmærksomhed. Ved hjælp af de kriminelle gerninger får de om ikke andet negativ opmærksomhed fra politiet, og evt. også fra andre jævnaldrende. På et teoretisk plan ser vi ifølge

Honneth at man kan spore krænkelser i kampe om anerkendelse, og at kampene kan have mange udtryksformer. Kampene om anerkendelse kan både resultere i at anerkendelsen bliver indfriet, men kan også resultere i at de unge danner modkulturer, fx i form af subkulturer. Honneth påpeger dermed at dannelsen af subkulturer foranlediges af krænkelser og at disse tilbyder alternative anerkendelsesfællesskaber, der ikke accepteres af det etablerede samfund. Subkulturer kan ses som et udtryk for anerkendelseskampe, der kan bruges i den politiske debat, men kan også være en trussel mod den demokratiske kultur (Willig 2006:16). De unges forsøg på at skabe opmærksomhed bliver hermed ifølge Honneth en reaktion på tidligere krænkelser, og reaktioner af den art mener vi bør skabe en opmærksomhed omkring, om de unge tilbydes tilstrækkelig hjælp til at blive en del af vores samfund. De unge skaber en subkultur i bydelen, hvor man mødes i store grupper og en del af fællesskabet er ballade og kriminelle handlinger. Hvis de unge ikke har haft mulighed for at opnå anerkendelse i samfundet kan de ifølge Honneth ikke sikre sig den fornødne selvtillid og selvværdsættelse, men denne mulighed finder de i de subkulturer der figurerer (jf. Willig 2006:16). I litteraturstudiet har vi også set en tendens til de unge vælger at isolere sig som reaktion på omgivelsernes mangel på rummelighed (Riis 2007). Her bliver ønsket om at få et sted der kan rumme større grupper fremhævet, så de kan undgå den mistænkeliggørelse de bliver mødt med i samfundet, når de opholder sig i større grupper. Amir fortæller også om en oplevelser han har haft på sin tidligere arbejdsplads:

"så kom der en mand med dansk baggrund, så sagde han så til mig "fjern alle de der ting" så sagde jeg "nej, det er min job at ordne det der", så sagde han "din fucking perker", og så begyndte jeg at råbe ham op i ansigtet og var ved at komme op og slås med ham. Og du ved, ham der sad i kasse han stoppede det, og så røg han ud ham der." (Amir)

Ovenstående er et eksempel på at Amir bliver krænket. Til trods for at han forsøger at passe sit job bliver han nemlig alligevel angrebet af manden med dansk baggrund.

"Maren: synes du der er forskel på hvordan I bliver behandlet i klassen? Nu snakker jeg om sådan noget som diskrimination, synes du at du oplever det nogen gange

Jonas: ja men altså. Nu vil jeg ikke sidde og udlevere lærerne, men de kan godt være lidt på vores side nogen gange

Maren: hvordan? Kan du komme med et eksempel?

Jonas: de siger mere noget til dem end de gør til os"

I givet fald at ovenstående eksempel er en gengivelse af hvordan Jonas oplever sandheden, er det et eksempel på at de unge med anden etnisk baggrund ifølge Honneth bliver mødt af krænkelser i

deres hverdag i skolen. De unge med anden etnisk baggrund får negativ opmærksomhed af en vigtig autoritetsperson. På grund af de krænkelse de unge med anden etnisk baggrund møder fra samfundet, kan de ifølge Honneth ikke føle sig som en *"moralisk ligeberettiget interaktionspartner"*, og vil på denne måde ikke kunne indgå i relationer til deres jævnaldrende med samme selvtillid og selvrespekt som de unge med dansk baggrund, der ikke har været udsat for de samme eller tilsvarende krænkelse (jf. Honneth 2006:178).

Det er ikke udelukkende de unge med anden etnisk baggrund, der beretter om krænkelse i samfundet:

"Det er ikke så længe siden at jeg blev overfaldet af en politihund. Det var bare et eksempel der fik mig til at indse nogle ting. Jeg blev bidt af den, og jeg havde ikke gjort noget, og jeg lå derude, og jeg tænker sådan lidt, at der er ikke nogen der hjælper én, og jeg var sammen med mine kammerater, og det er klart de er løbet for livet, og de vil sgu heller ikke blive bidt af det lort. Så man tænker lidt, at man er lidt alene." (Nikolai)

Vi har medtaget ovenstående citat, for at vise at krænkelse også kom frem i forhold til unge med dansk baggrund. Nikolai oplever her både en forkert behandling fra politiet i og med at han fortæller, at han er blevet uberettiget bidt af en politihund, men han oplever også krænkelse fra kammeraterne som lader ham i stikken. Med citatet mener vi at det er vigtigt at tydeliggøre, at vi ikke kun ser krænkelse hos de unge med anden etnisk baggrund, og at krænkelse påvirker alle unge i deres mulighed for at opnå anerkendelse.

Flere af de unge med dansk baggrund fortæller hvordan de oplever at blive opfattet forskelligt, når de går på gaden i større grupper med jævnaldrende med anden etnisk baggrund, og om hvordan de selv føler de bliver sat i forbindelse med ballade:

"jo på andres indtryk. Når man går på gaden, så kigger de og tænker "hvad sker der her" Ja, for eksempel hvis du går på gaden med en indvandrer, så tænker de "han er problemer", selv om ham jeg går med ikke laver sådan nogen ting. Så kan man godt blive sat i et dårligt lys, når man går sammen med dem." (Martin)

Martin fortæller her om, hvordan dét at blive opfattet anderledes ikke afhænger af om han går sammen med en der begår kriminalitet, men derimod afhænger af at han går sammen med en med anden etnisk baggrund. Han fortsætter:

"Maren: nå, så du tænker at folk også synes at du er en ballademager, når du går med dem (jævnaldrende med anden etnisk baggrund)?

Martin: ja, 100 pct.

Maren: og det er ikke sådan når du går med dine danske venner

Martin: det er det ikke"

Martin fortæller om følelsen af at blive opfattet forskelligt alt efter hvem man går med. Martin er en af de ældre informanter, og dermed kan det også være Martins mening at sende et signal om danskernes fordomme med sin udtalelse, men eftersom at mange af vores informanter svarede på tilsvarende måde må vi gå ud fra at det er noget de unge oplever.

En af de andre ældre informanter med etnisk dansk baggrund vil ikke bruge tid på at overveje hvordan han bliver opfattet af det omkringliggende samfund. Så til spørgsmålet der drejer sig om, om han oplever, at han bliver opfattet forskelligt af omverdenen, afhængig af hvem han er sammen med, svarer Nikolaj:

"Maren: så du lægger ikke mærke til det (...) om der er(...)

Nikolai: næ jeg tænker (ikke) over om folk kigger mere på mig, når jeg går sammen med mine to kammerater der er danskere eller to kammerater der er etniske. Hvis jeg tænker over det, så ville det bare ødelægge min verden. Det er ikke noget jeg tænker over"

Nikolai siger at det ville ødelægge hans verden, hvis han tænkte over omverdenens reaktioner, hvilket tyder på, at han har oplevet krænkelse i sådanne sammenhænge. Vi ser det således, at hvis de unge er blevet uretfærdigt mistænkeliggjort, er der ud fra Honneths optik tale om krænkelse i den retlige sfære, i og med at politiet eller andre, de støder på, opsøger dem og/eller forventer ballade. Yderligere krænkelse sker i den solidariske sfære, ved at de bliver udsat for fornærmelse og nedværdigelse og dermed kan de unge ifølge anerkendelsesteorien få problemer med udviklingen af deres selvrespekt og selvværdsættelse (jf. Honneth 2006:160-172).

At flere af de unge med dansk baggrund fremhæver, at de oplever forskelsbehandling i samfundet alt efter hvilke grupper de befinder sig i, kan ved brug af anerkendelsesteorien vise at nogle af de unge oplever krænkelse mod dem selv og mod deres jævnaldrende med anden etnisk baggrund. På samme tid tyder denne opmærksomhed på forskelsbehandling på, at nogle af de unge med dansk baggrund har opnået en solidarisk følelse med de unge med anden etnisk baggrund. Det viser bl.a. at de unge med dansk baggrund ligesom de unge med anden etnisk baggrund bevæger sig rundt i et miljø, hvor de i deres hverdag bliver konfronteret med forskelsbehandling på baggrund af etnicitet. Som en konsekvens af dette udvikler nogle af de etnisk danske unge med Honneths øjne en solidarisk anerkendelse af de unge med anden etnisk baggrund, og forsøger dermed at gøre opmærksom på de krænkelse de unge med anden etnisk baggrund bliver mødt af i hverdagen.

Ikke alle vores informanter med dansk baggrund har udviklet solidaritet på tværs af etnisk

baggrund, men ovenstående eksempler viser at nogle af dem som indgår i perifere relationer med unge med anden etnisk baggrund udviser solidaritet. Både de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund fortæller om, hvorledes de oplever, at de bliver opfattet anderledes, når de befinder sig i selskab med unge med anden etnisk baggrund. Dette kan man forestille sig, kan have konsekvenser for relationsdannelse blandt de unge. En konsekvens af dette kan være at de unge med dansk baggrund i større grad tager afstand til de unge med anden etnisk baggrund, for at undgå at blive en del af den store gruppe der bliver mistænkeliggjort.

De unge med anden etnisk baggrund, der bor i Gården, reflekterede ikke over deres relationer til deres jævnaldrende. Ifølge Honneth er én af de nødvendige ingredienser, når et individ eller en gruppe bliver opmærksom på egne krænkelser, at de kan reflektere over deres egen livsførelse.

"Maren: det virker jo lidt grupperet når man går ned og kigger synes jeg (i ungdomsklubben)

Martin: synes du? Ja, det er det også lidt, men jeg tror godt de kan finde ud af det, de har lært at leve med det"

Martin ser altså ingen kamp for at få de to grupper til at indgå i en fælles front for at få ændret på grupperingerne i ungdomsklubben, men i større grad en laden stå til og ligegyldighed.

De unge skal ifølge Honneth også kunne *"opbygge og opretholde et positivt forhold til sig selv, via andres bekræftende reaktioner"* (Honneth 2003:85:10), hvilket det ovenstående afsnit viser ikke er muligt for de unge med anden etnisk baggrund, der oplever denne mistænkeliggørelse.

Dette resultat går godt i spænd med Gillians ph.d. afhandling, hvor hun bl.a. har fundet frem til at de unge med anden etnisk baggrund i en skoleklasse bliver opfattet som bl.a. fagligt svage og ballademagere af både de andre elever i klassen og skolelæreren. Gillian forklarer ligeledes hvordan de unge har opgivet at opnå anerkendelse og kulturel kapital hos skolelærerne og de andre unge, og dermed laver ballade i stedet for, det kan også være en årsag til at de af vores unge informanter, der er ballademagere, bliver ved med at lave ballade (Gillian 2008).

Pædagogernes problematiserende blik bliver også behandlet af Virtus Andersen, der også oplever at det er afgørende for hvilke muligheder de unge har (jf. Andersen 2005). Det er også relevant i forhold til vores speciales resultater, da den pædagogiske leders holdninger og andre fagpersoner i de unges liv kan være afgørende for, hvilke udsigter der foreligger for de unge.

Bander – tvungne fællesskaber og fjendskaber

Vi vil i det følgende komme ind på, hvordan vi ser at de relationer der er i Gården kan have konsekvenser for de unge.

"Når man bor ovre i Gården er man nødt til at være med gruppen derovrefra, for ellers er man imod dem, og det betyder at man ikke har nogen at lege med i Gården." (Pædagogisk leder)

Vi havde en forventning om, at tendensen ville vise sig, når de unge fra Gården fortalte om manglen på relationer til unge med dansk baggrund, men det kom i højere grad til at vise sig i forhold til relationer til unge med anden etnisk baggrund, der ikke boede i det samme boligkompleks. Grunden til at de unge var så fokuserede på at fortælle om banderelaterede problematikker, kan muligvis være at det fylder meget i deres dagligdag. Der er en række boligkvarterer i bydelen, som alle er tilknyttet forskellige bander. Særligt to af informanterne er meget optagede af banderne:

"Amir: ja så flyttede jeg herhen for to år siden.

Nana: og så fik du nye venner der eller hvad?

Amir: ja ja

Nana: hvordan kan det være?

Amir: det skete bare, jeg kom ud i Gården (...) men jeg var ikke rigtig venner med dem, jeg var stadig venner med de derhenne (fra et andet boligkompleks). Så opstod der et problem, så (...)

Nana: må man spørge hvad det var for et problem?

Amir: det var et slagsmål, bandeslagsmål"

.....

"der nogle af indvandrerne fra Gården der godt kan lide at være lidt uvenner med dem fra (den anden bydel). Og de andre (bydele) er også uvenner med hinanden ind i mellem. Gården er også uvenner med (et nærliggende boligkompleks). Lad os bare sige, at den del der er derovre, de holder sammen to og to, (men nogle gange er de mod hinanden) når det bare er et sted mod et andet. Men hvis nogle fra (en anden bydel) kommer over for at slå Gården, slår de sig sammen med (andre boligområder). Hvis der er flere grupper fra den ene side, så der er der også flere grupper fra den anden side. Selv om de ikke er fra samme by og ikke har været uvenner" (Peter)¹³

Amir, der bor i Gården, er tilsyneladende kommet i klemme mellem to af banderne. Han fortæller at konsekvensen er, at han ikke længere har så mange venner i sin klasse. Det viser sig, at han er flyttet fra en boligblok til en anden, men at han stadig går på den samme skole som før. Amirs klassekammeraterne tilhører en bande omkring en boligblok, som på et tidspunkt er kommet i kamp med drengene fra Gården. Det var ganske tydeligt for os, at Amir følte sig klemt i konflikten og han fortæller os at han efterfølgende har haft det vanskeligt i skolen. Han virkede tydeligt

¹³ Navnene på de enkelte bydele og boligkomplekser er fjernet for anonymisering.

berørt. Når man har en position i banden fra Gården, så udelukker det dermed andre relationsmuligheder.

"Altså jeg ved ikke om man kan (...) jeg har lidt af en magt, hvis man kan sige det. Ikke på nogen ond måde eller god måde. Jeg har bare meget (indflydelse) (...). Kommer der nogle kæmpe konflikter, så kommer jeg til at stå imellem. (...) Så er det der, hvor jeg for eksempel kan sige, at de skal lade være. Så kan jeg snakke med dem på skift." (Peter).

.....

"altså det er ikke fordi man vil, men alligevel lader du dig bare lokke på en eller anden fysisk måde. (...) hvis der kommer en gruppe måske ikke, som går tre stykker og så kommer seks og hopper på dem, og de ikke rører mig, så automatisk, så fysisk så (...) eller psykisk hedder det. Så hopper du selv med i den, på grund af du vil ikke se dine venner stå og få tæsk. Og hvis du så ikke hjælper (...) vil de alle sammen kalde dig for en tøsedreng. Det ved alle folk jo, ikke. At man bare er en svans og sådan noget. Derfor rent psykisk, så ved man det forhånd, og hvis man ikke hjælper, så bliver man bare svinet til. Derfor går det psykisk ind på én at man bare gør det." (Peter)

Peter fortæller, hvordan han ind i mellem lader sig lokke til at deltage i kriminalitet, og vi ser i samme citat et eksempel på at bandelivet medfører forventninger til at man udfører bestemte handlinger. Vi ser yderligere at Peter er meget bevidst om de positioneringsmuligheder han har i forhold til gruppen. Han ved at han kan vælge at deltage i slåskampene for at fastholde sin status i gruppen eller han kan trække sig og derved risikere at blive kaldt for en "tøsedreng" og miste anseelse. Som han fortæller i citatet ovenfor, gør det ham i stand til at tage et valg, selv om konsekvenserne kan være, at man bliver hængt ud i gruppen - eller som han fortæller et andet sted under interviewet, at man risikerer at blive ekskluderet i en periode. Der ligger dog også en mulighed for at hans anseelse stiger i samfundet, ved at han vælger at trække sig fra slåskampen, og måske er det derfor at han vælger den udvej nogle gange.

For Amir, der ønsker at komme ud af den klemme han er havnet i, bliver løsningen at finde nogle etnisk danske venner. Han har ikke ligesom Peter mulighed for at veksle mellem grupper som fx Gården og dem fra klassen. Vi anskuer det følgende ud fra Bourdieus begreb om position, hvor han siger at man frit kan indtage forskellige positioner, men at habitus er med til at betinge hvilke positioner og positioneringer, individet ser (Bourdieu 2003:68). Amir kan have sværere ved at se mulighederne for at indtage andre positioner i grupperne, og vi har indikationer på at Amir har mindre symbolsk kapital, og derfor muligvis også sværere ved at veksle kapitalen, som gør det muligt at indgå i andre relationer. Peter har i modsætning til Amir mange sociale relationer (social kapital), og han er god til at veksle kapitalen, så den også har værdi i andre grupper. Det betyder at

han "*ved at snakke med dem på skift*" kan forhindre kampe mellem banderne.

Vi har tidligere anført, at der i nærområdet er mange socialt belastede familier. Den pædagogiske leder fortæller os, at der blandt de unge etniske danskere er flere fra resursestærke familier. Så når Amir fortæller os at de danske unge ikke er interesserede i at slås og har en mere rolig måde at være sammen på,¹⁴ så tænker vi at det ikke nødvendigvis har at gøre med at det er etniske danskere, men at det er unge der kan være vokset op under bedre vilkår, der gør at omgangen ikke er præget af så meget ballade. Vi mener derfor ikke at vi kan ligestille Amirs opfattelse af unge med dansk baggrund i nærområdet med opfattelsen af unge med dansk baggrund generelt. Men det er tankevækkende, at opfattelsen er at der i området ikke lader til at være unge med anden etnisk baggrund, der kan give Amir et lignende alternativ til det konfliktfyldte gadeliv. Vi har tidligere vist at flere af de unge med anden etnisk baggrund hovedsageligt vægter gruppetilhørsforhold frem for enkelte venskaber. Vi tænker at det er mere vanskeligt at fjerne sig fra en hel gruppe end et enkelt venskab, hvis man ikke ønsker at indgå i uhensigtsmæssige relationer længere. Det vil komme til at kræve stor styrke for en ung at turde gøre op med en hel gruppe. Vi kan forestille os at Amir undgår dette opgør ved at søge over mod nogle venner med dansk baggrund.

Som vi ser i ovenstående tilfælde fortæller Peter om risiko for at blive ekskluderet fra gruppen, og Amir har været offer for denne mentalitet. Lignende resultater er fundet i Gillians ph.d. afhandling, hvor hun beskriver at det kræver store sociale ofre fra de unge, hvis de vil få nære relationer til andre grupper end tidligere (Gillian 2008). For et ungt menneske kræver det en stor viljestyrke og selvtillid at turde bryde med gruppen og risikere eksklusion.

Der er for nylig lavet en undersøgelse, der viste, at det reelt er en ganske lille gruppe der begår kriminalitet og skaber uro i de multietniske boligområder, Gjellerupparken, Acacieparken og Tingbjerg (Hansen 2010). Indtrykket i vores interviews var, at størstedelen af de unge fra Gården laver ballade eller begår kriminalitet, men hvis det ligeledes er tilfældet i Gården, at det kun er en lille gruppe der begår kriminalitet, så er den megen opmærksomhed omkring Gården forfejlet, og dermed ser vi hvordan mindre grupper kan komme til at dominere forestillingen om et boligkvarter. Vi kan ud fra vores empiri ikke sige noget om, hvor mange der begår kriminalitet i

¹⁴ Citatet er på side 77

Gården, men vi får indtryk af at den stigmatisering, som vores litteraturstudie viste, også gør sig gældende hos nogle af informanterne.

Kriminalitet – en fælles aktivitet?

Der er flere af de unge, der fremhæver den kriminalitet der bliver begået i lokalområdet, og fortæller om fælles kriminelle oplevelser sammen med deres nære relationer. De unge fortæller på egen hånd om aktiviteter, der af samfundet bliver anset som negative. Som vi nævner i afsnittet om samfundets påvirkning, oplever de unge automatisk at blive knyttet til kriminelle ugerninger på grund af deres etniske baggrund.

”Nana: hvordan kan det være tror du at I laver kriminalitet

Amir: efter klub så sidder vi ude i Gården, hvis vi ikke har noget at lave, eller om weekenden. Så er der nogen der begynder ”lad os få politiet herover” eller tager en sten og bare kyler den på ruden over på den anden side, så skaber de problemer”

Amir fortæller at de unge ender med at begå kriminalitet på grund af kedsomhed, og at de ikke har noget at tage sig til. Samme tendens beskrives i tidsskriftet Ungdomsforskning af Rie W. Riis, der fortæller, at både betjente og de unge fortæller, hvordan manglen på steder til at opholde sig fører til kedsomhed og deraf følgende oprørske aktiviteter (Riis 2007).

I forhold til de grupperinger, de unge indgår i, kan det at turde begå kriminalitet for nogle unge medføre, at de får mere respekt og mere symbolsk kapital inden for gruppen. Det drejer sig fx om den hårde kerne i Gården. Det vil sige at det der giver anseelse i gruppen på samme tid bliver betragtet som en ugerning af samfundet.

Peter, som har nære relationer med både jævnaldrende etniske danskere og jævnaldrende med anden etnisk baggrund, fortæller tidligere om hvordan det kan være svært at indgå i relationer med forskellige grupper. Han fortæller om hvordan han oplever at man automatisk bliver trukket ind i den kriminelle verden, til trods for at han siger at han ikke vil. Peter har en viden om, at han ved at begå kriminalitet ikke opnår højere anseelse i samfundet.

Det kunne også tænkes at manglen på interesser gør at man i ren og skær kedsomhed begår kriminalitet. Som en modsætning hertil kan vi nævne Karim, der som vores eneste informant med anden etnisk baggrund der ikke bor i Gården, virker som et enestående tilfælde, da han bl.a. bruger sin fritid på bordtennis.

Konsekvenser af relationer i Gården

Vi har tidligere i analysen fundet at de unge der er opvokset i Gården har gruppetilhørsforhold frem for personlige venskaber. Udtalelser fra nogle af informanterne vidner om, at bl.a. fællesskabet omkring Gården er præget af mange konflikter og en hård omgangstone. Emil fortæller om hans klassekammerater med anden etnisk baggrund:

"Og det med drengene der er udlændinge, så sidder de og råber alle mulige bandeord til hinanden, og kalder hinanden for ting. Det er ikke lige mig" (Emil)

.....

Og Amir fortæller om forskellen på sine etniske danske venner og vennerne fra gården:

"Altså dem der (dem fra gården), de er meget vildere. De andre tænker heller ikke kun på slåskampe (om de etniske danske venner)" (Amir)

Flere af interviewene vidner om konflikter internt blandt de unge fra Gården og eksternt med andre grupperinger. Den pædagogiske leder fortæller os om at forældrene ikke har de fornødne resurser til at være til stede, i og med at mange af dem er kommet hertil som flygtninge. Selv om der er et stort fællesskab i gruppen i Gården, så får vi eksempler på at tonen er hård. De unge ikke har lært at balancere i de konflikter, der naturligt opstår i nære relationer, hvis deres forældre ikke har været i stand til at vise dem hvordan konflikter løses.

Når Amir i ovenstående citat fortæller os om slåskampe og det vilde samvær i Gården, ser vi det som om at krænkelser også er til stede i fællesskabet i Gården. Han fortæller os yderligere, at det er rart ikke at tænke på slåskampe. Omar og Bilal, der begge bor i Gården, udtrykker ikke en oplevelse af krænkelser, og fortæller at de er gode venner med alle. Det er godt hvis deres relationer er uproblematisk, men vi overvejer om det kan være en mulighed at manglen på refleksion omkring relationerne kan betyde, at de forholder sig ukritisk til grupperingen og dermed ikke er i stand til at påpege eventuelle krænkelser. Honneth påpeger, at individer kan have vanskeligt ved at få øje på krænkelser, hvis de ikke er i stand til at forholde sig refleksivt til deres liv (Honneth2003:85). Vi har tidligere påvist, at mange af de unge kan have haft en opvækst præget af sociale problemer, hvilket kan medføre at de selv har svært ved at vise anerkendelse til andre. Honneth påpeger, at anerkendelse ideelt set skal være gensidigt for at et menneske kan opnå en vellykket identitetsdannelse (Jf. Honneth 2006:127-174). Hvis drengene ikke udviser anerkendelse til andre, bliver sandsynligheden for at de oplever yderligere krænkelser desværre større. Her gør

vi opmærksom på, at den afstandstagen, der følger heraf blandt nogle af vores informanter (fx Emil), til unge med anden etnisk baggrund, kan være en konsekvens af en adfærd, der skyldes sociale problemstillinger.

Fællesskabet i Gården er altså præget af konflikter, men det bliver også omtalt positivt af de unge (fx Omar og Bilal). Hvis vi igen inddrager Honneth, ser vi at de unge formentlig er blevet mødt af krænkelse i samfundet, hvilket er ensbetydende med at de unge ikke er blevet anerkendt i den solidariske sfære. De unge fra Gården kan bl.a. på grund af mangel på værdifællesskab med det etablerede samfund, gang på gang have mødt afvisninger og har dermed søgt værdifællesskaber andre steder. De unge har udtrykt, at de bl.a. bedre forstår hinandens baggrund. De unge fra Gården har fundet et værdifællesskab med de andre unge der bor i den lille boligblok, og det kan forstærke den tidligere omtalte subkultur (jf. Honneth 2006:164). Yderligere ser vi også en tendens til at konsekvensen af fællesskabet i Gården er at det stærke gruppetilhørsforhold bliver centralt for de unge der indgår heri. Vi ser dermed en modsætning i at grupperingen omkring Gården er konfliktfyldt, og dermed kan være præget af krænkelse, men at det på samme tid muligvis er her denne gruppe unge opnår mest anerkendelse.

Konsekvenser af de perifere relationer

Skolen, såvel som nærområdet, er præget af at være social belastet, og de unge beretter om mange konflikter i skolen og det omkringliggende samfund. Vi har været inde på at flere informanter beretter om bander og om unge med anden etnisk baggrund, som forsøger at opføre sig som bandemedlemmer, men vi ser her at det negative billede af de unge ikke overføres fuldstændigt til billedet af klassekammeraterne med anden etnisk baggrund. Det anskues med følgende citat, hvor Karim, der selv har en anden etnisk baggrund fortæller:

"Karim: da jeg sagde i starten at udlændinge er dumme, jeg skal bare lige sige at måske snakkede jeg lidt over mig, fordi at det er ikke alle, det er bare nogen, dem der prøver at være sådan gangster-agtig og sådan noget, de er meget dumme.

Nana: kender du nogen der prøver på at være det?

Karim: ja fra de ældre klasser, ikke nogen fra min klasse. Altså, de vil gerne være gangstere, men det er ikke sådan helt vildt seriøst."

De perifere relationer, der opstår i klassen, er med til at give et mere nuanceret billede af de grupperinger, som de unge har et negativt billede af. Som det fremgår af citatet, så har Karim tidligere omtalt de klassekammerater, der (også) har en anden etnisk baggrund, meget negativt,

men den daglige kontakt i klassen gør det vanskeligt at bevare et stereotypet billede af de unge med anden etnisk baggrund. I skolerne er der således mulighed for at nedbryde nogle af de fordomme der ligger til bestemte positioner.

Skolens mulighed for at være integrerende i forhold til at skabe relationer mellem de svageste elever og de mere resursestærke elever lader til at være vanskelig. Her tænker vi ikke kun på den etniske baggrund, men også på en række andre faktorer som kan medføre, at man i højere grad er udsat. Muligvis skyldes det, at andelen af elever, der er socialt udsatte, er ganske stor på den skole, som størstedelen af vores informanter går på. Flere af de unge beretter om negative mønstre i klassen, såsom mobning, store grupperinger, og daglige konflikter. Det er interessant at se, hvorledes stridighederne opleves. Amir, der går på en anden skole i bydelen, fortæller således om samværet i klassen.

"Maren: synes du så det er fordi I misforstår hinanden, eller noget? Siden I ikke er sammen på tværs danskere og indvandrere?"

Amir: det er vi bare ikke.

Maren: det er I bare ikke. Det har I ikke lyst til

Nana: hvorfor har du ikke lyst til det?

Amir: Nej, nej, men hvordan skal jeg forklare det? Vi er bare sammen, men nogle af dem ignorerer vi bare. Vi snakker ikke til dem.

Maren: okay, så hvis der er nogen af danskerne der prøver at være sammen med jer...

Amir: nej, nej de prøver ikke at være sammen med os. Vi holder os for os selv, de holder sig for dem selv."

.....

Emil fortæller også om samværet i sin klasse

"Maren: nu siger du at selvfølgelig er der nogen, er der nogen der krydser grupperne?"

Emil: ja nogen af os drenge vi snakker måske nogen gange med pigerne, og de er jo også udlændinge. Og vi ved at så længe vi så behandler den anden gruppe udlændinge godt, så vil der ikke ske noget med os, lad os sige det sådan. For jeg har været ude for nogle rimeligt voldelige ting.

Nana: Nå okay, som at du er blevet overfaldet eller hvad?

Emil: ja

Maren: det lyder da ikke rart

Emil: det var det heller ikke

Maren: Er det så noget der blev taget hånd om, når I slås?

Emil: ja selvfølgelig nogen få hjælper hinanden hvis man komme op og slås. Selvfølgelig er der også nogen der bare står og griner og kigger og synes det er meget sjovt at se på."

Her fortæller begge informanter om at de etniske grupperinger holder sig adskilte og direkte undgår hinanden. Amir kommer ikke med en egentlig forklaring på, hvorfor de holder sig adskilt. Det er relativt gennemgående i empirien, at de unge beretter om at unge med dansk og unge med anden etnisk baggrund holder sig hver for sig. Hvis vi et øjeblik anskuer dette ud fra Honneths

perspektiv, kan vi analysere os frem til, at der muligvis kan ligge krænkelsererfaringer til grund for, at de unge beretter om at man undlader at være i samspil med hinanden. Det er vigtigt at understrege, at det ikke er alle informanter der skildrer en skarp adskillelse mellem de etniske grupper, men tendensen er der. Karim positionerer sig fx i gruppen af danskere på baggrund af det mere intellektuelle miljø, han søger. Når flere af de unge med dansk baggrund fortæller om negative oplevelser fra klassekammerater, ser vi det som tegn på krænkelseroplevelser i den solidariske sfære.

Grunden til at vi fremviser en af de mere markante oplevelser, er fordi vi mener, at Emil her kommer med en begrundelse for, hvorfor det kan være problematisk, at de unge vælger at undgå hinanden, for at *"der ikke sker noget med os"*. Det kan være uproblematisk at nogle grupper lader hinanden være, men såfremt den ignorering bunder i angst som følge af moralske krænkelser, så kan en konsekvens heraf være mangel på solidaritet i skolen, men også i samfundet som helhed. Honneth fremhæver, at det er inden for den solidariske sfære, man opnår en følelse af, at man som individ og i sammenhæng med den gruppe, man indgår i, føler sig værdsat (Honneth 2006:171-172). Derfor ser vi at oplevelsen af ikke at være værdsat som gruppe i klassen kan være med til at skade solidariteten og i værste fald medføre potentielt diskriminerende holdninger til bestemte grupper. Emil havde oplevet et groft overfald fra flere unge med anden etnisk baggrund, og interviewet igennem ser vi flere eksempler på at han generelt anskuer personer med anden etnisk baggrund negativt. Vi ser således, hvordan det fysiske overgreb han har været udsat for (krænkelser inden for den emotionelle sfære) muligvis medvirker til, at Emil med Honneths begreber ender med ikke at udvise anerkendelse i den solidariske sfære. I det følgende har vi spurgt ham, hvilke fordele, der kunne være ved at være venner med nogen med en anden etnisk baggrund:

"altså, jeg har hørt lidt fra min storebror, han sagde fx på et tidspunkt at han var sammen med en udlænding, og så blev de overfaldet, men han kendte nogen i den gruppe, og så ville de så ikke overfalde dem fordi at de vidste at han var sej. Så det gik de væk fra. Så jeg har ikke tænkt specielt meget over det vil jeg helt ærligt sige." (Emil)

Hvis vi skulle have set tegn på solidaritet i forhold til de unge med anden etnisk baggrund, kunne det være, at de unge udviste en forståelse for nogle af de sociale problemstillinger der kan ligge til grund for den kriminelle og voldelige adfærd. Vi ser ikke at de fortæller at deres klassekammeraters adfærd kan være opstået på baggrund af at de kommer fra socialt belastede

familier. De perifere relationer på tværs af etnisk baggrund kan dermed både medføre positive konsekvenser (fx Karim) og være negativt forstærkende (fx Emil).

Folkeskolen er kendt for at være et sted, der skal være med til at skabe sammenhæng i samfundet. Lars Olsen har dog i den "Sociale smeltedigel" anskuet, hvordan tendensen ser ud til at være vigende. Blandt andet fordi folkeskolerne er ved at være mere opdelte, særligt i de større danske byer og i København, hvor op til 27 pct. går i privatskoler (Olsen 2009:166). Derfor bliver der færre økonomisk velstillede elever i folkeskolen, de økonomisk velstillede hører blandt de mere veluddannede familier. Når der fokuseres på det faglige niveau, så påviser Olsen at blandede klasser er med til generelt set at højne det faglige niveau i klassen og endvidere med til at øge chancen for at få en ungdomsuddannelse. Tallene er markante og de viser at 80 pct. af de unge, der kom fra en svag hjemmebaggrund,¹⁵ men gik i folkeskole i et socialt blandet område, fik en ungdomsuddannelse. Tallet var nede på 23 pct. for de unge der gik i folkeskole i et socialt belastet kvarter (Olsen 2009:145). Når vi ser de unge skildre konflikter og krænkelser i klassen, tænker vi også at det skyldes for mange elever, der er samlet fra socialt belastede familier (hos Olsen: svag hjemmebaggrund). Det gør det vanskeligt for læreren at være med til at skabe et miljø, hvor alle kan være sammen som jævnbyrdige. Så selv om de møder hinanden i folkeskolen, så skabes der ikke partout et fælles grundlag og forståelse for hinandens forskelligheder. Derfor bliver det vanskeligt at skabe gensidige anerkendelsesrelationer mellem unge fra forskellige samfundslag, og det kan være en mulig årsag til de vanskeligheder nogle af informanterne skildrede om deres relationer til klassekammeraterne.

Delkonklusion

I det ovenstående afsnit har vi vist, hvordan de unge oplever at de bliver opfattet forskelligt i samfundet, alt afhængigt af hvilken etnisk baggrund, dem de er sammen med har. Det gælder både de unge med dansk baggrund og de unge med anden etnisk baggrund, men det gjaldt primært, at de unge oplevede, at de blev opfattet negativt, når de var i selskab med unge med anden etnisk baggrund. Vi har brugt Honneth til at belyse de krænkelsoplevelser der er en konsekvens heraf. De unge med dansk baggrund, der indgår i relationer til unge med anden etnisk

¹⁵Ifølge Olsen skal tre af nedenstående faktorer være til stede for at have en svag hjemmebaggrund:

"1. ingen af forældrene har kompetencegivende uddannelse, dvs hverken faglig eller en videregående faglig eller boglig uddannelse

2.at mindst 1 af forældrene i hovedsagen kun lever af kontanthjælp eller førtidspension

3.at barnet ikke bor hos både mor og far" (Olsen 2009:140)

baggrund, bliver, uanset om relationen er perifer eller nær, opmærksom på krænkelse, de unge med anden etnisk baggrund er udsat for. På denne måde ser vi ved hjælp af Honneth at der opstår en solidarisk anerkendelse fra nogle af de unge med dansk baggrund til de unge med anden etnisk baggrund, som en konsekvens af krænkelseserfaringerne. Vi er opmærksomme på at der ikke er tale om at det er en konsekvens af den karakter relationerne har, men at de unges kontakt med hinanden gør at de kan få øje uretfærdigheder, som de muligvis ikke havde gjort, hvis de ikke gik i de samme skoler.

Ved hjælp af Honneths teori om anerkendelse viser vi ligeledes hvordan de unge fra Gården med anden etnisk baggrund indgår i anerkendelseskampe. De danner modkulturer til det etablerede samfund på grund af mangel på anerkendelse, og at der på denne måde opstår subkulturer blandt de unge med anden etnisk baggrund. Dermed kan samfundets billede af de unge med anden etnisk baggrund have en betydning for hvilke relationer de unge med anden etnisk baggrund har mulighed for at indgå i.

Afsnittet viser ligeledes en tendens til at de unge der kommer fra de socialt belastede boligkvarterer i nærområdet (bl.a. Gården) som konsekvens af den gruppe de indgår i kan blive begrænset i deres relationsdannelse. De unge fra det socialt belastede boligkvarter er primært begrænset fra at indgå i relationer med andre unge fra andre bander, og det kommer på denne måde til at handle om relationer til andre minoritetsunge. Vi ser at det gruppetilhørsforhold kan betyde, at det kan være sværere at komme ud af uhensigtsmæssige relationer, da man bliver tvunget til at ekskludere sig fra mange kammerater. Dette vil kræve stor styrke hos den unge der ønsker nye relationer, og som vi belyser ved brug af Bourdieus begreb om positioner formentlig også afhænge af den enkelte unge. På samme tid erfarede vi bl.a. ved hjælp af Bourdieu, at fællesskaber i socialt belastede kvarterer stillede krav til de unge om at indgå i kriminelle handlinger. De kriminelle handlinger der i den grad er knyttet til de unge med anden etnisk baggrund, medfører at nogle unge tager bevidst afstand fra de unge med anden etnisk baggrund. Honneth omtaler vigtigheden af at have værdifællesskab for at opnå anerkendelse, og ved hjælp af hans anerkendelsesteori ser vi hvordan de unge fra Gården har fundet et værdifællesskab med de der bor i Gården og dermed er de ikke en del af det etablerede samfund. Det understreger den førnævnte subkultur, der er opstået blandt de unge fra det socialt belastede boligkvarter. De perifere relationer der opstår på tværs af etnisk baggrund i folkeskolen er med til at nuancere

nogle af de unges opfattelse af unge med anden etnisk baggrund end dem selv. Dog er der også en risiko for at den massive opdeling i folkeskolen er med til at fastholde de unge i et unuanceret billede af unge med anden etnisk baggrund. Det unuancerede billede kan føre til diskrimination og manglende solidaritet.

Med udgangspunkt i en københavnsk ungdomsklub vil vi undersøge, hvilken karakter relationerne blandt de unge har, og hvilke begrænsninger og muligheder der er for relationsdannelse mellem unge med etnisk dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund end dansk, samt hvilke konsekvenser relationerne kan have for de unge.

Ovenstående analyse besvarer problemformuleringen. Analysen arbejder systematisk med de tre indbefattede spørgsmål. Det vil sige at analysekapitlet planmæssigt har gennemgået først karakteren af de unges relationer, dernæst de begrænsninger og muligheder de unge har for at indgå i relationer og til sidst de nogle af de mulige konsekvenser der følger de relationer de unge indgår i. Informanterne består hovedsageligt af drenge, hvorfor besvarelsen af problemformuleringen ikke tager hensyn til kønsforskelle.

Vi vil først i denne konklusion beskæftige os med, hvordan vi har benyttet os af de to teoretikere Honneth og Bourdieu og hvorvidt Honneth og Bourdieu har været velvalgte teoretikere, når vi behandler relationer mellem unge med dansk og unge med anden etnisk baggrund. Honneth og Bourdieu beskæftiger sig begge med anerkendelse, men mens Honneth indtager en subjektorienteret position, er Bourdieu mere opmærksom på strukturernes konsekvenser. Vi har implicit i ovenstående speciale dermed understreget vigtigheden af anerkendelse i individets tilværelse. Både Honneth og Bourdieu beskriver begge vigtigheden af at individer og grupper oplever at de bliver anerkendt.

Vi har draget fordel af at anvende Honneth og Bourdieus begreber. Både til at opdage nye mønstre i empirien, og men også til at understrege de tendenser vi så i empirien og dermed drage konklusioner, som vi ikke var kommet frem til uden brug af de to teoretikere. Vi brugte Honneth og Bourdieu løbende gennem analysen, men eftersom de to teorier er forskellige, har de også været egnede i forskellige dele af analysen. Det første analyseafsnit er udelukkende empirisk funderet, og bygger dermed på de unges udtalelser om, hvilke relationer de indgår i, og karakteren af relationerne. Det andet analyseafsnit behandler de begrænsninger og muligheder, de unge har for at danne relationer. Her har vi inddraget både Honneth og Bourdieus begreber, til trods for at

der er en klar overvægt af brugen af Bourdieu. Bourdieu har været anvendelig til at belyse hvilke strukturelle faktorer der påvirker de unges mulighed for at indgå i relationer. Bourdieu har fx belyst hvorledes de unge har mulighed for at veksle økonomisk kapital og dermed forøge deres sociale kapital, eller hvordan de unges positionsmuligheder påvirker hvem de danner personlige venskaber til eller har grupperelationer med. I det sidste analyseafsnit har Honneth været den dominerende teoretiker. Honneth har fungeret godt, når vi belyste hvilke konsekvenser der følger af de relationer de unge indgår i. Vi har fx kunnet drage nytte af Honneth til at forstå hvilke mekanismer der spiller ind, når de ældste af de unge med dansk baggrund er mere reflekterende end de yngre i deres billede af unge med anden etnisk baggrund. Honneth er blevet kritiseret for ikke at tage højde for at der kan være forskellige værdier i forhold til anerkendelse. Vi stødte på et tilsvarende problem, da vi skulle forklare, hvorfor vi så at de unge dannede subkulturer. Vi kunne se at de unge muligvis dannede grupperinger på baggrund af mangel på anerkendelse fra det resterende samfund. Her fandt vi at kombinationen med Bourdieus teoretiske begreber fungerede fint i og med at vi kunne få en forklaring på, hvorfor de unge fandt sammen i lige netop de grupper, de gjorde. Yderligere har vores brug af Honneth båret præg af, at han understrejer vigtigheden af at indgå i nære relationer. Honneth lægger bl.a. vægt på enkelte relationer i den emotionelle sfære. Dette har været en udfordring i forhold til vores speciales resultat om, at de unge med anden etnisk baggrund er mere fokuserede på de gruppetilhørsforhold de har, og det har været svært at bruge Honneths teori til at vise, om de unge kan opnå anerkendelse i de grupper de indgår i.

I analysen behandler vi først karakteren af de relationer de unge indgår i. Der er en tydelig opdeling mellem hvordan de unge med dansk baggrund omtaler deres relationer og hvordan de unge med anden etnisk baggrund omtaler deres relationer. De unge med dansk baggrund kommer ind på de en til en-relationer de indgår i, og oftest har indgået i igennem mange år, når vi spørger til deres nære relationer. Modsat dette nævner størstedelen af de unge med anden etnisk baggrund de gruppetilhørsforhold de har. Ligesom der er forskel på hvilke nære relationer unge nævner, er der også forskel på hvilke aktiviteter de fortæller at de foretager sig i selskab med deres nære relationer. De unge med anden etnisk baggrund fortæller primært om at "hænge ud" i grupper, mens at flere af de etnisk danske unge beskriver specifikke fritidsaktiviteter. Der er forskel på, hvor de unge spenderer tid sammen, med grupperinger af danske unge er de primært

hjemme, mens at med grupperingerne af unge med anden etnisk baggrund er de fx i ungdomsklubben eller "hænger ud" på gaden. Vi fandt at relationer på tværs af etniske grupper hovedsageligt var af mere perifer karakter og at kontakten var størst i skolen.

I analyseafsnittet om de unges muligheder og begrænsninger for at indgå i relationer, behandler vi en række årsager, der ifølge de unge har en afgørende betydning for hvilke relationer de indgår i. De unge fortæller om hvordan fx aktiviteter og fælles forståelse skaber fællesskaber blandt dem, men da de unge ikke dyrker samme aktiviteter eller har en fælles forståelse på tværs af etnisk baggrund, medfører det, at de ikke indgår i relationer på tværs af etnisk baggrund. Bourdieu hjælper os her med at belyse, hvorledes de unges valg af aktiviteter er afgjort af deres habitus, og hvordan de unges kapitalfordeling er afgørende for deres mulighed for at danne fælles forståelser. Aktiviteterne er bl.a. afgjort af de unges økonomiske kapital. Det viser sig ved at betragte empirien med Bourdieus øjne, at de unge har forskellig mulighed for at veksle deres kapitaler, og dermed forskellige mulighed for at tilegne sig mere social kapital og dermed flere sociale relationer. Vi ser et mønster i de unges sociale baggrund og deres relationsdannelser. Blandt de unge ser vi i empirien et generelt negativt billede af unge med anden etnisk baggrund, der har en betydning for hvilke relationer der opstår. De unges kapital er igen altafgørende for hvilke muligheder de unge har for at manøvrere rundt om dette dårlige image, om de unge har en naturlig afstand til den kriminelle gruppe, eller mulighed for at skabe afstand.

De unge, der bor i det nærliggende socialt belastede område Gården, fortæller som nævnt ovenfor udelukkende om gruppetilhørsforhold, når vi spørger ind til deres nære relationer. Det gruppetilhørsforhold de unge i Gården indgår i, kan have den konsekvens, at det er sværere for de unge at komme ud af uhensigtsmæssige relationer, da det drejer sig om flere venner. Bourdieu er brugbar i denne forbindelse, da han ved hjælp af begrebet positioner giver en begrundelse for hvorfor nogle unge kan manøvrere her. Den gruppering der er i Gården fordrer øjensynligt at de unge bl.a. begår ballade eller kriminalitet. Kriminaliteten medfører at nogle af de unge tager afstand fra gruppen af unge med anden etnisk baggrund.

De unge med anden etnisk baggrund bliver opfattet negativt i samfundet. Nogle af unge fortæller om krænkelsererfaringer, når de befinder sig i grupper med unge med anden etnisk baggrund. Vi belyser dette med Honneths anerkendelsesteori og når frem til at krænkelsererfaringer medfører at nogle af de unge med dansk baggrund opnår en bedre forståelse for de unge med anden etnisk

baggrund og dermed opnår en solidarisk anerkendelse med dem. På samme måde betyder de perifere relationer i folkeskolen, at nogle unge får mere nuancerede opfattelser af de unge med anden etnisk baggrund, men på samme tid kan den massive opdeling i etniske grupper i nogle klasser føre til unuancerede opfattelser.

Det nærliggende sociale boligområde er yderst afgørende for hvilke relationer de unge har mulighed for at indgå i. De unge i Gården indgår i grupperinger med de andre der bor i Gården, og skaber bl.a. et fællesskab ved skabe en fælles fjende i andre boligkomplekser. At skabe værdifællesskab er ifølge Honneth afgørende for om de unge har mulighed for at bliver anerkendt inden for den solidariske sfære. De unge med anden etnisk baggrund fortæller om krænkelsoplevelser og har her muligvis ikke oplevet tilstrækkelig grad af anerkendelse fra det etablerede samfund og har dermed søgt anerkendelse andetsteds (i Gården). Honneth beskriver også dette som en kamp om anerkendelse. De unge fra Gården skaber en modkultur til det etablerede samfund ved at danne et alternativt fællesskab, som kommer til udtryk via en subkultur.

Vi vil sætte vores konklusioner fra nærværende speciale i spil med det sociale arbejde, der bliver udført i det omkringliggende samfund med henblik på at skabe relationer blandt unge fra forskellig baggrund. Specialets resultater vil påvirke det nedenstående afsnit, da de giver nogle idéer til hvordan man skal gribe det sociale arbejde an i forhold til at skabe relationer på tværs af etnisk oprindelse. Som vi nævner i det indledende afsnit til specialet, har Københavnermodellen bl.a. som formål at danne relationer på tværs af skoleelevernes etniske baggrund. Det er bl.a. et socialt tiltag som dette der kan bruge de resultater, vi er kommet frem til i vores speciale. Men vi forestiller os også at resultaterne af specialet kan bruges som en ekstra opfordring til at gennemføre fx boligsociale tiltag eller sociale tiltag i de institutioner, hvor de unge kommer sammen i fx folkeskolen og i ungdomsklubben.

En af de konklusioner, vi når frem til i vores speciale, er, at de unge fremstiller meget ensidige billeder af især de unge med anden etnisk baggrund end dansk. Det er både unge med dansk baggrund og unge med anden baggrund, der beskriver de unge med anden etnisk baggrund i negative vendinger. Det kan føre til en afstandstagen til gruppen af unge med anden etnisk baggrund. Billedet kan skyldes de unges erfaringer fra deres hverdag i lokalområdet, men kan på samme tid også være farvet af samfundets generelle fremstilling af unge med anden etnisk baggrund. Denne gruppe har i de senere år været beskrevet i forbindelse med bl.a. bandeoptøjer, hashmiljø og krig mod rockere. Vi antager at der er en risiko for at vores informanter har ladet sig farve af mediernes fremstilling af de unge med anden etnisk baggrund. På samme tid kan de unge med anden etnisk baggrunds selvopfattelse være påvirket af mediernes fremstilling. Det vil her være nødvendigt at fremhæve mere positive historier om og et mere komplet billede af unge med anden etnisk baggrunds livsførelse. Det vil formentlig medvirke til at de unge bliver opmærksomme på at der er andre muligheder end en kriminel tilværelse. Vi kan fx forestille os at socialarbejdere eller en NGO (fx Dansk Flygtningehjælp) kan tage et større ansvar for at udforme og udbrede de positive historier om unge med anden etnisk baggrund til bl.a. medier. Vi mener endvidere at der påhviler folkeskolen et stort at ansvar for at de unge får en social bevidsthed, der

giver dem mulighed for at anskue de førnævnte problemstillinger ud fra andre vinkler, så de ikke bliver låst fast i opfattelsen af at adfærden skyldes den etniske baggrund.

En anden konklusion fra vores speciale er at de unge primært har problemer med at indgå i relationer på tværs af etnisk baggrund i de tidlige teenageår. Vi ser at de unge i disse år i større grad lægger mærke til forskellen på dem selv, og dem der har en anden etnisk baggrund. Ud fra denne konklusion bør et af de forslag, der følger i kølvandet på vores speciale være, at man udfører en mere massiv indsats i de tidligere teenageår. Der opstår flere perifere relationer på tværs af etnisk baggrund i folkeskolen, det kan fx være de relationer der skal bygges videre på, således at de unge fremover ikke oplever den samme problematik i de unge teenageår.

En anden problematik der bliver fremhævet i interviewene og som vi selv erfarer, er at flere af de unge med anden etnisk baggrund har meget dårlige danskkundskaber. De dårlige danskkundskaber kan bl.a. være en forhindring for at personlige venskaber opstår på tværs af etnisk baggrund, og derfor vil mere fokus på de unge med anden etnisk baggrunds sprogproblemer formentlig også føre til flere relationer på tværs af etnisk baggrund. Når Københavns kommune ved hjælp af københavnermodellen er begyndt at sikre en bedre etnisk fordeling på skolerne, så mener vi at det er vigtigt at der her arbejdes aktivt på at skabe nære relationer mellem de unge med dansk baggrund og unge med anden etnisk baggrund. Eller at der arbejdes på at relationerne præges af respekt uanset om de udvikler sig til det nære venskaber eller vedbliver at være perifere relationer klassekammerater. Vi ser at relationerne ikke "bare opstår" ved at man går i samme klasse.

En meget central konklusion som følge af vores speciale er, at det nærliggende socialt belastede boligkompleks spiller en stor rolle for hvilke muligheder de unge har for at indgå i relationer til deres jævnaldrende. De unge der bor i boligkomplekset er af forskellige årsager begrænset i deres mulighed for at indgå i relationer til fx andre unge fra andre boligkomplekser. Problemstillingen her handler således ikke så meget om at finde relationer med dansk baggrund, men nærmere at de unge har mulighed for at få positive relationer uanset hvilken baggrund de mulige relationer måtte have. Dermed ligger der en opgave i at få de unge til at holde op med at inddele deres nærmiljø i forskellige territorier, som de unge grupper har magten over. Dette er et tema som ikke kun er en konsekvens af vores speciale, men derimod et tema som bliver diskuteret jævnligt ud fra mange forskellige synspunkter. Bandekrigen har fx sat fokus på boligproblematikker. At

intensivere de boligsociale tiltag, som fx at flytte flere socialt velstillede ind i en socialt belastet boligblok, er formentlig et initiativ der vil medføre at de unge i større grad får mulighed for at indgå i relationer med unge fra forskellige samfundslag. At gennemføre boligsociale tiltag kan være en inklusionsmulighed for de unge der kommer fra mere socialt belastede hjem, som i vores speciale også er præget af en stor andel af unge med anden etnisk baggrund.

Det fremgår af vores empiri at der kan være en risiko for, at flere af de unge fra socialt belastede hjem, og måske primært dem fra det nærliggende socialt belastede boligkompleks, mangler voksne forbilleder der kan være med til at give de unge retningslinjer i deres liv. Der er allerede på nuværende tidspunkt sociale tiltag såsom mentorordninger, hvor unge kriminelle bliver tilknyttet en voksen, der skal være den unges positive rollemodel i hverdagen, og i forhold til de unge med anden etnisk baggrund skal bidrage til integrationen i det danske samfund. De unge med anden etnisk baggrunds mulighed for at finde rollemodeller i ungdomsklubben er begrænset af at der i ungdomsklubben ikke på nuværende tidspunkt er personale med anden etnisk baggrund.

Ungdomsklubben er blevet opmærksom på denne konflikt og har ansat to medhjælpere med anden etnisk baggrund. På baggrund af specialet ligger der også et incitament til at ansætte flere med anden etnisk baggrund i institutioner der er placeret i bydele hvor andelen af unge med anden etnisk baggrund er høj. Yderligere at flere med anden etnisk baggrund bliver uddannet til pædagoger, lærere, socialrådgivere og andre professioner der indgår i det praktiske sociale arbejde.

Vi ser ikke udelukkende rollemodeller som en del af løsningen til at hjælpe de unge ud af en kriminel løbebane, men vi mener at det er vigtigt at man tager fat på de unges kedsomhed og mangel på steder at opholde sig. Pædagogerne i ungdomsklubben vi var i, fortalte at de havde søgt om udvidet åbningstid og mulighed for at holde åbent i weekenden. Det var kommunen ikke villig til at betale, men vi ser at der var en opmærksomhed på at det har en kriminalpræventiv effekt. Således blev ungdomsklubberne i København ekstraordinært åbnet i weekenden i forbindelse med klimatopmødet i december 2009. Hvis man fra politisk side mener, at det mindsker kriminaliteten at give de unge mulighed for at komme i ungdomsklubberne i weekenderne, så er det uforståeligt at man ikke vælger at holde åbnet på andre tidspunkter end kun når der er topmøde.

Vi har hæftet os ved at vores informanter er blandt de unge, der havde lov til at komme i

ungdomsklubben, fordi de kan efterleve de regler der er. Det betyder således at der er flere unge i området, som slet ikke kommer i ungdomsklubben og derved udelukkende opholder sig i gaderne. Selv om man i det sociale arbejde har vanskeligt ved at få fat i denne gruppe, så mener vi at det yderst vigtigt at man ikke opgiver denne gruppe af unge. Det kræver en villighed til at afsætte flere resurser på området.

Vi har vist, at de unge med dansk baggrund hovedsageligt indgik i en til en-relationer og at de fleste af vores informanter med anden etnisk baggrund i højere grad omtalte gruppetilhørsforhold. De unge med anden etnisk baggrund fra det socialt belastede boligkompleks har en tendens til, at forme subkulturer der fungerer som parallelsamfund til det etablerede Danmark. Vi ser at der er mange mislykkede forsøg på integrere unge der befinder sig i samfundets yderområder, muligvis fordi der er fokus på enkeltrelationer der ikke appellerer til de unge som i højere grad ser gruppefællesskab som det væsentlige. Dermed mener vi at en logisk følge heraf er, at man i det sociale arbejde møder de unge i den konstellation de føler sig mest tryk i og vægter højest. Kan man centrere det sociale arbejde omkring grupperinger blandt unge, bliver det muligvis lettere at etablere en kontakt til de unge som ikke ønsker eller tør at forlade den gruppe de er en del af. Det vil være nødvendigt at arbejde med at skabe positive relationer mellem de unge, således at samværet ikke fortsat vil være præget af ballade og kriminalitet, men derimod af givtige og evt. lærerige relationer. Den ungdomsklub hvor vi genererede empiri har tidligere forsøgt at etablere steder hvor de unge i højere grad selv bestemmer dog uden det store held. En af planerne for fremtiden er, at de vil opstille en container, som de unge kan benytte sig af. De ansatte i ungdomsklubben gør bl.a. dette for skabe kontakt til den gruppe unge i nærmiljøet der ikke kommer i ungdomsklubben, men som de ansatte mener, det ville gavne. Det handler for de ansatte i ungdomsklubben om at skabe tilhørsforhold og ansvarlighed blandt de unge for et sted, således at de unge ikke smadrer stedet som tidligere set. Etablering af kontakt til grupperne er derfor væsentlig, hvis man skal nå ud til de unge. På samme tid er det overordentlig vanskeligt at hjælpe enkelte unge, der ønsker at komme ud af kriminelle grupperinger. Derfor kan arbejdet med grupperne ikke stå alene, da der også skal være mulighed for at bevæge sig væk fra de uhensigtsmæssige gruppetilhørsforhold og evt. hen mod mere positive grupperelationer.

- Aberson, Christopher L. m.fl. (2004) Implicit Bias and Contact: The Role of Interethnic Friendship *The Journal of Social Psychology* 144 (3), 335–347
- Adler, Patricia A. & Adler, Peter, The reluctant respondent i Jaber F. Gubrium; James A. Holstein (2002) *Handbook of interview research: context & method*, Sage publications, 515-535
- Aisen, Adam (2002) *Venskabskampe – fodbold og identitetsdannelse blandt drenge med indvandrerbaggrund*, Århus Universitet, Afdeling for Europastudier
- Andersen, Kathrine Vitus (2005) *Problembørn, pædagoger og perkere*, Sociologisk Institut KU
- Baerveldt, Chris (2004) Assessing the influence of individual inclinations to choose intra-ethnic relationships on pupils' networks, *Social Networks Volume 26*, 55-74
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J.D. (2002) *Refleksiv Sociologi*, Hans Reitzels Forlag, 3. opl.
- Bourdieu, Pierre (2003) *Af praktiske grunde – omkring teorien om menneskelig handlen*, Hans Reitzels Forlag, 3. opl.
- Bryman, Allan (2004) *Social Research Methods*, Oxford University Press, 2. udg., 265-417
- Callewaerd, Staf, m.fl. (1998) *Pierre Bourdieu – centrale tekster inden for sociologi og kulturteori*, Akademisk Forlag, 1. udg., 4.opl.
- Erwin, Phil (2000) *Venskab blandt børn og unge*, Hans Reitzel, 80-97
- *Evaluering af indsatsen for at udvikle klubarbejdet – Rapport* (Maj 2004) Rambøll Management
- Feddes, Allard R. (2009) Direct and extended friendship effects on minority and majority children's interethnic attitudes, A longitudinal study *Child development*, vol. 80, nr 2 p 377-390
- Fraser, Nancy (2000) At nytænke anerkendelsen, i Mikael Hvid Jacobsen og Rasmus Willig (2008) *Anerkendelsespolitik*, Syddansk Universitetsforlag., 1udg., 58-94

- Gillian, Laura (2008) Balladens fornuft, CEFU, *Ungdomsforskning* nr. 1&2 maj 2008, 25-33
- Hansen, Henning (1998) *Hvad gør du? En undersøgelse af hvorfor unge holder op med at dyrke idræt og hvad der kan få dem til at fortsætte*, København DBU-Træner
- Hansen, Knud Erik (2010) *Om at bo sammen i et multietnisk boligområde*, Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
- Hansen, Niels-Henrik (2004) *Hvad har De gang i? en profil analyse af Gentoftes unge*. Center for ungdomsforskning
- Hartung, Anne & Lancee, Bram (2009) *Turkish migrants and native Germans compared: The effect of inter-ethnic and intra-ethnic friendship on the transition from unemployment to work*, Hanse Institute for Advanced Study (HWK), Germany
- Honneth, Axel (2003) *Behovet for anerkendelse*, Hans Reitzels Forlag, 1.udg., 3.opl.
- Honneth, Axel (2003) Anerkendelsens pointe i Mikael Hvid Jacobsen og Rasmus Willig (2008) *Anerkendelsespolitik*, Syddansk Universitetsforlag, 1. udg., 111-139
- Honneth, Axel (2005) De symbolske formers sønderrevne verden – om Pierre Bourdieus kultursociologiske værk, *Dansk Sociologi*, vol. 16, nr. 4, 71-88
- Honneth, Axel (2006) *Kamp om anerkendelse*, Hans Reitzels Forlag, 1. udg., 1. opl.
- Honneth, Axel (2004) Anerkendelse og retfærdighed, i Mikael Hvid Jacobsen og Rasmus Willig (2008) *Anerkendelsespolitik*, Syddansk Universitetsforlag, 1. udg., 140-162
- Information (20.11.2004) *Hvordan skal de udstødte protestere?*
- Jensen, Sune Qoutrup (2009) Er det noget med bander?: - Om modstand, andenhed og positioner i et sociologisk feltarbejde, *Dansk Sociologi*, Vol. 20. årg., No. 1, 45-64
- Jørgensen, Per Schultz (1989) Om Kvalitative analyser og deres gyldighed i *Nordisk Psykologi* 41, 25-41
- Klinker, Sabine & Rasmussen, Maria Hvoslef (2006) *Forestillede forskelle – Et sociologisk studie af fællesskaber mellem unge med forskellige etniske baggrunde*, København Universitet, Sociologisk Institut
- Kofod, Anne og Jens Christian Nielsen (2005) *Det normale ungdomsliv. Hverdagsliv, fællesskab, trivsel og fremtid*: Center for Ungdomsforskning og Ungdomsringen, 1.udg
- Kvale, Steiner (1997) *Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag, 11.opl.

- Lahouni, Farigh (2008) *Københavnmodellen for integration*, Syddansk Universitet
- *Målsætning for klubberne i Københavns Kommune* (uden årstal) Uddannelse og ungdomsforvaltningen, Aktuell
- Mathiesen, Anders & Willig, Rasmus (2005) Sociologisk og socialfilosofisk kritik af den anerkendte orden, *Dansk Sociologi*, vol. 16, nr. 4, 7-23
- Megafon for Københavns Kommune (september 2005) *Undersøgelse af Københavnmodellen for integration 2*
- Mehlby, Jill m.fl. (2000) *Et frit valg? Unges overgang fra grundskolen til ungdomsuddannelserne – om danske unge og unge fra etniske minoriteter*, AKF forlaget
- Mørck, Yvonne (2008) Komplekse rejser, CEGU, *Ungdomsforskning* nr. 1&2 maj 2008
- Olsen, Henning (2002) *Kvalitative Kvaler*, Akademisk Forlag A/S
- Olsen, Lars (2009) *Den sociale smeltedigel*, Forlaget Sohn. 1.udg., 131-180
- Prieur, Annick (2004) *Balansekunstner*, Valdres Trykkeri, Norge
- Rambøll management (april 2004) *Statusrapport om frafald ved børns overgang fra fritidsordning til klub eller andre fritidstilbud*
- Ramsay, Anders (2001) Frankfurterskolen i Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels forlag, 2. udg., 163-178
- Rienecker, Lotte & Jørgensen, Peter Stray (2001) *Den gode opgave*, Samfundslitteratur, 2.udg., 2.opl.
- Riis, Rie Wellendorf (2007) Der er sgu da ikke plads til 20 perkere hjemme hos os, CEFU, *Ungdomsforskning* nr. 1. april 2007, 35-39
- Røgilds, Flemming (1995) *Stemmer i et grænseland: en bro mellem unge indvandrere og danskere?*, Politisk revy, 1. udg. 1. opl.
- Røgilds, Flemming (2002) *AMID Working Paper Series 24/2002, Et nyt dansk råstof? Forskning i etnisk minoritetsunge fra 1980-2001*, Sociologisk institut, Københavns Universitet
- Rønn, Carsten (2006) *Almen Videnskabsteori – for professionsuddannelserne*, Alinea Egmont, 1. udg., 1. opl., 207-227
- Seeberg, Peter (2008) Dannelse til uddannelse, CEFU, *Ungdomsforskning* nr. 1&2 maj 2008, 52-61

- Staurnæs, Dorte (2004) *Køn, skoleliv og etnicitet*, Samfundslitteratur, 1. udg.
- Stray, Jørgen Peter & Rienecker, Lotte (2003) *Specielt om specialer*, Samfundslitteratur, 2.udg., 3.opl.
- Tireli, Uzeyir (1999) *Hverdagens erobring, etniske minoritetsunge i europæiske storbyer*, Hans Reitzels Forlag
- Ungdomsforskning (2008) *Unge med minoritetsbaggrund* årg. 7 nr. 1&2 maj, CEFU
- Wilken, Lisanne (2006) *Pierre Bourdieu*, Roskilde Universitetsforlag, 1.udg.
- Willig, Rasmus (2003) Forord i Honneth *Behovet for Anerkendelse*, Hans Reitzels Forlag 1. udg., 3. opl., 7-23
- Willig, Rasmus (2006) Forord i Honneth *Kamp om anerkendelse*, Hans Reitzels Forlag, 1. udg., 1. opl., 7-17
- Willoughby, Louisa (2007) Interethnic relations: A case study of senior students at an Australian high school, *International Education Journal*, 8 (1), 254-264
- *Årbog om udlændinge* (2005), Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration
- www.tosprogede.kk.dk
- www.dst.dk
- www.nyidanmark.dk

Abstract er skrevet af Maren

Indledning er skrevet af Maren og Nana

Problemfeltets forskning er skrevet af Maren og Nana

Særligt om unges relationer er skrevet af Nana

Udbredelsen af nære relationer på tværs af etnicitet er skrevet af Maren

Barrierer og muligheder for nære relationer er skrevet af Nana

Stigmatisering af unge med anden etnisk baggrund er skrevet af Maren

Nye identiteter er skrevet af Nana

Afsluttende afsnit om problemfeltets forskning er skrevet af Maren og Nana

Problemformulering er skrevet af Maren og Nana

Uddybning og afgrænsning af problemformulering er skrevet af Maren

De unge som omdrejningspunkt er skrevet af Nana

Relationer er skrevet af Maren

Ungdomsklubben som udgangspunkt er skrevet af Nana

Ungdomsklubbens rolle i samfundet er skrevet af Maren

Specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt er skrevet af Nana

Kritisk teori og det normative ideal er skrevet af Maren

Bourdieu i samspil med Honneth og kritisk teori er skrevet af Nana

Specialets ontologi og epistemologi er skrevet af Maren

Teori er skrevet af Nana

Honneths udspring fra Mead og Hegel er skrevet af Maren

Honneth og integration er skrevet af Nana

De tre anerkendelsessfærer er skrevet af Maren

Den emotionelle anerkendelse er skrevet af Nana

Den retlige anerkendelse er skrevet af Maren

Den solidariske anerkendelse er skrevet af Nana

Moralske krænkelser er skrevet af Maren
Kritik af Honneth er skrevet af Nana
Bourdieu er skrevet af Maren
Position, habitus og kapital er skrevet af Nana
Kritik af Bourdieu er skrevet af Maren
Metode er skrevet af Nana
Metodeovervejelser er skrevet af Maren
Det kvalitative interview er skrevet af Nana
Interviewguide er skrevet af Maren
Selektion af informanter er skrevet af Nana
Kønnets betydning er skrevet af Maren
Briefing af informanter er skrevet af Nana
Transskription er skrevet af Maren
Vores påvirkning af interviewet er skrevet af Nana
Interviewerfaringer er skrevet af Maren
Informanter er skrevet af Nana
Informanternes udlægning af kønnets betydning er skrevet af Maren
Interviewlokalernes betydning er skrevet af Nana
De unges reaktioner på interviewene er skrevet af Maren
Den gensidige påvirkning i interviewsituationen er skrevet af Nana
Kvalitetssikring er skrevet af Maren
Præsentation af ungdomsklubben er skrevet af Nana
Præsentation af informanter er skrevet af Maren
Analyse er skrevet af Nana
Analysestrategi er skrevet af Maren
De unges relationers karakter – analyseafsnit 1 er skrevet af Nana
De unges nære relationer er skrevet af Maren
Aktiviteter i forskellige grupperinger er skrevet af Nana
Perifere relationer på tværs af etnisk baggrund er skrevet af Maren
Delkonklusion er skrevet af Nana

Muligheder og begrænsninger – analysedel 2 er skrevet af Maren

”Os” og ”dem” er skrevet af Nana

Informanternes fordomme mod de unge med anden etnisk baggrund er skrevet af Maren

Sammenhæng mellem økonomi og relationsdannelse er skrevet af Nana

Nære relationer hos naboerne er skrevet af Maren

Et socialt belastet område er skrevet af Nana

Alder og modenhed er skrevet af Maren

Sprogets betydning er skrevet af Nana

Rollemodeller er skrevet af Maren

At kunne forstå sine nære relationer er skrevet af Nana

Delkonklusion er skrevet af Maren

Konsekvenser af de unges relationer – analyseafsnit 3 er skrevet af Nana

Samfundets påvirkning på de unges relationsdannelse er skrevet af Maren

Bander – tvungne fællesskaber og fjendskaber er skrevet af Nana

Kriminalitet – en fælles aktivitet? er skrevet af Maren

Konsekvenser af relationer i Gården er skrevet af Nana

Konsekvenser af de perifere relationer er skrevet af Maren

Delkonklusion er skrevet af Nana

Konklusion er skrevet af Maren og Nana

Perspektivering er skrevet af Maren og Nana